

VILNIAUS UNIVERSITETAS
ISTORIJOS FAKULTETAS
ISTORIJOS TEORIJOS IR KULTŪROS KATEDRA

EDUKACINĖS PROGRAMOS LIETUVOS MUZIEJUOSE 1990-2008 M: SISTEMINIMO BANDYMAS

Magistro darbas

Paveldosaugos magistro studijų programos
II kurso studentė
INGA VAITEKŪNAITĖ

Darbo vadovė
Lekt. dr. Rūta Šermukšnytė

Vilnius, 2008

Turinys

Įvadas.....	3
I. Edukacinės veiklos muziejuose specifika.....	7
II. Lietuvos muziejų edukacinių programų statistinė charakteristika.....	15
II. I. Lietuvos muziejų edukacinių programų ir dalyvių kiekis	15
II. II Lietuvos muziejų edukacinių programų tematinės tendencijos	21
III. Muziejų edukacinių programų analizė ugdymo vertybių požiūriu.....	27
III. I. Tautiškumo ir valstybingumo sampratos ugdymas	29
III. II. Etnografinių vertybių ugdymas.....	34
III. III. Kūrybingumo bei meninių vertybių ugdymas	38
III. V. Gamtos pažinimo formos.....	40
Išvados	44
Naudotos literatūros sąrašas	46
Internetiniai šaltiniai	49
Priedai.....	52

Įvadas

Temos aktualumas. Kaip teigiama Lietuvos muziejų vadove, „Muziejai – besivystančios visuomenės kultūrinio palikimo jungiamoji dalis: patikimi identiško tautos kultūros paveldo saugotojai ateities kartoms, o drauge – labai svarbūs informacijos ryšių su dabarties visuomene centrai“.¹

Muziejų funkcija pamažu keičiasi: iš „daiktų saugyklos“ jie tampa atvira visuomenei institucija. Šią funkciją, greta kitų veiklos sferų, jie realizuoja ir edukacinių programų pagalba. Pabrėžtina, kad vis dar nėra vieningo edukacinės programos, edukacinės veiklos apibrėžimų. Remiantis Tarptautinių žodžių žodynu, edukacija (*lot. educatio*) reiškia auklėjimą, lavinimą, švietimą.² Anot muziejų edukacijos specialistės Dianos Našutinskaitės, edukacinė programa – tai renginys, įvairaus amžiaus bei išsilavinimo žmonėms, tenkinantis jų mokomuosius, lavinamuosius, profesinius, pedagoginius ir praktinius poreikius.³ Kadangi rengiant edukacines programas neretai bendradarbiaujama ir su mokyklomis (siekiant, kad programos atitiktų mokinių poreikius), kiekvienas muziejus, priklausomai nuo savo specifikos, yra parengęs tam tikros specifikos programas, kuriomis siekiama vaikus sudominti tam tikromis temomis, pajvairinti pedagogų darbą.⁴ Tačiau edukacinė programa negali būti suprantama tik kaip vaikams skiriamas renginys. Nors Lietuvoje tai mažai praktikuojama, užsienio šalyse rengiamos programos ir suaugusiesiems, šeimoms. Neformalus suaugusiųjų švietimas tampa vis patrauklesniu plačiosios masės, padedančiu plėtoti interesus bei kūrybiškumą.⁵

Lietuvoje muziejų edukacinė veikla tampa oficialiai pripažinta muziejų veiklos dalimi 1997 m., nes būtent šiais metais Lietuvos muziejų asociacijoje įkurta Informacijos ir švietimo sekcija, kontroliuojanti muziejų edukacinę veiklą.⁶ Edukacinėms programoms įgyjant vis didesnę svarbą ir populiarumą, būtina jas moksliskai susisteminti. Kol kas nėra jokių edukacinių programų Lietuvoje tematiką, jų ugdomas vertybes ir t. t. apibendrinančių veikalų. Šiame darbe siekiama pateikti sisteminių edukacinių programų Lietuvoje vaizdą.

¹ Lietuvos muziejai: vadovas/ICOM Lietuvos nacionalinis komitetas, Lietuvos muziejų asociacija. Sudaryt. J. Lukšėnienė, L. Meškelevičienė. Vilnius: MTL leidykla, 1996. P. 4

² Interaktyvus Tarptautinių žodžių žodynas [žiūrėta 2008-03-02]

³ Našutinskaitė Diana. Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus edukaciniai renginiai ir konkursai istorine tematika // Muziejų edukacinės veiklos programos: teorija, praktika. P. 30.

⁴ Kazonienė Giedrė. Konferencija „Kultūrinių-edukacinių programų plėtra Klaipėdos apskrityje“ // Lietuvos dailės muziejus. Metraštis 7. –Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2004. P. 314.

⁵ Žemaitaitytė Irena. Neformalus suaugusiųjų švietimas kaip besimokančios visuomenės veiksnys. Daktaro disertacijos santrauka. –Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2001. P. 3.

⁶ Adomaitienė Regina. Ekspонатų vaidmuo muziejaus edukacijoje // Lietuvos muziejų rinkiniai. VI mokslinė konferencija „Ekspонатas kaip komunikacinis artefaktas“. Sud. R. Navardauskas Palaima. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2003. P. 28.

Darbo tikslas: Pateikti sisteminių Lietuvos muziejų edukacinių programų vaizdą 1990-2008 m.

Darbo uždaviniai:

1. Atskleisti edukacijos muziejuose specifiką.
2. Pateikti edukacinių programų Lietuvos muziejuose statistines charakteristikas.
3. Ištirti Lietuvos muziejų edukacines programas ugdymo vertybių požiūriu.

Pažymėtina, kad nors temos pavadinimo nuoroda į pradinę 1990 m. datą, visgi nesant duomenų apie muziejų edukacines programas 1990 m. ir 1991 m., šis tyrimas susistemins 1992-2008 m. vykdytas muziejų edukacines programas Lietuvoje. 1990 m. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo data yra laikoma svarbiausia priežastimi, nulėmusia didžiules permainas Lietuvos muziejų veikloje.

Istoriografijos ir šaltinių aptarimas. Lietuvos moksle muziejų edukacinės veiklos tyrimai yra mažai išplėtota sritis.

Vienas pirmųjų straipsnių šia tema – tai Aldonos Vasiliauskienės straipsnis „Istorijos pamoka Lietuvos nacionaliniame muziejuje“, atskleidžiantis istorijos pamokos muziejuje bendrus bruožus ir pristatantis Lietuvos nacionalinio muziejaus pedagoginę veiklą.⁷ Lietuvos dailės muziejaus metraštyje edukatorė Nideta Jarockienė pristato Lietuvos dailės muziejaus Meno pažinimo centro edukacinę veiklą,⁸ keletą edukacinių projektų.⁹ Vienintelis specializuotas leidinys mums rūpima tema - tai „Lietuvos muziejų edukacinės programos: teorija, praktika“,¹⁰ kuriame atskiruose straipsniuose nagrinėjamos muziejų edukacijos problemos, programos ir projektai bei tyrimai. Apie 50 % leidinio sudaro individualios muziejų edukacinės veiklos patirties pristatymas. Iš šio leidinio paminėtini du straipsniai. Visų pirma, tai Nastazijos Keršytės straipsnis,¹¹ pristatantis kitų Europos šalių požiūrį į edukaciją, muziejinės edukacijos formas ir metodus, kitų Europos šalių muziejinės edukacijos / muziejinės pedagogikos sampratų

⁷ Vasiliauskienė Aldona. Istorijos pamoka Lietuvos nacionaliniame muziejuje // Konferencijos „Vaizdumas naudojant istoriją vidurinėje ir aukštojoje mokykloje“ medžiaga. –Vilnius, 1999. P.52.

⁸ Jarockienė Nideta, Rūta Katiliūtė. Mano pažinimo centro švietėjiška veikla // Lietuvos dailės muziejus. Metraštis 3. –Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2003. -420p.

⁹ Jarockienė Nideta // Lietuvos dailės muziejus. Metraštis 7. –Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2004. -480p. Straipsnyje pristatoma Vakarų šalių patirtis dirbant edukacinėse programose su aklaisiais. Taip pat atskiros Lietuvos muziejų edukacinės parodos akliems, kuriose buvo sukurti taktiliniai (liečiamieji) objektai.

¹⁰ Muziejų edukacinės programos: teorija, praktika. Straipsnių rinkinys. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2005. -56p.

¹¹ Keršytė Nastazija. Muziejinė edukacija ir mokymas(is) // Muziejų edukacinės programos: teorija, praktika. Straipsnių rinkinys. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2005. -56p.

traktavimą. Kitas mums aktualus tekstas – tai Nidetos Jarockienės straipsnis,¹² kuriame ji analizuoja „mokymosi“ ir „švietimo“ sampratų priešišumą muziejuose, suformuluoja mokymosi muziejuje aplinkos sukūrimo prioritetus. Tačiau nei vienas tekstas nepateikia siteminio požiūrio.

Muziejų ir edukacinės veiklos ryšius nemažai tiria užsienio autoriai, kurių vienas - Friedrich Waidacher.¹³ Jo teigimu, muziejus turi tik suteikti galimybę šviestis, tai nėra tiesioginis jo darbas. Būtina sudaryti sąlygas naujiems potyriams muziejuje, noro šviestis kilimui. Leidinyje „Developing museum exhibitions for lifelong learning“¹⁴ atskiri mokslininkai pristato muziejų lankomumo statistiką, vaikų, suaugusiųjų bei šeimų mokymosi muziejuose specifiką. Atskiruose leidiniuose apie muziejininkystę paprastai išskiriami skyreliai apie edukaciją. Užsienyje leidžiama ir specializuotų leidinių, kuriuose pakankamai plačiai pristatomos atskiros edukacinės programos bei projektai. T. Ю. Юренева išskiria tokias pagrindines kultūrinės – auklėjamasias muziejų veiklas: ekskursija, paskaita, konsultacija, būrelis, klubas, konkursas, olimpiada, viktorina, susitikimas su įdomiu žmogumi, koncertas, literatūrinis vakaras, teatralizuotas pristatymas, kino peržiūra, muziejaus šventė, rolinis žaidimas. Ji neišskira tokios sąvokos, kaip „edukacinė programa“, bet tik kultūrinę – auklėjamąją veiklą (*культурна – образовательная деятельность*).¹⁵ Paminėti autoriai ir leidiniai pagelbės Lietuvos edukacinių programų analizėje.

Darbo šaltiniai:

1. Kupiškio etnografinio muziejaus archyvinė medžiaga, t. y. mokytojų apklausos anketos ir šio muziejaus bei jo padalinių surengtų edukacinių programų statistinė medžiaga. Kupiškio etnografinis muziejus pasirinktas kaip tipinis krašto muziejų pavyzdys.
2. Lietuvos muziejų asociacijos Švietimo sekcijos apklausos anketos. Anketose (kurių iš viso yra 32) asociacijai priklausantys muziejai pateikė atsakymus apie savo vykdomą edukacinę veiklą.
3. Darbo autorės atlikti interviu su muziejininkėmis: Kupiškio etnografijos muziejaus direktore Violeta Alekniene ir specialiste Kristina Varnauskaite bei Pasvalio krašto

¹² Jarockienė Nideta. Mokymasis *versus* švietimas // Muziejų edukacinės programos: teorija, praktika. Straipsnių rinkinys. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2005. -56p

¹³ Waidacher Fredrich. Bendrosios muzeologijos matmenys. –Vilnius, Lietuvos nacionalinis muziejus, 2007. -534p.

¹⁴ Developing museum exhibitions for lifelong learning. Edited by gail Durbin. –London: museums & galleries commission, 1996. -248p.

¹⁵ Юренева Т. Ю. Музееведение: Учебник для высшей школы. - Москва: Академический Проект, 2003. –С. 471-488. – 560 с.

muziejaus muziejininke Rima Gradinskiene. Muziejininkės pristatė savo vedamas edukacines programas, savo muziejų požiūrį į edukacinę veiklą.

4. Internetinė svetainė www.muziejai.lt. Svetainėje pristatomi visi Lietuvos muziejai ir jų edukacinė veikla (kurią iš tiesų vykdo ne visi muziejai, o paprastai tik nacionaliniai, respublikiniai, apskričių ir savivaldybių muziejai).

5. Internetinės Lietuvos muziejų svetainės, kuriose pristatomos šiuo metu vykstančios edukacinės programos, jų pobūdis, tematika.

6. Publikuota informacija apie edukacines programas periodiniuose leidiniuose „Muziejininkystės biuletenis“ (1992-2002 m.) ir „Lietuvos muziejai“ (2003-2005 m.). Šiuose periodiniuose leidiniuose spausdinamos Lietuvos ir užsienio muziejų naujienos, pristatomos naujos ekspozicijos, parodos, edukacinė veikla. Šiame darbe bus remiamasi leidiniuose esančia informacija apie konkrečių edukacinių programų tikslus, eigą ir rezultatus. Dauguma šių tekstų – pasakojamojo pobūdžio, paprastai tik pristatomi nauji projektai bei edukacinės programos. Analitinių, statistinių straipsnių, duomenų randama pakankamai mažai.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, trys dalys, išvados, literatūros ir internetinių šaltinių sąrašas, priedai. Pirmame skyriuje „Edukacinės veiklos specifiškumas muziejuose“ akcentuotinas trejopas požiūris į edukacinės veiklos muziejuose formalumą, neformalumą bei abiejų sąvokų sintezę, pristatomi programų tikslai bei pobūdis. Antrame skyriuje parodomas edukacinių programų skaičiaus ir tematikos kitimo tendencijos Lietuvoje: edukacinių programų skaičius muziejuose (Kultūros ministerijos duomenimis) ir edukacinių programų kiekis bei tematika pagal periodinius leidinius „Muziejininkystės biuletenis“ bei „Lietuvos muziejai“. Lentelėse bei grafikuose bus pateikti Lietuvos muziejų surengtų edukacinių užsiėmimų, užsiėmimų dalyvių, parengtų edukacinių užsiėmimų (temų) duomenys. Trečiame skyriuje gilinamasi į reguliarių ir pavienių edukacinių programų atvejus. Edukacinės programos bus analizuojamos remiantis užsienio muziejininkų teorine literatūra. Taip pat bus pasitelkiami tik edukologijai skirti mokslo veikalai, leidžiantys atskleisti muziejinės edukacijos fenomenalumą ir potencialą. Priede Nr.1 bus pateikiami Lietuvos muziejų edukacinių programų, užsiėmimų sąrašai, sudaryti remiantis leidiniais „Muziejininkystės biuletenis“ bei „Lietuvos muziejai“.

I. Edukacinės veiklos muziejuose specifika

Pasak Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus direktoriaus pavaduotojos informacijai, švietimui ir ryšiams su visuomene D. Kamarauskaitės, jau praėjusio amžiaus viduryje pasaulinė muziejų praktika pasuko keliu, vedančiu į suartėjimą su lankytoju ir prisitaikymą prie jo reikmių. Suprasta, kad muziejus tam tikra prasme yra vienas iš paslaugų sferos dalyvių, o bene vienintelė jo išlikimo sąlyga - dėmesys lankytojui.¹⁶ Užsienio muzeologas Gaynor Kavanagh akcentuoja, kad pirmaisiais viešo muziejaus egzistavimo šimtmečiais žmonės, praleisdami laiką muziejuose, tikėjosi dar labiau didžiuotis tuo, kas jie yra. Muziejus buvo tautos pasididžiavimo savo istorija, tautinio identiteto formavimosi vieta. Dabar išryškinamas tyrinėjimo, išgyvenimo, kritiško nagrinėjimo ir atradimo momentas.¹⁷ Taigi galime tvirtinti, kad muziejus, tai vieta edukacinei veiklai - formaliam ir neformaliai mokymui. Mokymo tipų skyrimas rodo, kad tai nėra vienareikšmė sąvoka. Edukologas Juozas Vaitkevičius nurodo tokius jų apibrėžimus: formalusis mokymas(is) – tikslingas, sistemingas ir planingas mokymas(is), organizuotas atitinkamose mokymo institucijose (pvz., vadovaujant mokytojui mokyklose). Neformalus mokymas(is), edukologų nuomone, atsitiktinis intuityvaus pobūdžio mėgdžiojimo procesas, kuris yra integruotas į suplanuotą veiklą, bet nėra aiškiai apibrėžtas tikslų, priemonių ir laiko sąvokomis, tačiau sudaro svarbią mokymosi dalį.¹⁸ „Lyginamosios edukologijos“ perspektyvoje formalusis mokymasis nuo neformaliojo mokymosi skiriamas tik tuo, kad antruoju atveju mokiniai bei klausytojai nėra priimami ar registruojami.¹⁹ Kurį apibrėžimą bepasirinktume, kaip neformaliojo mokymo (si) tikslą galime pateikti pažinimo, lavinimosi bei

¹⁶ Kamarauskaitė D. Ryšių su visuomene principai muziejų vadyboje // Muziejų vadyba. Seminarai, teorija, praktika. –Vilnius, 2002. P. 6.

¹⁷ Kavanagh Gaynor. History curatorship. Meaning, learning and education. –London: Leicester university press. 1999. P. 153.

¹⁸ Sąvoka sudaryta remiantis dviejų edukologų - Juozo Vaitkevičiaus ir D. Žvirgždo apibrėžimais. Vaitkevičius Juozas. Istorinė (lyginamoji) didaktika. –Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2001. P. 7. Bei internetiniu puslapiu:

http://216.239.59.104/search?q=cache:s0ftFM0ml7EJ:www.mkc.lt/dokuments/2.4.1/renginiai/20070627/6_D.Zvirdauskas.ppt+Neformalaus+pedagog%C5%B3+mokymosi+kompetencij%C5%B3+pripa%C5%BEinimo+galimyb%C4%97s%E2%80%9C&hl=lt&ct=clnk&cd=1&gl=lt [žiūrėta 2008-03-16]

¹⁹ Jucevičienė Palmira. Lyginamosios edukologijos tyrimai. Dokumentai ir statistiniai duomenys // Lyginamoji edukologija. Monografija. –Kaunas: Technologija, 1996. P. 27.

saviraiškos poreikių tenkinimą.²⁰ Margarita Teresevičienė skiria dar ir savaiminį mokymąsi – natūralų kiekvieną dieną vykstantį mokymąsi.²¹

Danuta Marija Kovalczyk, remdamasi savo tyrimais, teigia, kad pedagoginiu požiūriu nemokyklinė erdvė turi kur kas aktualesnį bei reikšmingesnį lavinimo, auklėjimo potencialą, gali labiau paveikti lankytojų pažiūras, interesų ratą, patirtį.²²

Įdomu pastebėti, kad Londono muziejus oficialiai išskiria ir formąjį, ir neformalųjį mokymąsi. Formalaus mokymosi prioritetai teikiami mokytojams, mokiniams, šeštai klasei (baigiamoji D. Britanijoje vidurinėse mokyklose), mokytojams praktikantams, aukštajam mokslui; neformalaus mokymo – šeimoms, bendruomenėms, turistams.²³ Tačiau tiek istoriografijoje, tiek muziejistikos straipsniuose vyrauja požiūris, kad muziejus – neformalaus ugdymo vieta.²⁴ Jo edukacinės programos turėtų tapti instrumentu pasiekti ir sudominti naujas auditorijas, kurios muziejaus turtus panaudotų savo lavinimui.²⁵ Pasak F. Waidacher,²⁶ muziejus tiesiogiai neatlieka švietimo darbo, tik suteikia galimybę švietis. Jis akcentuoja, kad nemažai teoretikų bei praktika įrodė, esą šviečiamoji muziejų veikla nepajėgi atlikti mokomųjų užduočių. Iš atskirų eksponatų sudarytos kolekcijos negali jų paversti ištiesiniu pasakojimu, o ir pavieniams lankytojams bei mažoms grupėms muziejus dažniausiai nėra mokymosi vieta. Greta F. Waidacher nuomonės, kad „muziejaus uždavinys yra ne informuoti, o sudaryti sąlygas potyriams“²⁷, Allon Hagit yra dar radikalesnis, teigdamas, kad muziejų edukacinėje veikloje paprastai dalyvaujant organizuotoms mokinių grupėms, muziejus tampa formalaus ugdymo vieta.²⁸ Taip yra todėl, kad paprastai muziejuje siekiama praplėsti tam tikros mokymo programos dalies žinias. Mokymasis muziejuje vaikų gali būti pasirenkamas ir dėl to, kad tiesiog norima atitrūkti nuo mokyklos aplinkos, bet muziejus jiems vis tiek asocijuosis su formaliu mokymusi. Prienų krašto muziejaus muziejistikė Anelė Razmilavičienė kaip vieną iš edukacinių programų

²⁰ Barkauskaitė Marija, Lukauskienė Vilija. Skautija-neformalaus ugdymo institucija (valdymo aspektas) // Ugdymo teorija ir praktika. Žurnalo „Tiltai“ priedas. Nr. 35. –Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2007. P. 53.

²¹ Teresevičienė Margarita. Mokymosi visą gyvenimą edukologinės dimensijos. Habilitacinio darbo santrauka. – Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2001. P. 18.

²² Kovalczyk Danuta Marija. Aplinka kaip moksleivio asmenybės kryptingos raidos veiksnys. Habilitacinio darbo santrauka. –Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2000. P. 1.

²³ The Museum of London Education Policy. –London, The Museum of Londos, 1994. P. (i).

²⁴ Interviu su Pasvalio krašto muziejaus muziejistikė Rima Gradinskiene ir Kupiškio etnografijos muziejaus specialiste Kristina Varnauskaitė. Margarita Teresevičienė. Mokymosi visą gyvenimą edukologinės dimensijos. Habilitacinio darbo santrauka. –Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2001. P. 18.

²⁵ Anderson David. A common wealth. Museums and learning in the United Kingdom. A report to the Department of National Heritage. -Departament of National Heritage, 1997. P. 29.

²⁶ Waidacher Fredrich. Bendrosios muzeologijos matmenys. –Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus. P. 165-168.

²⁷ Waidacher Fredrich. Bendrosios muzeologijos matmenys. –Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus. P. 167.

²⁸ Allon Hagit. Working with children and young people // Museum and gallery education: a manual of good practice. Edited by Hazel Moffat and Vicky Woollard. –London: The stationery office, 1999. P. 79-81.

tikslų išskiria pagalbą siekiant įgyvendinti daugelį pasaulio pažinimo, gimtosios kalbos, muzikos, dailės dalykų programose numatytų reikalavimų.²⁹

Taigi, manytume, kad muziejus - ne mokykla, kur reikia atsiskaityti už kiekvieną pamoką, išmoktą dalyką. Bet mokytojo lydimos grupės mokiniai neretai ir neturi galimybės išsakyti savo nuomonę ir norą dėl dalyvavimo edukacinėje programoje. Prie formaliojo požiūrio galime pridėti ir klasės draugus, kurie supa mokinius kasdien mokykloje. Taigi muziejuje aplinka pakeičiama, bet supantys žmonės lieka tie patys. Mokymosi mokykloje jausmas gali išlikti.

Kultūros ministerijos muziejų skyriaus vadovas Romanas Senapėdis akcentuoja, kad nuo Lietuvos Respublikos valstybingumo atkūrimo viena pagrindinių LR kultūros ministro užduočių yra artimo ryšio tarp mokyklos ir muziejaus sukūrimas. Dar 1996 m. vyriausybės programoje pabrėžta, kad edukacinė veikla yra vienas iš muziejų darbo prioritetų. Pradėti organizuoti seminarai, kuriuose supažindinta su užsienio valstybių edukacinės veiklos patirtimi.³⁰ Trys nacionaliniai muziejai (Lietuvos dailės muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus ir Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus) yra daugiausia pažengę edukacinio darbo su vaikais sferoje. Viena iš problemų, artinant muziejų ir mokyklų bendradarbiavimą, yra skirtingas požiūris į tai. Švietimo ministras ir dalis mokytojų mano, kad muziejaus ekspozicijos turi tik iliustruoti vadovėlius. Tuo tarpu kito požiūrio šalininkai - kultūros ministras ir muziejų darbuotojai teigia, kad muziejus yra nepriklausomas informacijos šaltinis, priartinantis mokymo(si) procesą prie gyvenimo.³¹

Muziejus neturi dubliuoti mokyklos programos, o turėtų padaryti ugdymo procesą gyvą.³² Būtina ugdymo procesą paremti aktyvia vaikų, mokinių veikla. Tam pritaikoma integruoto ugdymo idėja, kurią savo daktaro disertacijoje nagrinėjo Zina Stanislava Petrikenė. Pasak jos, viena pagrindinių integruoto ugdymo funkcijų yra aktualizuoti mokymo procesą taip, kad vaikas, mokinys panaudotų savo įgimtas savybes bei remtųsi savo išgyvenimais.³³ Jai antrina kitos edukologės: Lidija Ušeckienė, teigianti, kad pojūčiai yra vaiko pažinimo bei ugdymo pamatas ir

²⁹ Razmilavičienė Anelė. Praeitis tiesia ranką rytdienai (apie Prienų krašto muziejaus edukacinę veiklą) // Muziejinkystės biuletenis. 1999, Nr. 1. P. 32.

³⁰ Senapėdis Romanas. Schools and museums: position of the Ministry of Culture of the republic of Lithuania School and museum. International conference. Riga. April 17-18. 1997. –Riga: Latvian museum association, 1997.

³¹ Senapėdis Romanas. Schools and museums: position of the Ministry of Culture of the republic of Lithuania School and museum. International conference. Riga. April 17-18. 1997. –Riga: Latvian museum association, 1997.

³² Kaip teigia muziejinkė Anelė Razmilavičienė, Prienų krašto muziejuje mokymus rengia ir veda ne tik muziejinkai, pedagogai, bet ir amatininkai, bei tautodailininkai.

Razmilavičienė Anelė. Edukacinė krašto muziejaus ir švietimo įstaigų veikla // Partnerystė, 2005 12 07. P. 8.

³³ Petrikenė Zina Stanislava. Ugdymo turinio pradinėse klasėse integravimo išgalės. Daktaro disertacijos santrauka. –Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2003. P. 1.

tik jų pagalba auga jo savarankiškumas bei iniciatyvumas.³⁴ Bei Dalia Matijkienė, nagrinėjanti dailės dalykų integraciją ir teigianti, kad integruotas mokymas sudaro pakankamai geras sąlygas mokinių meniniams gebėjimas augti.³⁵

Kaip teigia N. Keršytė, požiūris į muziejų kaip į „mokymosi centrą“ ypač populiarus JAV, bet čia nesiekama dubliuoti mokyklos. Muziejaus funkcija yra praplėsti mokyklos teikiamą mokymosi turinį bei formas. Nuo 1999 m. JAV edukacinė veikla vykdoma jau ne tik muziejuose, mokyklose ar bibliotekose, bet ir parduotuvėse, oro uostuose, kitose viešųjų paslaugų vietose.³⁶ Lietuvoje vis dar nėra tiksliai apibrėžtos muziejų funkcijos švietimo sistemoje. Pagal 2005 m. atliktą Lietuvos muziejų asociacijos (toliau LMA) Švietimo sekcijos apklausą Kupiškio etnografijos muziejuje, 71 % mokytojų pasisakė už muziejų lankymo įtraukimą į bendrojo lavinimo mokyklų mokymo programas, 20 % teigė nežinantys ir 9 % pasisakė neigiamai (apklausoje dalyvavo 30 mokytojų).³⁷

Keltas klausimas ir dėl vaikų dalyvavimo edukacinėje programoje pasirinkimo. Kaip bebūtų, svarbu leisti patiems vaikams nuspręsti, ar jie to nori. Bet iš kitos pusės, daug lemia išankstinis nusistatymas, kad bus „nuobodu ir neįdomu“. Kaip teigia Kupiškio etnografijos muziejaus specialistė Kristina Varnauskaitė, pasitaiko, kad pamokose itin pasyvūs mokiniai taip susidomi nauja veikla, kad tampa vienais aktyviausių dalyvių. Dalis ir mokykloje nieko neveikiančių išlieka pasyvūs ir muziejuje, bet jie bent supažindinami su naujos veiklos galimybėmis. Norint sužinoti, ar pamoka muziejuje buvo įdomi, yra paprastesnis būdas nei anketavimas – paprasčiausia edukatorius paprašo visų vaikų ir mokytojos užsimerkti ir kam patiko pakelti ranką.³⁸ Tokio pobūdžio tyrimas neatspindės programos plusų ar minusų, bet gali būti pakankamai objektyvus, nes balsuojama iš karto po pamokos ir vaikų įspūdžiai dar būna itin ryškūs. Anketose paprastai pasitaiko ir nenuoširdumo.

Pasak specialistės Dainos Kamarauskienės, norint pritraukti lankytojus, būtina sukurti jaukią atmosferą, kuri paskatintų lankytojus dar ne kartą grįžti. Tik reikia surasti pusiausvyrą, kad muziejus netaptų pasilinksminimų, atrakcijų vieta, o išlaikytų savo funkciją ir tikslus.³⁹ Reikia

³⁴ Ušeckienė Lidija. XX a. ugdymo sistemų sklaida Lietuvoje. Habilitacijos procedūrai teikiamų mokslo darbų apžvalga. – Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2005. P. 10.

³⁵ Matijkienė Dalia. Dailės dalykų integracija: meninio simbolio vaidmuo paauglių ugdymo turinio struktūroje. Daktaro disertacijos santrauka. – Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2002. P. 3.

³⁶ Nastazija Keršytė. Muziejinė edukacija ir mokymas(is) // Muziejų edukacinės veiklos programos: teorija, praktika. – Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2005. P. 2-3.

³⁷ Kupiškio etnografijos muziejaus archyvas. Apklausos anketos.

³⁸ Interviu su Kupiškio etnografijos muziejaus specialiste Kristina Varnauskaite [2008-02-15]

³⁹ Kamarauskienė Daina. Muziejaus išoriniai ir vidiniai ryšiai // Muziejų vadyba: seminarai, teorija, praktika. – Vilnius: Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, 2002. P. 22-23.

nepamiršti, kad muziejų lankymas neretai suvokiamas kaip pramoga, bet sudaryti prielaidas mokytis vis tiek būtina. Rungtyniavimas, noras nugalėti, anot Pasvalio krašto muziejaus muziejininkės Rimos Gradinskienės, yra viena svarbiausių paskatų. Prizas - kitas paprastas būdas sudominti. Norint, kad materialinis aspektas vis dėlto liktų nuošaly, prizas galėtų būti nematerialus. Pavyzdžiui, Pasvalio krašto muziejaus edukacinėje programoje „Duonos kelias“ laimėjusiai komandai dovanojamas prizas, „kurį nei išsineši, nei į kišenę įsidėsi“ - suteikiama galimybė pamalti girnomis. Laikantis olimpinio principo, kad svarbu ne laimėti, o dalyvauti, ši galimybė suteikiama visoms trimis prizinėms komandoms (kurių paprastai ir būna trys).⁴⁰ Pagal F. Waidacher, pramogiškumas, jeigu jis netampa savitiksliau, bet taikomas tikslui pasiekti, nenustelbia švietimo.⁴¹ Pavyzdžiui, Izraelio muziejuje, Jeruzalėje, rengiami vaikų gimtadieniai, kurių visa šventinė programa susiejama su tuo metu rengiamomis parodomis; pižamų vakarėliai, kurie rengiami nuo 20.00 valandos vakaro iki 8.00 valandos ryto, o jų metu naktį aplankoma paroda, muziejaus skulptūrų sodas.⁴² Gimtadieniai muziejuje organizuojami ir Lietuvos nacionaliniame muziejuje. Po tokios pažinties su muziejumi jis vaikams asocijuojasi su teigiamomis emocijomis, vieta, į kurią norima grįžti. Bet ši riba yra pakankamai slidi. Turime išskirti sau klausimą, kiek muziejus, siekdamas išlikti konkurencijos su kitomis laisvalaikio leidimo vietomis metu, gali tapti pasilinksminimo vieta, kad neprarastų savo pirminės funkcijos? Ar gali malonus laiko leidimas muziejuje paskatinti pradėti domėtis tuo, ką pamatėme? Jei atsakymas „taip“ – teiginys „išimink pamoką per pramogą“ būtų tiksliausias edukacinės programos apibūdinimas.⁴³ Kaip teigia edukologijos profesorius Juozas Vaitkevičius, žaidimas, greta mokymosi bei darbo, yra viena iš trijų tradiciškai skiriamų žmogaus veiklos rūšių. Jis, kaip ir kita minėta veikla, sudaro galimybes įgyti žinių, pasidalinti patirtimi, praplėsti akiratį, įgyti įgūdžių.⁴⁴ Žaisdami vaikai lengviau adaptuojasi prie aplinkos, pritampa prie kitų vaikų, yra skatinami daug kartų mėginti padaryti tai, kas jiems nepavyko.⁴⁵ Greta Aušra Demenienė bei Rūta Marija Andriekienė teigia, kad kartu auga jų savarankiškumas, bendravimo įgūdžiai, iniciatyvumas,

⁴⁰ Interviu su Pasvalio krašto muziejaus muziejininke Rima Gradinskiene [2008-02-14].

⁴¹ Waidacher Fredrich. Bendrosios muzeologijos matmenys. – Vilnius, Lietuvos nacionalinis muziejus. P. 165-168.

⁴² Allon Hagit. Working with children and young people // Museum and gallery education: a manual of good practice. Edited by Hazel Moffat and Vicky Woollard. – London: The stationery office, 1999. P. 84-85.

⁴³ Interviu su Pasvalio krašto muziejaus muziejininke Rima Gradinskiene [2008-02-14]. „išimink pamoką per pramogą“ – tai Pasvalio krašto muziejaus edukacinės veiklos devizas. Jo esmė - žaidimai žinių įtvirtinimui.

⁴⁴ Vaitkevičius Juozas. Istorinė (lyginamoji) didaktika. – Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2001. P. 7.

⁴⁵ Grinevičienė Nijolė. Vaikų žaidybinių gebėjimų ugdymas. – Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2007. P. 17-18.

kūrybingumas. Vienas svarbiausių dalykų – sudaryti galimybes pačio vaiko aktyviai veiklai.⁴⁶ Vaikas turi kurti, fantazuoti, mokytis, tyrinėti, jam reikia suteikti tam reikalingas priemones.

Muziejininė Birutė Salatkienė akcentuoja, kad muziejų edukacinės programos reikalauja gero mokslinio pagrindo: tikslų istorinių ir kitais tyrimais paremtų duomenų, įdomaus bei intriguojančio programos siužeto, vaizdinių priemonių, kvalifikuotų darbuotojų. Nepakanka mokslinės literatūros ir muziejaus rinkinio pažinimo. Prisdėja daugelio technologijų, medžiagų ir metodų studijos ir praktinė veikla.⁴⁷ Archeologinės edukacinės programos pasiekia būtiną lygį tik atlikus mokslinius eksperimentus, išmokus senąsias technologijas, įvaldžius senuosius įrankius, naudotas medžiagas. Šiek tiek lengviau dailės, etnografijos, tautodailės programoms – čia galima remtis tradiciniais amatais ir moksliniuose veikaluose aprašytais technologijomis. Svarbus ir aplinkos sukūrimas.⁴⁸ Anot Margaritos Teresevičienės, skatinant vaikų, lankytojų aktyvumą, dalijimąsi idėjomis ir patirtimi, būtina sukurti „saugią aplinką“, kurioje esminis vaidmuo tenka mokytojų bei draugų elgesiui. Tik psichologiškai saugūs mokiniai gali gauti visą edukacinės programos teikiamą naudą.⁴⁹ Psichologinė aplinka turi įtakos ir vaikų aktyvumui: dalis lankytojų viešumo baimę gali įveikti tik padrąsinti edukatoriaus bei pažinodami kitus dalyvius.

Svarbus tam tikros muziejų edukacinės programos pritaikymas skirtingoms amžiaus grupėms, skirtingų interesų, išsilavinimo dalyviams. Vienaip programa, paroda bus pristatoma jaunesnių klasių auklėtiniams, kitaip dailės mokyklų mokiniams, dar kitaip kitoms tikslinėms grupėms - mokytojams, svečiams iš užsienio, mokslininkams (pavyzdžiui, Radvilų rumuose 2001 m. veikusiai parodai „Senųjų interjerų meniniai baldai XVI-XIX a.“ sukurta edukacinė programa „Migruojantys medžio kūriniai“ taip pat buvo diferencijuota pagal lankytojų poreikius ir amžių).⁵⁰

Pasak Pasvalio krašto muziejaus muziejininės Rimos Gradinskienės, muziejuose edukacinės programos kuriamos atsižvelgiant į turimus eksponatus, remiantis savo krašto tradicija. Populiariausios tos edukacinės programos, kuriose dalyviai turi galimybes aktyviai veiklai, tampa istorinio proceso dalyviais, impovizuoja, kariauja, sprendžia žaidimo forma

⁴⁶ Demenienė Aušra, Andriekienė Rūta Marija. Pedagoogo ir vaiko sąveika taikant kūrybinį-kompleksinį ugdymo metodą // Edukologija: problemos ir perspektyvos. Žurnalo „Tiltai“ priedas. Nr. 11. –Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2002. P. 29.

⁴⁷ Salatkienė Birutė. Muziejų mokslinė veikla // Lietuvos muziejų rinkiniai. Mokslinių straipsnių rinkinys. Kėdainių krašto muziejus, 2002 04 26. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2002. P. 6-7.

⁴⁸ Salatkienė Birutė. Muziejų mokslinė veikla // Lietuvos muziejų rinkiniai. Mokslinių straipsnių rinkinys. Kėdainių krašto muziejus, 2002 04 26. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2002. P. 6-7.

⁴⁹ Teresevičienė Margarita. Mokymosi visą gyvenimą edukologinės dimensijos. Habilitacinio darbo santrauka. – Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2001. P. 22.

⁵⁰ Jarockienė Nideta. Meno pažinimo programos Lietuvos dailės muziejuje // Muziejininystės biuletenis. 2002, Nr. 3-4. P. 46.

pateiktas užduotis.⁵¹ Su pateikiama medžiaga supažindinama kuo įvairesniais būdais: kalbėjimu, filmų, eksponatų demonstravimu, praktiniu dalyvavimu (matuojantis, leidžiant pačiuopinti originalus, kuriems tai nekenkia, pateikiant kopijas, ragaujant, klausant).

Į parodas (net ir profesionalių menininkų) galima įtraukti ir vaikų parinktus eksponatus su jų komentarais, eilėraščiais, piešiniais.⁵² Vaikų darbų parodos gali būti integruojamos ir į profesionalių dailininkų parodas.⁵³ Taip vaikai iš pasyvių stebėtojų tampa aktyviais dalyviais. Pastebėtina, kad vaikų darbų parodos pritraukia į muziejų vaikų – lankytojų daugiau nei paprastos parodos.

Taip pat muziejai turi unikalią galimybę sukurti sąlygas kelioms šeimoms kartoms mokytis ir atrasti kartu. Įrodyta, kad vaikai viską išmoksta geriau, kai šeima įtraukiama į jų patirtį.⁵⁴ Pavyzdžiui, Didžiojoje Britanijoje „Search“ centre penkiamečiams skirtame užsiėmime „Kai močiutė buvo maža“ pagalbinkės yra mamos ir močiutės. Kartu su vaikais jos apsirengia senoviniais rūbais, pardavinėja senovines prekes nuo senovinio prekystalio, sveria svarstyklėmis su svarsčiais ir vynioja į popierių pirkinius.⁵⁵ Bendras darbas su tėvais, seneliais skatina jų artimesnius ryšius, tarpusavio supratimą. Ypač tokios bendro darbo muziejuje programos turėtų būti kuriamos paaugliams, internatinių mokyklų mokiniams. Jiems ši veikla turėtų padėti išspręsti nesutarimus su tėvais, kurie paprastai yra būdingi paaugliams.

Taigi šiandien muziejus ne tik kultūros vertybių saugotojas, bet ir švietimo įstaiga, laisvalaikio praleidimo vieta. Tik čia lankytojams suteikiama galimybė prisiliesti prie realios kultūros ir istorijos per muziejaus eksponatus.⁵⁶ Norint išduoti kartą, kuri lankytųsi muziejuose ir vertintų ten gaunamos informacijos vertę, nepakanka ekskurijos su sausais faktais. Todėl edukacinė veikla tampa daugelio muziejų prioritetine sritimi, ieškoma netradicinių veiklos formų. Edukacinių programų ypatybė – muziejaus eksponatai ne tik rodomi, bet ir naudojami žaidimams, užduotims, juos galima liesti, išbandyti, kuriamos liečiamų eksponatų ekspozicijos.

⁵¹ Interviu su Pasvalio krašto muziejaus muziejininke Rima Gradinskiene [2008-02-14].

⁵² De Man Hanneke. Developing and revising an education policy. Museum and gallery education: a manual of good practice. Edited by Hazel Moffat and Vicky Woollard. –London: The stationery office, 1999. P. 24.

⁵³ Interviu su Kupiškio etnografijos muziejaus direktore Violeta Alekniene [2008-02-15]

⁵⁴ Cohen Stewart. Children and adults // Developing museum exhibitions for lifelong learning. Edited by Gail Durbin. –London: Museums & Galleries commission, 1996. P. 73-76.

⁵⁵ Bubinaitė S. Įspūdžiai iš stažuotės Hempšyro grafystės muziejuje // Muziejininkystės biuletėnis. 1998, Nr. 1. P. 22-23.

⁵⁶ Regina Adomaitienė. Eksponatų vaidmuo muziejaus edukacijoje // Lietuvos muziejų rinkiniai. VI mokslinė konferencija „Eksponatas kaip komunikacinis artefaktas“. Sud. R. Navardauskas Palaima. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2003. P. 28-29.

Be to, anot L. Jovaišos, vyresni mokiniai jau nori mokymosi dalykuose matyti reikšmę ir naudą asmeniniam gyvenimui, ne tik praplėsti pažintinius interesus.⁵⁷

Kiekviena edukacinė programa susideda iš teorinės ir praktinės dalies. Pastaroji – iš užduočių, žaidybinių ir vaidybinių elementų.⁵⁸ Taigi dalyviai turi galimybę ne tik pažaisti, bet ir nemažai sužinoti. Be to, po teorinės dalies sekantys klausimai – atsakymai ugdo pastabumą, atmintį, mąstymą, moko sieti eksponatą su epocha.⁵⁹ Muziejus tampa vieta, itin tinkančia ugdyti lankytojų smalsumą.

⁵⁷ Jovaiša Leonas. Edukologijos pradmenys. Ugdytinio charakteristika. –Vilnius: Vilniaus Universiteto leidykla, 1994. P. 35-36.

⁵⁸ http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4555&p_d=72006&p_k=1 [žiūrėta 2008-03-16]

⁵⁹ Peikštenienė M. Lietuvos muziejų edukacinės programos // Muziejininkystės biuletenis, 1996, Nr. 2. P. 8.

II. Lietuvos muziejų edukacinių programų statistinė charakteristika

II. I. Lietuvos muziejų edukacinių programų ir dalyvių kiekis

Muziejų, galerijų edukacinės veiklos pobūdis bei edukacinių programų skaičius priklauso nuo kelių faktorių: dydžio, finansinių galimybių, personalo, sukauptų kolekcijų pobūdžio ir galimos auditorijos.⁶⁰ Muziejų turimos informacijos dydis ir įvairiapusiškumas bei prieinamumas turi tiesioginę įtaką ir lankytojų skaičiui: įvairesnė edukacinių programų pasiūla taip pat įtakoja mokinių skaičių muziejuose. Savime aišku, kad nacionaliniai, respublikiniai muziejai Lietuvoje turi kur kas geresnes galimybes edukacinių, meno pažinimo centrų, edukacinių programų kūrimui. Tik pavieniais atvejais Lietuvoje edukacines programas vykdo viešos įstaigos – muziejai, privatūs bei visuomeniniai muziejai.

Mažesniuose Lietuvos muziejuose surengtų edukacinių programų skaičius taip pat priklauso ir nuo subjektyvių priežasčių, pavyzdžiui, edukologo ligos.⁶¹ Tai ypač ryšku, kai už edukacinę veiklą atsakingas vienas žmogus. Kitas pavyzdys, Kupiškio etnografijos muziejus, kuriame visi muziejininkai veda bent po vieną edukacinį užsiėmimą, kurio tematika priklauso nuo jų specialybės.⁶² Pavyzdžiui, etnologė veda etnografinės tematikos užsiėmimus.

Akivaizdu, kad ir Lietuvos muziejuose, kaip ir užsienyje, prioritetas skiriamas mokinių edukacinėms programoms. Tik nedaugelis jų pritaikomos įvairaus amžiaus grupėms, kitiems laisvalaikį muziejuje leidžiantiems lankytojams.⁶³

⁶⁰ Managing museum and gallery education. –UK: Museums & Galleries commission, 1996. P. 7.

⁶¹ Interviu su Pasvalio krašto muziejaus muziejininke Rima Gradinskiene [2008-02-14]

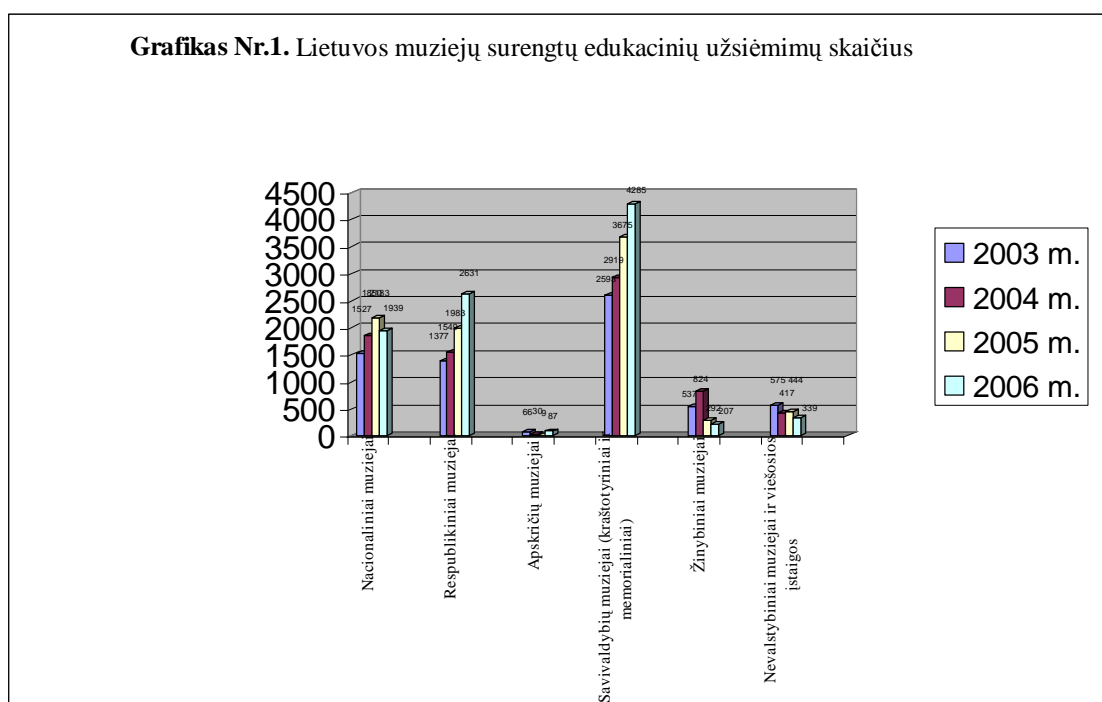
⁶² Interviu su Kupiškio etnografijos muziejaus direktore Violeta Alekniene [2008-02-15]

⁶³ Moffat Hazel. Introduction // Working in museums & gallery. Education, career, experiences. Edited by Eileen Hooper-Greenhill. –Leicester: university of Leicester, 1992. P. 5.

Lentelė Nr. 1. Lietuvos muziejų surengtų edukacinių užsiėmimų skaičius.

Muziejai pagal priklausomybę	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
Nacionaliniai muziejai	1527	1850	2183	1939
Respublikiniai muziejai	1377	1549	1983	2631
Apskričių muziejai	66	30	9	87
Savivaldybių muziejai (kraštotyriniai ir memorialiniai)	2593	2919	3675	4285
Žinybiniai muziejai	537	824	292	207
Nevalstybiniai muziejai ir viešosios įstaigos	575	417	444	339
Viso	6675	7589	8586	9488*

* Lietuvos radijo ir televizijos muziejui bei VŠĮ. Grūto parkas nepateikus 2006 m. duomenų panaudoti 2005 m. duomenys.

Lentelėje Nr. 1 matyti Lietuvos muziejų surengtų edukacinių užsiėmimų tikslūs duomenys, paimti iš LR Kultūros ministerijos internetinio tinklalapio.⁶⁴ Antroji lentelės dalis (grafikas Nr. 1) vaizdžiai iliustruoja šių duomenų kitimo tendencijas. Lentelėje matyti, kad pagal surengtų edukacinių užsiėmimų skaičių pirmauja savivaldybių muziejai. Visų pirma, tokio pobūdžio muziejų Lietuvoje yra daugiausia. Paprastai rajone jie buna vieninteliai, be to, neretai į

⁶⁴ <http://www.muziejai.lt/statistika.htm> [2008-02-14].

savivaldybių muziejų edukacines programas atvyksta ir kitų miestų, rajonų mokiniai, ypač – kai jų krašte tam tikrų programų nėra. Pasak Rimos Gradinsienės, Pasvalio krašto muziejuje kitų rajonų mokiniai dažniausiai atvyksta į programą „Pasisiūsiu batukus ir keliausiu...“.⁶⁵ Muziejų sukaupti rinkiniai (archeologija, etnografija, numizmatika, liaudies meno pavyzdžiai) padeda kur kas vaizdžiau supažindinti su istorijos ir kultūros raida.⁶⁶

Iš lentelės matome, kad trys nacionaliniai muziejai (Lietuvos dailės muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus ir Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus) užima antrąją vietą (išskyrus 2006 m., kai antrąją vietą užėmė respublikiniai muziejai).

Akivaizdu, kad bendras surengtų edukacinių užsiėmimų skaičius pastoviai ir tolygiai auga. Tačiau paėmus kiekvieną muziejų grupę pagal priklausomybę šis skaičius ne visada pastoviai auga, bet nuolatos kinta. Didžiausi pokyčiai pastebimi apskričių muziejuose, kuriuose iki 2005 m. edukacinių programų mažėjo, o 2006 m. jų surengta beveik 10 kartų daugiau. Mažėjančios tendencijos matyti ir žinybiniuose bei nevalstybiniai muziejuose ir viešosiose įstaigose.

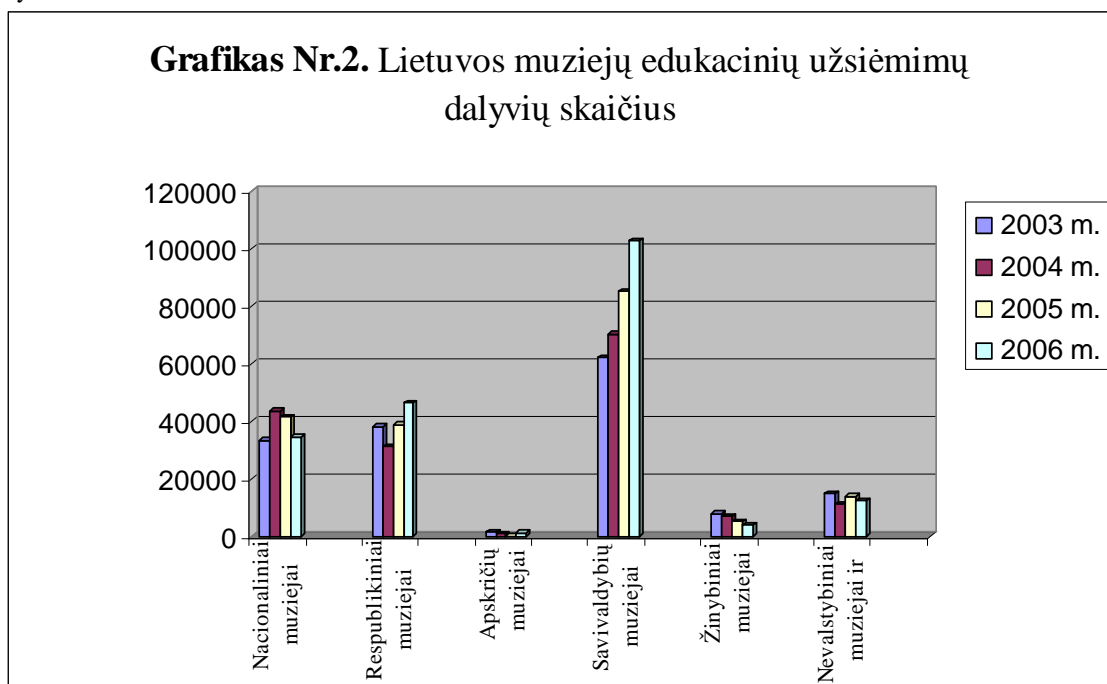
⁶⁵ Interviu su Pasvalio krašto muziejaus muziejininke Rima Gradinskiene [2008-02-14]

⁶⁶ http://www.muziejai.lt/Informacija/Kretingos_ed.htm [žiūrėta 2008-03-31]

Lentelė Nr. 2. Lietuvos muziejų edukacinių užsiėmimų dalyvių skaičius⁶⁷

Muziejai pagal priklausomybę	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
Nacionaliniai muziejai	33332	43518	41655	34528
Respublikiniai muziejai	38292	31382	38795	46283
Apskričių muziejai	1439	1050	209	1318
Savivaldybių muziejai (kraštotyriminiai ir memorialiniai)	62035	70178	85217	102753
Žinybiniai muziejai	7983	7021	5189	4005
Nevalstybiniai muziejai ir viešosios įstaigos	14802	11220	13884	12569
Viso	157883	164369	184949	201456*

* Lietuvos radijo ir televizijos muziejui bei VŠĮ. Grūto parkas nepateikus 2006 m. duomenų panaudoti 2005 m. duomenys

Lentelėje Nr. 2 pateikti Lietuvos muziejų surengtų edukacinių užsiėmimų dalyvių skaičius ir jų kitimo grafikas. Daugiausia dalyvių sulaukia savivaldybių muziejai, antrąją vietą ir trečiąją vietą pamečiui dalijasi nacionaliniai ir respublikiniai muziejai. Žinybiniuose muziejuose bei nevalstybiniuose muziejuose ir viešosiose įstaigose edukacinių užsiėmimų dalyvių skaičius taip pat mažėja (kaip ir surengtų edukacinių užsiėmimų). Itin kintantys apskričių muziejų edukacinių užsiėmimų duomenys: 2006 m. sulaukta šešis kartus daugiau dalyvių nei 2005 m.

⁶⁷ <http://www.muziejai.lt/statistika.htm> [žiūrėta 2008-02-16]

Pradinių klasių mokytojai dažniausiai atveda savo mokinius į edukacines programas. Itin aktyvūs ir istorijos, lietuvių kalbos, geografijos, darbų (technologijų) mokytojai.⁶⁸

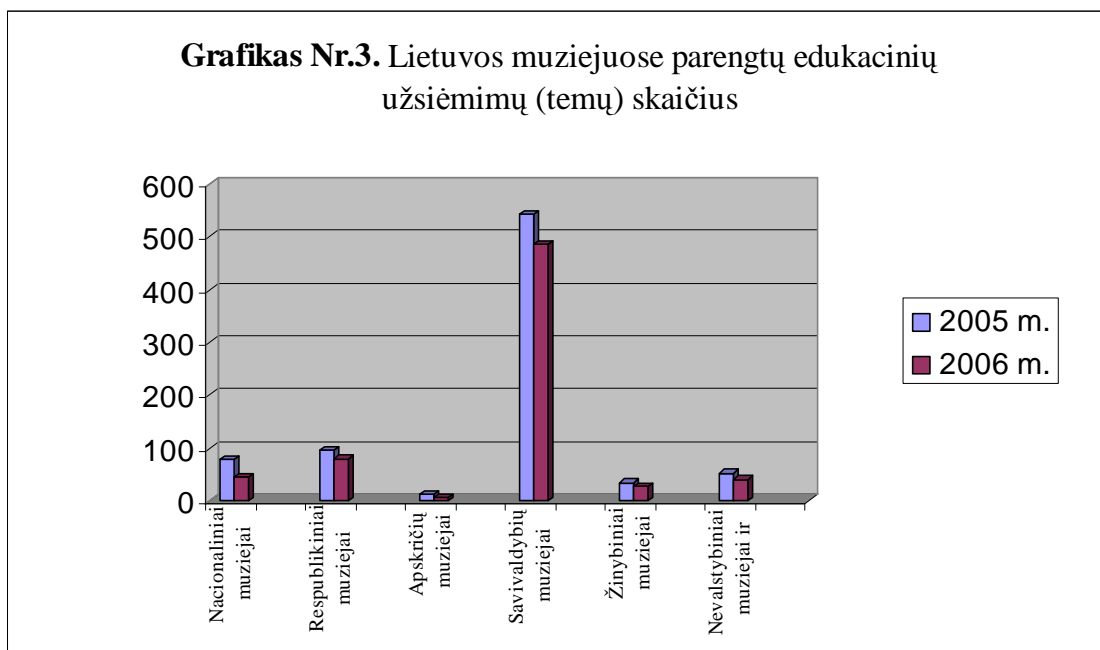
Pagal Kristinos Lotužytės atliktą muziejų edukacinių programų analizę (2004 m.), edukacinės programos daugiausia orientuotos į jaunesnio ir vidutinio amžiaus mokinius. Daugiausia programų skiriama pradinukams, o paaugliams kur kas mažiau.⁶⁹ Tai lemia, kad paauglių kontrolė, jų sudominimas yra kur kas sunkesnė užduotis. Vyresnių klasių mokiniams jau tenka ruošti egzaminams, jie turi ir kitos popamokinės veiklos, todėl muziejų edukacinės programos pamiršamos. Be to, trūksta ir pačių muziejininkų iniciatyvos bei motyvacijos ruošiant paauglius dominančias temas.

⁶⁸ <http://www3.lrs.lt/home/ivairus/Komitetai/smmk/LTmuziejuedukaciniuprogramuanalize.pdf> [žiūrėta 2008-03-31]

⁶⁹ Lotužytė Kristina. Lietuvos muziejų edukacinių programų analizė // Muziejų edukacinės programos: teorija, praktika. Straipsnių rinkinys. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2005. P. 50.

Lentelė Nr.3. Lietuvos muziejuose parengtų edukacinių užsiėmimų (temų) skaičius⁷⁰

Muziejai pagal priklausomybę	2005 m.	2006 m.
Nacionaliniai muziejai	79	45
Respublikiniai muziejai	96	80
Apskričių muziejai	12	6
Savivaldybių muziejai (kraštotyriniai ir memorialiniai)	543	485
Žinybiniai muziejai	35	28
Nevalstybiniai muziejai ir viešosios įstaigos	53	41
Viso	818	685

Lentelėje Nr. 3 parodytas Lietuvos muziejuose parengtų edukacinių užsiėmimų (temų) skaičius bei grafikas (grafikas Nr. 3). Akivaizdu, kad šis skaičius 2006 m. visuose muziejuose pagal pobūdį mažesnis nei 2005 m. Viena iš priežasčių – kad prioritetu tampa ne kiekybė, o kokybė. Be to, dauguma muziejų per visą laikotarpį nuo 1997 m. jau parengė jų kolekcijas

⁷⁰ <http://www.muziejai.lt/statistika.htm>

atitinkančias programas. Taigi paruošiamų naujų programų skaičius mažėja, nors kartais, pasak R. Gradinskienės, itin nepaklausių programų atsisakoma.⁷¹

Norint parengti lankytojų poreikius atitinkančias edukacines programas pakankamai svarbu nuolatos atlikti apklausas, mokymosi muziejuje rezultatų tyrimus bei analizę, nustatyti lankytojų poreikius.⁷² Tik taip bus galima paruošti dominančias, pageidaujamas naujas edukacines programas.

II. II Lietuvos muziejų edukacinių programų tematinės tendencijos

Rengiant edukacines programas turi būti apgalvotas ne tik kiekvienos edukacinės programos turinys, bet ir prieinamumas, tai yra, ar ji atspindės ir stiprins lankytojų susidomėjimą. Išplėtojus ir pajvairinus programas, būtų lengviau vėl ir vėl sugrąžinti lankytoją į muziejų.⁷³

Atlikus „Muziejininkystės biuletenio“ ir „Lietuvos muziejų“ informacijos analizę, išryškėja, kokios tematikos vyrauja Lietuvos muziejų edukacinėje veikloje, jos kitimo tendencijos (žiūrėti lentelę Nr. 4, P. 22). Išskyrus sąlyginius laikotarpius - 1992-1995 m. ir 2000-2007 m. matome biuletenyje esančios informacijos beveik nelygintinas proporcijas.

Didesnį meninių programų skaičių lemia tai, kad buvo įtrauktos vaikų darbų parodos, susitikimai su rašytojais. Į istorinių programų skaičių įtrauktos ir paskaitos, pranešimai, minėjimai. Tačiau atsižvelgiant į programų su mokomaisiais elementais, siužetu skaičių, vyrauja etnografinė tematika.

Pirmuoju minėtu laikotarpiu vieninteliai paminėti ar aptarti renginiai buvo vaikų darbų parodų atidarymai muziejuose. Tai galima vadinti edukacine programa tik plačiai vartojant šią sąvoką. Būtent tuo aspektu, kad taip skatinamas vaikų kūrybingumas ir tam tikra veikla – aktyvumas. Šį etapą galima būtų pavadinti „pasyviają“ edukacija.

Antruoju etapu matome akivaizdžiai pakitusią muziejų poziciją: iš „daikų saugyklos su „prašome neliesti“ muziejai tampa atvira visuomenei komunikacijos erdve. Suprasta, kad norint pritraukti vaikus į muziejų reikia sukurti aplinką, kurioje vaikas jaustųsi laisvai, o ne kaip pamokoje. Norint sukurti įdomią edukacinę programą, svarbu, kad joje būtų ne tik stebėjimas ir klausymas, artimas mokyklai, bet ir darbinės veiklos bei žaidimų. Naivu tikėtis, kad vaikai

⁷¹ Interviu su Pasvalio krašto muziejaus muziejininke Rima Gradinskiene [2008-02-14]

⁷² Anderson David. A common wealth. Museums and learning in the United Kingdom. A report to the Department of National Heritage. -Department of National Heritage, 1997. P. 35.

⁷³ Allon Hatit. Working with children and young people. Museum and gallery education: a manual of good practice. Edited by Hazel Moffat and Vicky Woollard. -London: The stationery office, 1999. P. 78-80.

lankysis ten, kur nuolat ta pati ekspozicija ir kur negalima nieko liesti, triukšmauti, o reikia tik klausytis ekskursijos vadovo pasakojimų.

Lentelė Nr.4. Edukacinių programų pobūdis pagal leidinius „Muziejininkystės biuletenis“ ir „Lietuvos muziejai“

Edukacijos pobūdis	1992 m.	1993 m.	1994 m.	1995 m.	1996 m.	1997 m.	1998 m.	1999 m.	2000 m.	2001 m.	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.
Meninė	4	12	5	8	30	53	52	64	84	102	58	29	31	25
Etnografinė	1	1	-	1	5	10	11	30	37	57	52	50	66	51
Istorinė	-	-	3	4	16	21	13	26	20	70	69	72	69	49
Kita	-	-	-	-	2	17	14	14	12	46	39	15	18	16
Viso	5	13	8	13	53	101	90	134	153	275	218	166	174	141

Meninės edukacinės programos daugiausia ruošiamos dailės muziejuose, nors atskiri meniniai renginiai sutinkami ir kituose muziejuose. Didelė problema meninėms edukacinėms programoms vykdyti yra edukacinių centrų, klasių stygius, nes tik retas muziejus turi galimybę jas įsirengti. Išimtis Lietuvos dailės muziejus, kuriame edukacinės programos įgyvendinamos Meno pažinimo centre. Kai kurie muziejai, kaip Kretingos muziejus, turi savo dailės studijas.

Dalis edukacinių programų būna skirtos ir laikinoms muziejų ekspozicijoms bei parodoms, siekiant pritraukti daugiau lankytojų bei išsamiau juos supažindinti su pristatoma tematine medžiaga. Itin daug edukacinių programų buvo skirta Lietuvos dailės muziejaus parodai „Krikščionybė Lietuvos mene“,⁷⁴ kurios ekspozicijos ne kartą buvo atnaujintos. Vienas svarbiausių meninių programų tikslų yra kūrybiškumo ugdymas, kuris šiandien tampa vis aktualesniu. Tik nuo jo priklauso kultūros raida ir jos tęstinumas.⁷⁵ Pastebėtina, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas turi kur kas didesnę išliekamąją vertę.⁷⁶

Lietuvos muziejuose vyrauja **etnografinė tematika**⁷⁷ (žiūrėti lentelę Nr.4): tai kaimo gyvenimo, Katalikiškų švenčių, verslų pristatymas, supažindinimas su duonos kepimu, linų apdirbimu, senaisiais amatais. Dauguma, ypač krašto muziejai, tam skiria pagrindinį dėmesį. Beveik kiekviename savivaldybės, krašto muziejuje rasime tokias mokomąsias programas,

⁷⁴ http://www.muziejai.lt/Informacija/Parodos_atnaujinimas.htm [žiūrėta 2008-03-27]

⁷⁵ Girdzijauskienė Rūta. Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas muzikine veikla. Daktaro disertacijos santrauka. –Klaipėda: Klaipėdos Universitetas, 2001. P. 3.

⁷⁶ Stankevičienė Kristina. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas tautodaile. Daktaro disertacijos santrauka. –Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2001. P. 3.

⁷⁷ Lietuvos muziejų asociacijos Švietimo sekcijos apklausos anketos. Duomenys iki 2007-12.

teminius pokalbius kaip „Lino kelias iki staklių“, „Lino kelias“, „Linas lietuvių buityje“, „Kaimo seklyčios paslaptys“. ⁷⁸ Paprastai jos skiriamos pradinių klasių mokiniams ir muziejininkai rodo, kaip atrodo nurauti linai, kokias įrankiais apdoroti sudžiūvę stagarai tampa švelniu ir lygiu pluoštu. Akcentuojant dalyvavimo svarbą, dalyviams suteikiama proga patiems viską išbandyti.

Daugumoje krašto muziejų lankytojai supažindinami su kalendorinių švenčių papročiais ir tradicijomis. Advento popietėse mokiniai sužino apie Kalėdų papročius, burtus, verdami šiaudinius sodus, žaisliukus mokosi kalėdinių giesmių, susipažįsta, kokias karpiniais papuošti eglę, pagaminti originalių šventinių atvirukų. ⁷⁹ Dėmesiu kalendorinėms šventėms išsiskiria Lietuvos liaudies buities muziejus. ⁸⁰ Čia kasmet organizuojamos Velykos, Atvelykis, Jurginės, Užgavėnės, amatų dienos.

Istorijos pamokose muziejuose lavinama mokinių vaizduotė, pastabumas, kūrybingumas bei tautiškumas - patriotizmas. ⁸¹ Istorija išlieka vienu iš pagrindinių dalykų ne tik mokyklų mokomosiose programose, bet ir muziejuose. Čia muziejai turi išskirtines galimybes atskiras, specifines temas „gyvai“ pristatyti savo eksponatų pagalba.

Leidiniuose „Muziejininkystės biuletenis“, „Lietuvos muziejai“ pateikta informacija apie edukacines programas leidžia teigti, kad didžioji dalis istorinių programų skiriama proistorei, LDK, spaudos draudimo ir knygnešių laikotarpiui, holokaustui. LDK laikotarpio istorijai didžiausias dėmesys skiriamas Vytauto Didžiojo karo muziejuje. Muziejus edukacinę veiklą vykdo ne tik muziejaus patalpose ar mokiniams, bet ir Kauno policijos fakulteto studentams, kariams. Rengiamos tradicinės darželinukų dienos muziejuje, nes mokslininkai jau įrodė, kad tai, ką darželinukas išmoksta, jis ne taip greitai pamiršta. ⁸² Didelis dėmesys skiriamas Lietuvos istorinių datų pažymėjimui: Vasario 16 - ajai, Kovo 11 - ajai, Sausio 13 - ajai. Dalis renginių teatralizuojami. Taip pat akcentuojami pažintiniai – mokomieji renginiai: viktorinos „Pažinkime Lietuvos istoriją“, „Ką žinai apie Lietuvos kariuomenę“, renginiai kariams „Pasukime Lietuvos istorijos ratą“, „Neužmiršamos istorijos datos“. Bet didžiausias dėmesys, žinoma, skiriamas

⁷⁸ Parodos ir renginiai // Muziejininkystės biuletenis. 1997, Nr. 7. P. 16.

⁷⁹ Kronika // Muziejininkystės biuletenis. 1999, Nr. 5. P. 44.

⁸⁰ Kronika // Muziejininkystės biuletenis. 2002, Nr. 3-4. P. 28-29.

⁸¹ Vasiliauskienė Aldona. Istorijos pamoka Lietuvos nacionaliniame muziejuje // Konferencijos „Vaizdumas naudojant istoriją vidurinėje ir aukštojoje mokykloje“ medžiaga. – Vilnius, 1999. P. 52.

⁸² Jovaiša Leonas. Edukologijos pradmenys. Ugdytinio charakteristika. – Vilnius: Vilniaus Universiteto leidykla, 1994. P. 29.

Vytautui Didžiajam, kaip bene svarbiausiai Lietuvos (LDK) istorinei asmenybei - „Vytautas Didysis ir jo palyda“,⁸³ „Vytautas Didysis ir jo palyda: apie save, laimėjimus ir pralaimėjimus“.

Spaudos draudimo ir knygnešių laikotarpiui didžiausią dėmesį skira krašto muziejai. Paprastai čia atskiros programos supažindina su konkretaus regiono knygnešiais. Parengtos programos kaip „Slaptoji kaimo mokykla“,⁸⁴ kurioje vaikai patys gali įsijausti į XIX a. vaikų mokymą - skaityti iš senovinės knygos, rašyti žąsies plunksnomis ant medinių lentelių, pasisiūti sąsiuvinius ir juose rašyti metalinėmis plunksnomis. Veiksmui pagyvinti įtraukiami ir žaidybiniai elementai, kaip paslėptos draudžiamos spaudos ieškojimas, žandaro įsiveržimas į gryčią, kuomet vaikai puola dirbti įvairiausių darbų. Aot L. Jovaišos, siužetinių žaidimų įtraukimas turi itin svarbią reikšmę vaikų vaizduotei bei kūrybiniamsi sugebėjimams reikštis.⁸⁵ Tik taip gyvai dalyvaudami ir veikdami vaikai gali palyginti, kokias sąlygas mokytis jie turi dabar, ir kaip jų bendraamžiai mokėsi prieš daugiau nei šimtą metų.

Pažymėtinas ir Kauno IX forto muziejus, ypatingą dėmesį skiriantis istorinėms holokausto pamokoms. Tokios paskaitos taip pat skaitomos studentams iš užsienio (Maskvos, Sankt Peterburgo).

Tik vienas kitas **naujas projektas** sukuriamas miesto, bajorų kultūrai atspindėti. Pavyzdžiui, Lietuvos nacionaliniame muziejuje temai „Kasdienis žmogaus gyvenimas senojoje Lietuvoje“ sukurtas žaidimas „Iš miestiečių gyvenimo“.⁸⁶ Anot LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto atliktos muziejų edukacinių programų analizės, trūksta moderniosios Lietuvos kultūros pusės pristatymo vizijos, kuri atspindėtų daugiakultūrę ir daugiatautę mūsų tautos istorijos raidą.⁸⁷ Maloni išimtis - Kėdainių krašto muziejus, kuris pirmasis iš istorinio – kraštotyrinio pabūdžio muziejų parengė edukacines programas, skirtas didikų giminėms, dvarams, miesto istorijai.⁸⁸ Žinoma, negalima atmesti ir to faktoriaus, kad Kėdainiai nuo seno buvo įvairių tautinių ir religinių bendruomenių gyvenama vietovė.

Atskirą grupę sudaro gamtos pažinimui skirtos formos: tokios šventės kaip „Paukščių diena“,⁸⁹ skirtos ugdyti vaikų pagarbą savo aplinkai, gamtai. Tačiau tokios šventės neretai yra pavieniai renginiai, neretai jos dar pakankamai sunkiai randa kelią į lankytojų širdis ir

⁸³ Parodos ir renginiai // Muziejininkystės biuletenis, 2002, Nr. 5-6. P. 37-38.

⁸⁴ <http://www.pasvaliomuziejus.lt/index.php?cid=156> [žiūrėta 2008-03-27]

⁸⁵ Jovaiša Leonas. Edukologijos pradmenys. Ugdytinio charakteristika. –Vilnius: Vilniaus Universiteto leidykla, 1994. P. 30-31.

⁸⁶ Peikštenienė Meilutė. Jaunas žmogus ir šeima muziejuje // Muziejininkystės biuletenis, 1999, Nr. 1 (1-2). P. 33.

⁸⁷ <http://www3.lrs.lt/home/ivairus/Komitetai/smmk/LTmuziejuedukaciniuprogramuanalize.pdf> [žiūrėta 2008-03-31]

⁸⁸ <http://www3.lrs.lt/home/ivairus/Komitetai/smmk/LTmuziejuedukaciniuprogramuanalize.pdf> [žiūrėta 2008-03-31]

⁸⁹ http://www.muzejai.lt/Vilkaviskis/vilkaviskio_renginiai1.htm [žiūrėta 2008-03-27]

tradiciskumą. Atsiranda vis daugiau muziejų organizuotų stovyklų, kuriose vaikai supažindinami ne tik su savo krašto istorija, bet specializuotomis temomis, kurioms stovyklos ir būna skirtos.

Pakankamai naujas projektas „Muziejų naktis“, kurio tikslas – parodyti muziejaus eksponatus naktį, kada muziejai įprastai nedirba bei supažindinti su muziejais įvairių bendruomenių narius. Tą dieną organizuojami renginiai lankytojams nemokami.⁹⁰ Taip netradiciniais renginiais stengiamasi su muziejaus ekspozicijomis supažindinti įvairius visuomenės sluoksnius; savotišku šurmuliu pritraukti tuos lankytojus, kuriuos atbaido muziejų salėse paprastai spengianti tylą.

Dar viena edukacijos forma – muziejaus diena mokykloje. Mokiniam nereikia net išeiti už mokyklos sienų, muziejininkai atvyksta patys. Tačiau ši riba yra gana „slidi“. Visų pirma, praktiškai neįmanoma pristatyti visų veiklos muziejuje galimybių, ekspozicijų, edukacinės veiklos, o tik bendrus bruožus. Tai sveikintina, bet vertingiau būtų nuo mažumės ugdyti norą lankytis muziejuose.

Edukacinių programų vaikams turinys sudaromas atsižvelgiant į jų žinias, kasdieninio gyvenimo patirtį. **Svarbiausia – mokymas(is) atrandant.** Taip pat svarbu į tokias programas įtraukti sensorinius pojūčius.⁹¹ Anot muziejininkės, dailininkės Aukšės Petruilienės, tik galėdamas daiktą paliesti, užuosti vaikas supras jo paskirtį. Muziejuje, dėl eksponatų originalumo, paprastai lieka tik vizualinė patirtis. Vaikui, kuris įpratęs remtis visomis jauslėmis, dažnai tai pakankamai sunku. Šios specialistės manymu, parodos, kuriose eksponatai liečiami, juos galima konstruoti, baigti tapyti, dėlioti naujas kompozicijas, turi kur kas didesnę edukacinę reikšmę.⁹² Vaikams svarbu duoti daugiau klausimų bei uždavinių, kuriuos turėtų spręsti patys, nei tik pateikti atsakymus, kurių jie dažniausiai net neįsimena.⁹³

Svarbu paminėti, kad tiek ugdymo, tiek švietimo efektyvumui įtakos turi ir tai, kad edukacinė pamoka vyksta muziejų ekspozicijose. Taip sukuriamas betarpiškas kontaktas tarp edukacinės programos dalyvių bei eksponatų. Tačiau ši sąlyga tinka istorinėms, etnografinėms programoms. Meninių programų praktinę dalį geriausia vesti tam skirtose patalpose, kur dalyviai nevaržomi galėtų išlieti savo įspūdžius piešdami ar žaizdami.

⁹⁰ http://www.muziejai.lt/tarpt_bendradarbiavimas/muzieju_naktis.htm [2008-02-19]

⁹¹ Thomas Gillian. Children // Developing museum exhibitions for lifelong learning. Edited by Gail Durbin. – London: Museums & Galleries commission. 1996. P. 83-87.

⁹² Petruilienė Aukšė. Edukacinis eksperimentas „Mumijos išvyniojimas“ // Lietuvos muziejų rinkiniai. VI mokslinė konferencija „Ekspонатas kaip komunikacinis artefaktas“. Sud. R. Navardauskas Palaima. – Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2003. P. 30-31.

⁹³ Aleliūnaitė Asta. Muziejus – tik įpatingiems lankytojams? // Lietuvos muziejai. 2005, Nr. 1-2. P. 62-32.

Svarbiausia, kad tik paskatinimas domėtis, vaiko aktyvi veikla gali padėti pasiekti edukacinės programos tikslus ir supažindinti jį su bet kurios tematikos edukacine programa.

III. Muziejų edukacinių programų analizė ugdymo vertybių požiūriu

Pasak Gaynor Kavanagh, muziejus savo lankytojus gali sudominti daugeliu dalykų: įtraukiant į diskusijas apie praeitį, kuriant spektaklį ir leidžiant jame vaikams vaidinti, mokant gaminti valgi.⁹⁴ Visa tai gerai panaudojant, muziejai tampa itin svarbūs ugdant mokinių vaizduotę ir susidomėjimą. Be to, anot Darbo ir socialinių tyrimų instituto direktoriaus doc. dr. Boguslavo Gruževskio, mokykloje daugiausia orientuojamasi į žinių, o ne vertybių suteikimą.⁹⁵ Taigi muziejai turi svarbią reikšmę ugdymo procese, kartu nepamirštant prisitaikyti ir prie palaipsniui kintančių vertybių.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime „Dėl vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos 2006-2011 metų programos patvirtinimo“ konstatuojama, kad „kultūrinės edukacijos projektai neapima visų meno ir kultūros sričių, per mažai įtraukiami įvairių sričių kultūros ir meno kūrėjai. Ypač šis procesas silpnas Lietuvos regionuose, kaimo vietovėse, per menkai koordinuojami valstybės ir savivaldybių kultūros bei švietimo įstaigų veiksmai“.⁹⁶ Kartu nusibrėžiamas tikslas - „plėtoti sistemingą Lietuvos vaikų ir jaunimo kultūrinę edukaciją, padedančią ugdyti meninius, estetinius ir kultūrinius įgūdžius ir kultūrinę kompetenciją, kurių reikia kultūrinei patirčiai perimti, aktyviai dalyvauti kultūros gyvenime, įtraukti į šį procesą valstybės ir savivaldybių kultūros, švietimo įstaigas, nevyriausybines organizacijas, pavienius kultūros ir meno kūrėjus“.⁹⁷ Kartu belieka tikėtis, kad šie pompastiškai skelbiami tikslai nebus pamiršti ir skelbiamos problemos bus palaipsniui įveikiamos.

Muziejų edukacinių programų ugdymo vertybių požiūriu analizei bus pasitelkiama Leono Jovaišos ugdymo tikslų ir uždavinių pagrindų sistema.⁹⁸ Muziejaus edukologo darbas iš tiesų panašus į pedagogo; tikslai tie patys - tobulinti žmogų, asmenybę, augančią kartą padaryti kultūros paveldėtoja, įgalinti ją kurti kultūrą, materialines bei dvasines vertybes.⁹⁹

⁹⁴ Kavanagh Gaynor. History curatorship. Meaning, learning and education. –London: Leicester university press, 1999. P. 154.

⁹⁵ <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/60794> [2008-02-22]

⁹⁶ www.klas.lt/kulturine.doc [2008-02-22]

⁹⁷ www.klas.lt/kulturine.doc [2008-02-22]

⁹⁸ Jovaiša Leonas. Edukologijos pradmenys. Studijų knyga. Ketvirtasis pataisytas ir papildytas leidimas. –Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2001. P. 24.

⁹⁹ Jovaiša Leonas. Edukologijos pradmenys. Ugdytinio charakteristika. –Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1994. P. 49.

Remiantis L. Jovaišos tikslų ir uždavinių pagrindų sistema bei edukacinių programų tematine ir vertybine apžvalga, sudaryti šie vertinimo kriterijai:

1. Tautiškumo ir valstybingumo vertybės.
2. Etnografinės vertybės
3. Meninės vertybės.
4. Gamtos pažinimo vertybės

Anot Kotler Neil bei Kotler Philipm ateities visuomenė priklausos nuo šiandienos. Kol kas tiek jaunimas, tiek suaugusieji labiausia užimti televizija, kompiuteriais ir video žaidimais. Jei taip bus ir toliau – laukia nekokios perspektyvos.¹⁰⁰ Taigi muziejaus siekis sudominti vaikus, kaip svarbiausią edukacinių programų lankytojų dalį, turi būti skatinamas ne tik pavienių mokytojų entuziazmo. Tai turėtų tapti visos mokyklos bendruomenės, tėvų iniciatyva. Be to, pasak profesorės Vandos Aramavičiūtės, popamokinė veikla yra vienas iš svarbiausių mokinių auklėjimą skatinančių veiksnių, suteikianti naujos emocinės bei dvasinės patirties.¹⁰¹ Mokymasis muziejuje galėtų tapti viena iš tokių veiklų. Ne vien savo pavienėmis edukacinėmis programomis, bet ir tęstiniais renginiais, būreliais, mokyklėlėmis.

Kaip teigia edukologas Vladas Rajeckas, šiuolaikinis ugdomasis mokymas skatina mokinius žinių įgyti patiems aktyviai veikiant.¹⁰² Mokytojų iniciatyva siekiant supažindinti mokinius su muziejų edukacinėmis programomis tikriausiai yra dar svarbesnė nei pačių muziejininkų iniciatyva. Kol lankymasis muziejuose bei edukacinėse programose nėra privalomas, tol vaikų skaičius muziejuose bus proporcingas mokytojų iniciatyvai.

¹⁰⁰ Kotler Neil, Kotler Philip. *Museum strategy and marketing. Designing missions, building audiences, generating revenue and resources.* –San Francisco: Jossey-Bass publishers. P. 358.

¹⁰¹ Aramavičiūtė Vanda. *Auklėjimas ir dvasinė asmenybės branda.* –Vilnius: Gimtasis žodis, 2005. P. 154.

¹⁰² Rajeckas Vladas. *Ugdomasis mokymas // Lietuvos edukologija. Straipsių rinkinys.* –Vilnius: Leidybos centras, 1997. P. 118.

III. I. Tautiškumo ir valstybingumo sampratos ugdymas

Tauta ir valstybė yra neatsiejamos viena nuo kitos sąvokos. Pilietiškumas suvokiamas kaip pilietinės visuomenės, politinės valdžios sinonimas. Tautiškumas – savęs priskyrimas konkrečiai tautai, jos vertybių priėmimas, siekis jas išsaugoti globalizacijos amžiuje.¹⁰³ Tautiškumo ir valstybingumo kategorijai priskiriamos esminės vertybės yra patriotiškumas, tautiškumas, nacionalumas, universalumas, intelektualumas.¹⁰⁴

Teigtina, kad šios vertybės dažniausia ugdomos istorinės tematikos edukacinėse programose. Pasak G. Kavanagh, istorinės tematikos edukacinių programų metu tam tikra prasme istorija yra perkeliama iš knygų ir tampa beveik apčiuopiama.¹⁰⁵ Jo manymu, kai muziejus įrengiamas istoriniame pastate / vietoje, prasiplečia ir mokymosi aplinka; iš „mokymosi kambario“ ji gali prasiplėsti iki viso muziejaus (ypač kai muziejus veikia senoje gamykloje, malūne; kai lankytojai gali pamatyti ir padirbėti autentiškais įrenginiais).

Atsižvelgiant į edukacinių programų tematiką, išskiriamos tokios grupės:

- a. Lietuvių tautos istorija.
- b. Tautinės mažumos.
- c. Istorinės asmenybės.
- d. Miestietiškas gyvenimas.
- e. Dvarų kultūra.

Per 50 sovietinės okupacijos metų Lietuvoje nebuvo ugdomos aktyvaus pilietiškumo tradicijos.¹⁰⁶ Tik neseniai bendrojo lavinimo mokyklose įvestos pilietinio ugdymo pamokos.¹⁰⁷ Dabar būtina įdėti kuo daugiau pastangų, kad ši padėtis būtų pakreipta kita linkme.

Istorinio pobūdžio programų poreikį lemia tai, kad, pasak muziejininkės Renatos Baltrūnaitės, šiandienos mokiniams dėl kultūrinių, politinių aplinkybių pakankamai sunku

¹⁰³ http://ateitis.org/ateitis/simpoziumas_tautiskumas.html [žiūrėta 2008-04-15]

¹⁰⁴ Jovaiša Leonas. Edukologijos pradmenys. Studijų knyga. Ketvirtasis pataisytas ir papildytas leidimas. –Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2001. P. 24.

¹⁰⁵ Kavanagh Gaynor. History curatorship. Meaning, learning and education. –London: Leicester university press. 1999. P. 159-162.

¹⁰⁶ Alonderis Arūnas. Savosios vertės suvokimas ir tėvynės meilė-jaunimo pilietinio ugdymo leitmotyvas ir prasmė // Pilietiškumo samprata ir piliečių ugdymas demokratinėje visuomenėje. Mokslinio-praktinio seminaro, įvykusio 2002 m. gegužės 24 d., medžiaga. –Vilnius: generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2003. P. 41.

¹⁰⁷ Klimka Libertas. Pilietiškumas ir tautiškumas: laiko dimensijos ir aktualijos // Tautiškumas ir pilietiškumas. Atskirtis ar dermė? Monografija. Monografijos sudarytojas ir mokslinis redaktorius Romualdas Grigas. –Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2007. P. 136.

pažvelgti į buvusius įvykius iš dabarties perspektyvos. Dirbant su originaliais istoriniais šaltiniais, dokumentais, statistine bei vaizdine medžiaga tai padaryti lengviau.¹⁰⁸

Lietuvių tautos istorija išryškina daugelyje muziejų, ypač krašto muziejuose, Vytauto Didžiojo karo muziejuje, Kauno IX forto muziejuje, Lietuvos nacionaliniame muziejuje, Kernavės archeologijos ir istorijos muziejuje.

Krašto muziejai prioritetą skiria vietos, krašto istorijai: akmens ir geležies amžių, jų archeologinių dirbinių pažinimui, LDK istorijai, spaudos draudimo laikotarpiui, rezistencijai. Edukacinėse programose apie spaudos draudimo laikotarpį, knygnešius, supažindinama ne tik istoriniu aspektu, bet pristatomas ir žmogiškasis kriterijus. Papasakojant konkrečių krašto knygnešių gyvenimą, siekiama, kad mokiniai suprastų, kokios sąlygos lėmė tų žmonių pasiryžimą tapti knygnešiais, jų pasiaukojimą, žinant kas gresia juos suėmus. Kartu supažindinama su nagrinėjamo laikotarpio visuomenės vertybėmis.

Daugumai istorinio pobūdžio edukacinių programų pritaikomas integruoto mokymo modelis. Antai 2003 m. Rokiškio krašto muziejuje įgyvendinta edukacinė programa „Knygų gabenimo gadynė“. Greta teorinių paskaitų ir XIX a. pab. uždraustosios literatūros skaitymo, mokiniai atlikinėjo ir praktines užduotis: ieškojo paslėptų užduočių ir daiktų, rašė atsišaukimus dėl lietuvių kalbos draudimo panaikinimo, piešė, šifravo tekstus, vaidino slaptos literatūros gabenimą per sieną.¹⁰⁹ Taip per vaidybą bei praktines užduotis mokiniams buvo suteikta unikali galimybė patiems įsijausti į knygnešių rolę. Bet svarbiausia, tokiomis priemonėmis buvo ugdomas pasididžiavimo Lietuvos praeitimi jausmas, skiepijama meilė gimatajai kalbai.¹¹⁰ Šiuo atveju dalinis istorijos kurso atkartojimas leido vaizdžiau susipažinti su knygnešystės specifika. Pagalvoti, ar „aš“, „mes“ šiandien susidarius tokioms aplinkybėms išdrįstume šį unikalų mūsų istorijos puslapį atkartoti. Kartu ši edukacinė programa įtraukė ir kitų įgūdžių (meninių, aktorinių) ugdymą.

Unikaliu kraštovaizdžiu ir senove dvelkianti Kernavė turi visas galimybes populiarinti archeologiją, ypač „Gyvosios archeologijos dienomis“. Kasmet Kernavėje vykstančiose „Gyvosios archeologijos dienose“ pristatomi proistorės, ankstyvųjų viduramžių amatai, senoji karyba bei senoji muzika.¹¹¹ Tai Lietuvos valstybės priešaušrį menanti edukacinė forma. Joje ne tik suteikiama galimybė pamatyti autentiškus amatus, bet ir patiems viską išbandyti. Akcentuotina, kad daugumą amatų atkuria profesionalai, ne tik besidomintys tuo, bet ir šios

¹⁰⁸ http://www.museums.lt/Lietuvos_muziejai_2003_nr3/baltrunaite.htm [žiūrėta 2008-04-17]

¹⁰⁹ <http://www.muziejai.lt/Rokiskis/Knygnesiai.htm> [žiūrėta 2008-04-15]

¹¹⁰ <http://www.raseiniumuziejus.lt/index.php?category=31&language=4> [žiūrėta 2008-04-15]

¹¹¹ http://www.muziejai.lt/Sirvintos/Gyvoji_archeologija2003.htm [žiūrėta 2008-04-30]

srities (archeologijos, istorijos) profesionalai. Pasak Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direktijos Archeologijos ir istorijos skyriaus vedėjos Dalios Vaičiūnienės, ateityje rezervato teritorijoje planuojama po atviru dangumi įrengti ekspozicijas: rekonstruotuose viduramžių namuose lankytojai galės susipažinti su viduramžių buitimi ir amatais, pajusti to laiko dvasią.¹¹² Toks archeologijos ir istorijos pristatymo būdas sukurtų betarpišką kontaktą su lankytojais. Svarbus ne tik vizualinis aspektas, bet ir lytėjimas, uoslė. Todėl Kernavė galėtų tapti ne tik turistų traukos centru, bet ir edukaciniu centru. Rekonstruotuose namuose autentiški amatai taptų neatsiejama jų dalimi. Muziejuje įrengus tam tikras dirbtuves mokiniai galėtų būti mokomi žiesti puodus, būtų supažindinami su kitais amatais. Tačiau kol kas vienintelė galimybė „Gyvosios archeologijos dienos“, kuriose iš lankytojo galima tapti dalyviu. Kita problema – festivalio koncepcija; siekiant pritraukti lankytojus, tokie festivaliai rengiami atraktyvesni. Tik taip lengviau paskatinti lankytojus pamatyti, sužinoti, paliesti. Taigi kyla klausimas, kiek toks renginys gali turėti ugdomosios įtakos, tiesiogiai supažindinti su istoriniais procesais bei amatais? Ar šiandien atrakcija dar nenustelbia edukacijos? Tačiau toks renginys ir turi būti atraktyvus. Atrakcija skatina edukaciją, norą pamatyti, sužinoti, paliesti. Nepritraukiant lankytojų vargu ar galima iš viso tikėtis bet kokio edukacinio tikslo. Be to, viskas priklauso, ką mes patys pasiimsime iš tokių renginių; kad noro kažką išbandyti nenustelbtų noras tiesiog kažką nusipirkti.

Teigtina, kad muziejai taip pat galėtų prisidėti rengiant „Gyvosios archeologijos dienas“, jos galėtų vykti muziejų kiemeliuose. Tik pritraukiant lankytojus galima jiems perduoti sukauptą informaciją.

Tautinių mažumų tematika atskiriomis edukacinėmis programomis, parodomis ar renginiais pristatoma įvairiuose Lietuvos muziejuose. Šiandien tautinėms ir religinėms mažumoms būtina skirti dar didesnę dėmesį, nes vis dažniau visuomenę sukrečia tautinės, rasinės neapykantos išpuoliai. Tik nuo mažų dienų mokinius supažindindami su kitų tautybių atstovais greta mūsų, išmokysime tolerancijos bei pagarbos aplinkiniams.

Kėdainių muziejus nuo seno buvo įvairių tautinių mažumų centras. Tautinių mažumų istorijai skiriamos šios edukacinės programos: Anos Frank istorija šiandienai, religinių konfesijų maldos namai, holokaustas, štetlas ir tradicijos, tautinių ir konfesinių bendruomenių literatūra, muzika ir simboliai.¹¹³ Muziejuje įrengtas ir daugiakultūrinis centras, kuriame ir vyksta didžioji

¹¹² Vaičiūnienė D. Kernavės muziejaus ekspozicijoje-viduramžių kapinynų radiniai // Lietuvos muziejai, 2003'2. P. 28-30.

¹¹³ <http://www.kedainiumuziejus.lt/Pub/default.aspx?Page=EducationalActivityLT> [žiūrėta 2008-04-15]

dalis edukacinių programų, skirtų tautinių mažumų istorijai. Supažindinant su greta lietuvių gyvenusiomis tautomis, siekiama ne tik atskleisti tautinių mažumų istoriją bei jų gyvenimo būdą. Kartu tai tolerantiškumo kitoms tautoms, tikėjimams pamoka. Programoje „Anos Frank istorija šiandienai“, siekiant emociškai paveikti lankytojus, siekiant sukurti betarpišką ryšį tarp jų bei edukacinės programos herojės, skaitomos dienoraščio ištraukos.

Kėdainių krašto muziejus paminėtinas ir pristatant kitas tautines mažumas. 1999-2000 m. įgyvendintas projektas „Kėdainiai – tautų susitikimo vieta“¹¹⁴, kurio kiekvienas renginys buvo skirtas vis kitai tautinei mažumai pristatyti.¹¹⁵ Tokio pobūdžio projektai suteikia galimybę pamatyti daugiakultūros viuoemenės vertybes.¹¹⁶ Kartu atskleidžia tautinės atminties bei tolerancijos puoselėjimo būtinybę.

Istorinėms asmenybėms skirtų edukacinių programų nėra daug. Čia pirmauja Vytauto Didžiojo karo muziejus, Lietuvos aviacijos muziejus su renginiais Stepono Dariaus ir Stasio Girėno žygdarbiui paminėti, taip pat savivaldybių muziejai su edukacinėmis programomis apie krašto knygnešius, žymius asmenis.

Vytauto Didžiojo karo muziejuje vykdytos tokios edukacinės programos, kaip „Kalba Vytautas Didysis ir jo palyda“, „Pabūkime kunigaikščiais ir kunigaikštėmis. Pastatykime pilis ir jas apginkime“, „Vytautas Didysis ir jo kova su priešu“,¹¹⁷ Tokių programų metu mokiniai, apsirengę istoriniais rūbais, patys praveda užsiėmimą: Vytautas Didysis moko lietuvių ir kryžiuočių teatralizuotų rikiuočių.¹¹⁸ Muziejuje didelis dėmesys skiriamas ugdymui nuo mažumės: rengiama darželinukų diena muziejuje,¹¹⁹ vyksta teatralizuoti mokinių LDK istorinių personažų vaidinimai. Taip nuo mažumės ugdomas pasididžiavimo Lietuvos istorija, iškiliausiomis istorinėmis asmenybėmis jausmas. Kartu išryškinamos tokios asmeninės ir visuomeninės sąvybės kaip drąsa, laisvės troškimas, kova už tėvynę.

Verta paminėti, kad dar 1999 m. LR Seime buvo atidaryta paroda „Ana Frank – istorija šiandienai“, kurioje per konkrečios šeimos – Frankų – istoriją siekta supažindinti su holokausto istorija, iškelti tokias vertybes kaip žmogaus teisės bei tolerancija. Šiuo atveju remiantis konkrečia šeima, pateikiant jos gyvenimo istoriją, siekiama sukurti artimą ryšį su lankytojais. Tik susipažinę su kelių žmonių gyvenimu ir jų tragedija, lankytojai, ypač paaugliai, gali geriau suprasti žmogiškumo pareikio svarbą. <http://www.muzejai.lt/informacija/ana frank.htm> [žiūrėta 2008-04-15]

¹¹⁴ <http://www.shoah.smm.lt/Pub/default.aspx?Page=TeachersDetailsLT&Letter=K&TypeID=5&LocationID=21&RecordID=236&TRID=811> [žiūrėta 2008-04-16]

¹¹⁵ Adomaitienė Regina. Seminaras „Škotų bendruomenė Kėdainiuose“ // Muziejininkystės biuletenis, 2000 Nr. 1. P. 33.

¹¹⁶ <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/67258> [žiūrėta 2008-04-17]

¹¹⁷ Parodos ir renginiai // Muziejininkystės biuletenis, 2002, Nr. 5-6. P. 37-38.

¹¹⁸ http://www.museums.lt/Zurnalas_2005_pirmas/2005_1_MB_karo_muzejus.htm [žiūrėta 2008-04-29]

¹¹⁹ http://www.muzejai.lt/Kaunas/karo_muzejus.htm [žiūrėta 2008-04-29]

Paminėtinas paskaitų ciklas „Įžymios LDK moterys“.¹²⁰ Šis paskaitų ciklas greta vyriškosios LDK istorijos pusės išryškina ir moterų indėlį į istoriją. Tokio paskaitų ciklo parengimą galėtume pavadinti šiuolaikinio feminizmo iššūkiu patriarchalinei visuomenei.

Didikų giminių istorijos pristatymu taip pat išsiskiria Vytauto Didžiojo karo muziejus. Prioritetas skiriamas Radvilų giminei. Jį lemia muziejaus pabūdis – karo istorija, o Radvilų giminės atstovai LDK kariuomenėje užėmė aukščiausius postus. Edukacinė programa „Didikai Radvilos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gyvenime“ atskleidžia Radvilų įtaka politiniam bei kultūriniam Lietuvos ir Lenkijos gyvenimui. Iškeliama faktas apie Radvilų svarbą ginant LDK suverenumą ir teritorijos vientisumą.¹²¹ Kaip vertybė iškeliamas valstybė ir jos teritorija, kurią privalu saugoti. Kartu tai „apeliacija“ į jaunuolių, būsimų karių sąmonę, apie pareigą ginti savo tėvynę.

Tik nedaugelis muziejų ima pamažu atgaivinti miesto, tautinių mažumų kultūrą.¹²² **Miesto gyvenimo**, kaip ir dvarų kultūrinio indėlio, pristatymo edukacinių programų trūkumą lemia turimos ribotos muziejų ekspozicijos bei pavieniai eksponatai.¹²³ Savivaldybių (krašto) muziejai paprastai neturi sukaupę daug tokių vertingų objektų, o be jų paruošti edukacinę programą netikslinga. Bet ir tokiais atvejais ši stygių stengiamasi kompensuoti, pavyzdžiui, Pasvalio krašto muziejuje planuojama pradėti rengti „Penktadienio arbatėlę“, kurios metu būtų pristatomas šis miestiečių tradicinis ritualas.¹²⁴

Be to, tai lemia ir miestų geografinė padėtis ir istorinė raida. Nemažai nedidelių miestelių, kuriuose dabar yra krašto, kraštotyros, etnografijos, istorijos ir kultūros muziejai, nebuvo prie prekybos kelių, netapo tautinių mažumų centrais. Todėl ganėtinai sunku atkurti miesto gyvenimą net ir edukacinėse programose. Kita vertus, klausimas, ar tai yra tikslinga. Ar įmanoma tiksliai atkurti tai, ko nebuvo tame krašte? Bet gal verta pabandyti, norint supažindinti jaunuosius muziejaus lankytojus ir su miesto kultūra?....

Miestietiškąjį gyvenimą pristato tik keletas pavienių edukacinių programų: Kėdainių krašto muziejuje - „Kėdainių miestietiškoji kultūra“, „Viena diena viduramžių mieste“, iš dalies „Arbatos paslaptys“.¹²⁵

¹²⁰ http://www.museums.lt/Zurnalas_2005_pirmas/2005_1_MB_NCDM.htm [žiūrėta 2008-04-17]

¹²¹ <http://www.kam.lt/index.php/lt/130683/> [žiūrėta 2008-04-16]

¹²² Lotužytė Kristina. Lietuvos muziejų edukacinių programų analizė // Muziejų edukacinės veiklos programos: teorija, praktika. P. 50-51.

¹²³ Interviu su Pasvalio krašto muziejaus muziejininke Rima Gradinskiene [2008-02-14]

¹²⁴ Interviu su Pasvalio krašto muziejaus muziejininke Rima Gradinskiene [2008-02-14]

¹²⁵ <http://www.kedainiumuziejus.lt/Pub/default.aspx?Page=EducationalActivityLT> [žiūrėta 2008-04-18]

Viena iš sudėtinių programos „Kėdainių miestietiškoji kultūra“ dalių - darbas muziejaus edukacinėje klasėje su archeologiniais eksponatais, atspindinčiais miesto kultūrą ir miestiečių buitį.¹²⁶ Tačiau problema ne tik tinkamų eksponatų trūkumas, bet ir tokių programų poreikio supratimas. Vis dar neįsisąmoninama, kad miesto kultūra yra vertybė, kuri nuolatos kinta, priklausomai nuo politinių, ekonominių, socialinių bei kultūrinių aplinkybių. Kaimo gyvenimo, etnografijos pristatymas sietinas su tautiniu atgimimu XIX a. – XX a. pr.; šis laikotarpis simbolizuoja tautos stiprybę, ryžtą kovoti už laisvę. Pamištamasi miesto gyventojų indėlis.

Nors **dvarų kultūra** yra neatsiejama nuo Lietuvos kultūros istorijos, muziejų edukacinėse programose ji mažai reprezentuojama. Tai galėjo lemti ir Lietuvos bajorų sulenkėjimas, nors iki pat XIX a. pabaigos, dėl susiklosčiusių politinių, ekonominių ir socialinės raidos ypatumų, dvarai Lietuvoje išliko vienais svarbiausių kultūros židinių¹²⁷ Meninė kūryba tebebuvo gyva Lietuvos dvaruose, o ypač didikų rūmuose.¹²⁸

Dvarų kultūra pristatoma Kėdainių krašto muziejaus edukacinėje programoje „Gyvenimas dvare“,¹²⁹ Kretingos muziejaus programose „Kultūrinis grafų Tiškevičių palikimas“, „Menas, muzika ir gyvenimo būdas grafų Tiškevičių rūmuose“, „Senasis Kretingos dvaro parkas. Augmenija“,¹³⁰ Panevėžio kraštotyros muziejuje „Dvarų kultūra“.¹³¹ Programoje „Gyvenimas dvare“ moksleiviai susipažįsta su Kėdainių krašto dvarų istorija, apžiūri Apytalaukio dvaro ragų baldus, patys gamina vėduokles, piešia savo svajonių rūmus.¹³² Akivaizdu, kad reprezentuojama kultūrinė pusė. Pasigendama dvarininkų šeimų istoriją pristatančių programų, o tai būtų aktualu krašto muziejuose (pristatant vietos dvarininkų gyvenimą); taip pat trūksta dvaro ir kaimo ryšių konstatavimo, dvaro baudžiavos istorijos pristatymo.

III. II. Etnografinių vertybių ugdymas

Kaip teigiama „Lietuvių etninės kultūros ugdymo bendrojo lavinimo mokykloje“ strategijoje (2006 m.), etninės kultūros ugdymas formuoja naują gyvenimo mokykloje kultūrą, skatina kultūrinę ugdytinių atmintį, sugrąžina į mokyklą tautines tradicijas, moko tapatinti save

¹²⁶ http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4555&p_k=1&p_d=72006 [žiūrėta 2008-04-18]

¹²⁷ <http://www.panrs.lt/leidiniai/petras/2001/komarai.pdf> [žiūrėta 2008-04-18]

¹²⁸ <http://www.museums.lt/Biblioteka/kazulenas.htm> [žiūrėta 2008-04-18]

¹²⁹ <http://www.kedainiumuziejus.lt/Pub/default.aspx?Page=EducationalActivityLT> [2008-02-18]

¹³⁰ <http://www.kretingosmuziejus.lt/index.php?pg=.000002495.000002527&lang=1> [2008-02-18]

¹³¹ <http://www.paneveziomuziejus.lt/index.php?cid=12> [2008-02-29]

¹³² <http://www.kedainiumuziejus.lt/Pub/default.aspx?Page=EducationalActivityLT> [2008-02-18]

kaip konkrečios tautos (šeimos, giminės), etnografinės srities atstovą.¹³³ Svarbu paminėti, kodėl etnografija ir istorija priklauso skirtingoms kategorijoms. Į tautiškumo sąvoką įeina tautos vertybių priėmimas, tačiau tai bendresnė sąvoka. Tautiškumas – su valstybe, tauta sietina sąvoka, tuo tarpu etnografija apima daugiausia kaimo gyvenimą, kalendorines šventes.

Kaip buvo minėta, Lietuvos muziejuose vyrauja etnografinė tematika. Etnografinių edukacinių programų daugiausia randama krašto muziejuose, Lietuvos liaudies buities muziejuje. Programų tikslas - supažindinti mokinius su istoriniu etnografiniu lietuvių tautos palikimu.¹³⁴ Tačiau jose ne tik supažindinama su senosiomis kalendorinėmis šventėmis bei kaimo gyvenimu, bet ir ugdomos etnografinės vertybės.

Etnografinės edukacinės programos pagal savo tematiką skiriamos į:

- a. Kalendorinės šventės.
- b. Kasdienybė.

Absoliučioje daugumoje krašto muziejų sutinkame edukacinių programų, skirtų **kalendorinėms šventėms**. Jų metu supažindinama su Gavėnios, Advento laikotarpio papročiais, Velykų, Kūčių, Kalėdų tradicijomis, burtais („Kalėdų rytą rožė pražydo“¹³⁵, „Prie balto Kūčių stalo“).¹³⁶ Visų pirma stengiamasi vaikus supažindinti su jų senelių, prosenelių tradicijomis, papročiais, kurių dalis išlikusi ir šiandien. Mokoma gaminti egļučių žaisliukus, kokius gamindavo seneliai. Tokiu būdu mokiniai patys aktyviai dalyvauja ugdymo procese, ugdomas kritinis mąstymas, atsirenkant kas šiandien vertinga, kas ne.¹³⁷ Bandoma vaikams įskiepyti ne tik pagarbą senosioms tradicijoms, bet kartu parodyti šiuolaikinės visuomenės vartotojišką kultūrą. Susipažįstant su senosiomis tradicijomis tarsi atsigrežiama į gamtą, senovę.

Edukacinės programos apie kalendorines šventes populiariausios tų švenčių laikotarpiu. Svarbūs ir nereguliarūs, vienetiniai renginiai. Etnografinių renginių metu tarsi nusikeliamą į XIX a. pab. – XX a. pr. Lietuvos kaimą. Velykinių renginių metu vaikai prisimena, kokie tuo metu buvo dirbami darbai, sužino įvairių perspėjimų bei draudimų.¹³⁸ Drauge marginant margučius lavinami ir meniniai gebėjimai, susipažįstama su piešiamų simbolių reikšme.

¹³³ http://66.102.9.104/search?q=cache:hS7b13PLdXAJ:www.smm.lt/teisine_baze/docs/projektai/et%2520%2520kult%2520%2520strategija2007-03-29.rtf+etnografinis+ugdymas&hl=lt&ct=clnk&cd=8&lr=lang_lt&client=opera [žiūrėta 2008-04-17]

¹³⁴ www.seta.lm.lt/projektai/metodinemedziaga/DZubieliauskiene.doc [žiūrėta 2008-04-17]

¹³⁵ <http://www.paneveziomuziejus.lt/index.php?cid=12> [žiūrėta 2008-05-15]

¹³⁶ <http://www.arkliomuziejus.lt/Edukacija/turinys.htm> [žiūrėta 2008-04-29]

¹³⁷ www.seta.lm.lt/projektai/metodinemedziaga/DZubieliauskiene.doc [žiūrėta 2008-04-17]

¹³⁸ Katkuvienė Danutė. Edukacinė veikla Marijampolės kraštotyros muziejuje // Muziejinių kystės biuletenis, 2002, Nr. 2. P. 43.

Etnografinės kasdienybės gyvenimą atspindinčių programų svarbiausias tikslas - išsaugoti jaunosios kartos tautinį tapatumą per tautos tradicinės kultūros pažinimą, jos puoselėjimą ir tęstinumą. Didelę įtaką veiklos gebėjimų skatinimui, vaikų smalsumo ugdymui turi ne tik krašto, bet ir mokyklų etnografiniai muziejai, skatinantys pažinti tautos gyvąją tradiciją ir ateityje tapti jos tęsėjais bei puoselėtojais.¹³⁹ Čia mokiniams suteikiama galimybė vesti etninės kultūros pamokas, patiems rinkti iš senelių, vyresnių žmonių eksponatus.

Tačiau vis dar susiduriama su neigiamu požiūriu į etninės kultūros ugdymo reikšmę švietimo sistemoje.¹⁴⁰ Yra manančių, kad tai atgyvena ir akcentuojančių Vakarų šalių vertybės. Taip pat etnografinės tematikos vyravimas muziejuose iš dalies turi ir neigiamą aspektą, nes „pamirštama“ pristatyti elitišką ir miestietišką kultūras.

Kasdienybę atspindinčių edukacinių programų pagrindą sudaro reguliarios / nuolatinės muziejų programos, kaip „Lino kančia“, „Duonos kelias“¹⁴¹, „Senovinis verpimas ir audimas“, „Senovinio maisto gaminimas“.¹⁴² Daugiausia tai kasdieninius darbus, užsiėmimus atspindinčios nuolatinės programos bei pavieniai renginiai, kurių metu į siužetą įpinamos ir meninės, literatūrinės – muzikinės kompozicijos. 2002 m. Kupiškio etnografijos muziejaus projekte – parodoje „Linas vaikų meninėje kūryboje“ vaikams suteikta kūrybinė galimybė patiems kurti įvairius dirbinius iš lino.¹⁴³

Lietuvos liaudies buities muziejus pirmąją etnografinių edukacinių programų tiek kiekybiniu, tiek kokybiniu atžvilgiu. Tai šeimos buitį, kaimo gyvenimą atkuriantis muziejus. Muziejuje didžiausias dėmesys skiriamas šeimos vertybių puoselėjimui. Tam pristatomos mergvakario, vestuvių, krikštynų edukacinės programos. Jų metu prisimenami senieji papročiai; mergvakario metu prisimenamos vestuvių išvakarių apeigos, matuojamasi senovinius vestuvinius rūbus.¹⁴⁴ Autentiška kaimo aplinka įtaigiai leidžia pajusti tikrąjį senovės kaimo gyvenimą, kiekvienas daiktas čia turi savo istoriją ir dvasią. Muziejus suteikia unikalią galimybę mergvakarį atšvęsti pagal lietuviškus papročius.¹⁴⁵ Apsilankymui muziejuje norima suteikti gilesnę atspalvį, kad tai neliktų tik nusifotografavimas gražioje aplinkoje. Jauniesiems tenka praktiškai senuosius

¹³⁹ http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=2232&p_d=30274&p_k=1 [žiūrėta 2008-04-17]

¹⁴⁰ http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=2232&p_d=30274&p_k=1 [žiūrėta 2008-04-17] Čepienė Irena. Etninės kultūros profilio Kauno miesto „Šilo“ pradinės mokyklos ugdomosios veiklos ekspertizė (2005 m.).

¹⁴¹ <http://www.pasvaliomuziejus.lt/index.php?cid=156> [žiūrėta 2008-04-17]

¹⁴² <http://www.paneveziomuziejus.lt/index.php?cid=12> [žiūrėta 2008-04-17]

¹⁴³ Alekniėnė Violeta. Lino šviesa // Muziejininkystės biuletenis, 2002, Nr. 3-4. –P. 51.

¹⁴⁴ <http://www.llbm.lt/index.php?lng=lt&action=page&id=14> [žiūrėta 2008-04-18]

¹⁴⁵ Olechnovičienė Vida. Ties šeimos židiniu stabtelėjus: po jungtvių ceremonijos-į Lietuvos liaudies buities muziejų...// Muziejininkystės biuletenis, 2002, Nr. 1. P. 36.

papročius išbandyti – jaunajai šluota pasidaruoti, jaunajam – duonos kepalą suraityti. Viena iš muziejaus namų atliekamas apieginis ritualas – simbolinio šeimos židinio uždegimo apeigos.¹⁴⁶

Su muziejų etnografinė tematika sietina ir praktinė patirtis, kaip antai Panevėžio kraštotyros muziejuje 2002 m. vykusią edukacinę programą „Senoviniai valgiai: sustok, pasigamink, paragauk!“.¹⁴⁷ Ji ne tik supažindino su senuoju lietuvių kulinariu paveldu, bet suteikė realią galimybę patiems paragauti, pamatyti gaminimo procesą.

Ne mažiau svarbios tam tikro amato pradžiamokslio siekiančios išmokinti etnografinės stovyklos, kaip 2002 m. surengta bučiukų pynimo amato stovykla „Senujų Pamario ir Kuršių nerijos amatų atgaivinimas“.¹⁴⁸ Jų metu perduodama autentiškų amatų, užsiėmimų patirtis (bučiukų pynimo, verpimo). Savaimė suprantama, perduodant pradžiamokslį siekiama, kad amatai nebūtų pamiršti. Tačiau mažai tikėtina, kad susidomėję vaikai siektų išmokti visų profesionalių gudrybių ir turėtų ryžto ateityje iš to „valgyti duoną“. Svarbiau vaikams per amato mokymąsi, žaidimus įskiepyti norą išsaugoti praeities relikvus, neleisti nueiti užmarštin protėvių kasdienybei.

Pasak Juodaitytės Audronės, šiandien jausdamas draugų, masinės informacijos priemonių įtaką, jaunimas atmeta etninę kultūrą kaip neatitinkančią dabarties.¹⁴⁹ Tačiau ir šį procesą galima koreguoti: visų pirma vaikai kartoja savo tėvų elgesį, ima iš jų pavyzdį. Taigi dabar „investuojant“ į etnografinį auklėjimą, supažindinimą su etnine kultūra, galime tikėtis, kad ateinančios kartos nepamirš savo praeities tradicijų.

Anot Liberto Klimkos, etnografinis paveldas, jo fragmentai gali tapti puikiu „priešnuodžiu“ iš svetur ateinančioms šventėms, tokioms kaip Padėkos diena ar Helovinas. Etnografinių elementų turintys šokiai, muzika, dainos turėtų sulaukti mūsų prioriteto.¹⁵⁰ Ar verta perimti tai, kas nesusiję nei su mūsų praeitimi, nei dabartimi? Tiesiog reikia išmokti kritiškai atsirinkti, kas mums tinka ir patinka. O kas tiesiog patinka.

¹⁴⁶ Olechnovičienė Vida. Ties šeimos židiniu stabtelėjus: po jungtvių ceremonijos-į Lietuvos liaudies buities muziejų...// Muziejinkystės biuletenis, 2002, Nr. 1. P. 37.

¹⁴⁷ Rudženskaitė Alma. Laužuose gaminti senoviniai valgiai // Muziejinkystės biuletenis, 2002, Nr. 3-4. P. 50.

¹⁴⁸ Rebrova Regina. Bučiukų pynimo amatą yra kam perimti // Muziejinkystės biuletenis, 2002, Nr. 3-4. P. 53.

¹⁴⁹ Juodaitytė Audronė. Socializacija ir ugdymas vaikystėje. Vadovėlis pedagogikos specialybės studentams. – Vilnius: UAB Petro ofsetas, 2003. P. 179.

¹⁵⁰ Klimka Libertas. Pilietiškumas ir tautiškumas: laiko dimensijos ir aktualijos // Tautiškumas ir pilietiškumas. Atskirtis ar dermė? Monografija. Monografijos sudarytojas ir mokslinis redaktorius Romualdas Grigas. – Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2007. P. 137.

III. III. Kūrybingumo bei meninių vertybių ugdymas

Pasak Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus menotyrininkės Violetos Jasevičiūtės, „poreikis kūrybai – vienas svarbiausių faktorių kiekvienam žmogui. Menas, kūrybiškumas lemia žmogaus asmenybės formavimąsi, savęs ir kitų pažinimą“. Jos manymu, jaunoji karta nepasitenkina tradiciniu muziejaus supratimu, o reikalauja naujų eksperimentinių meno pateikimo būdų, nekomercinės kūrybos projektų, kurie suteiktų galimybę išreikšti estetines nuostatas, laisvės idėjas.¹⁵¹ Kūrybingumo bei meninių gebėjimų ugdymas atsiskleidžia meninėse edukacinėse programose.

Kaip teigiama 2002 m. „Meninio ugdymo plėtotės nuostatų ir jų įgyvendinimo priemonių“ projekte, meninio ugdymo veiksmingumas ypač svarbus ankstyvajame amžiuje, būtent nuo gimimo iki pradžios mokyklos baigimo. Šiuo laikotarpiu įmanoma ne tik plėtoti, bet ir formuoti vaiko muzikinius gabumus, daryti ryškiausią ugdomąją įtaką visų meno šakų gebėjimų sklaidai.¹⁵² Visų pirma stengiamasi jaunimą sudominti daile, muziejaus ekspozicijoms, patraukliai pristatyti meno kūrinius, paskatinti lankytojus kurti.¹⁵³

Meninių edukacinių programų skaičiumi bei kokybe pirmauja Lietuvos dailės muziejus, kuris ir specializuojasi meninių programų ruošime, nuo 1997 m. turinis Meno pažinimo centras Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje nuo 1987 m. veikia vaikų dailės studija, dabar besivadinanti „Meno laboratorija“, pabrėžianti vaiko kaip atradėjo ir eksperimentuotojo vaidmenį.¹⁵⁴

Meninės programos – tai specialūs renginiai, reguliarios edukacinės programos. Skirtingos meno šakos ugdo skirtingas intelekto rūšis: muzikinį, erdvinį, judesio, bendravimo ir kt. Be to, meninėje veikloje ugdomi suvokimo (analizės, lyginimo, apibendrinimo, vertinimo), kritinio mąstymo, problemų sprendimo bei kiti protiniai gebėjimai, turtinama emocinė patirtis, ugdoma jausmų raiškos kultūra, skatinamas asmenybės individualumo ir savarankiškumo atsiskleidimas.¹⁵⁵ Anot Jungtinės Karalystės Jorkšyro skulptūrų parko ekspertės Annos Bowman,

¹⁵¹ http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4555&p_d=72006&p_k=1 [žiūrėta 2008-04-29] 2007 m. konferencija „Muziejus XXI amžiuje-muziejus visiems“. Jasevičiūtė Violeta. Nacionalinė M. K. Čiurlionio dailės muziejaus edukacinė praktika.

¹⁵² www.pedagogika.lt/puslapis/naujienos/menugd.doc [žiūrėta 2008-04-17]

¹⁵³ Jokūbavičienė Kristina. Meno pažinimo centras Klaipėdos paveikslų galerijoje // Muziejininkystės biuletenis, 2002, Nr. 2. P. 44.

¹⁵⁴ http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4555&p_d=72006&p_k=1 [žiūrėta 2008-04-29] 2007 m. konferencija „Muziejus XXI amžiuje-muziejus visiems“. Jasevičiūtė Violeta. Nacionalinė M. K. Čiurlionio dailės muziejaus edukacinė praktika.

¹⁵⁵ www.pedagogika.lt/puslapis/naujienos/menugd.doc [žiūrėta 2008-04-17]

itin svarbu edukacinių programų metu vaikų, lankytojų meninės išraiškos neapriboti. Jeigu jie nori piešti ar kurti eilėraščių, jie gali tai daryti, išraiškos formą pasirinkdami patys.¹⁵⁶ Menas tampa bendravimo priemone, kai savo žodžius ir mintis galima perduoti kita komunikacijos forma (muzika, daile).

Pastebėtina, kad Lietuvos muziejai daugiausia specializuojasi būtent dailės, kaip vienos iš meno formų, srityje. Populiariausios dailės edukacinės programos, puoselėjančios meninius gabumus. Tačiau beveik nėra muzikinius, aktorinius gabumus ugdančių programų. Pažvelgus į Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejaus internetinį puslapį, matome, kad jis taip pat neturi paruošęs tokių edukacinių programų.¹⁵⁷ Pasak Nidetos Jarockienės, Lietuvos dailės muziejus bei kiti muziejai edukacinių programų metu jau neapsistoja tik eksponatų rodymu, jie naudojami užduotims, žaidimams. Be to, lankytojams suteikiamos galimybės tyrinėjant bei mokantis pažinti Lietuvos kultūrinį palikimą.¹⁵⁸

Išsiskiria netradicinės vienietinės edukacinės teminės programos, iš kurių itin daug dėmesio sulaukia modernaus meno programos. Vienas iš tokių pavyzdžių - 2002 m. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus filiale, Paveikslų galerijoje, atidaryta tarptautinė paroda „Grafika. Džiazuojantis estampas“.¹⁵⁹ Parodoje išreikštas šiandien vyraujantis menų susiliejimas, jų sintezė. Dalyviams suteikta galimybė patiems įsilieti į kūrybinį procesą, o ne tik likti pasyviais stebėtojais (kas vis dar lieka aktualu muziejų edukacinėse programose): vaikai ir jaunuoliai turėjo galimybę bendrauti su menininkais, dalyvauti estampo kūrime.¹⁶⁰ Vaikams suteikta galimybė greta profesionalių menininkų tapti parodos dalyviais, nes jų darbai taip pat buvo eksponuoti. Tokios programos ugdo ne tik tradicinius meninius gabumus (piešimą), bet ir supažindina su įvairiomis naujomis meno rūšimis, jų savitumu. Skatinama fantazija netradicinėje sferoje, šiuolaikiškas mąstymas apie naujas meninės raiškos galimybes.

2001 m. Janinos Monkutės – Marks muziejuje galerijoje vyko projektas „Aš – menininkas“. Jo metu buvo surengta kūrybinė stovykla, kurioje vaikai mokėsi įvairių meno šakų: tapybos, piešimo, keramikos, fotografijos; susipažino su nauja muziejinės edukacijos forma – savanoryste muziejuje.¹⁶¹ Projekte daugiausia dalyvavo vaikai iš sunkiai gyvenančių šeimų, taip

¹⁵⁶ http://www.europosparkas.lt/edukacija/anna_b.htm [žiūrėta 2008-04-17]

¹⁵⁷ <http://teatras.mch.mii.lt/MokslasSvietimas/MokslasSvietimas.htm> [žiūrėta 2008-04-17]

¹⁵⁸ Jarockienė Nidata. Meno pažinimo programos Lietuvos dailės muziejuje // Muziejininkystės biuletenis, 2002 Nr. 3-4. P. 46.

¹⁵⁹ Estampas – grafikos kūrinio atspaudas, paprastai pasirašytas autoriaus. Interaktyvus Tarptautinių žodžių žodynas [žiūrėta 2008-04-17]

¹⁶⁰ Jasevičiūtė Violeta. Tarptautinė paroda „Grafika. Džiazuojantis estampas“ // Muziejininkystės biuletenis, 2002 Nr. 2. P. 42.

¹⁶¹ http://www.muziejai.lt/Informacija/Jakaite_as_menininkas.htm [žiūrėta 2008-04-29]

jie buvo supažindinami su nauja laisvalaikio praleidimo forma – užsiėmimais muziejuje. Per kūrybines užduotis ne tik buvo lavinamas mąstymas, kūrybiniai sugebėjimai, bet ir kurta nauja jauno žmogaus mąstysena apie prasmingą veiklą, galimybę ne tik „imti“, bet ir „duoti“. Be to, kiekviena diena buvo skirta vis kitam jausmui, kuri vaikai stengėsi išreikšti dailės kalba.

Į meno projektus pamažu įsitraukia ir privačios kompanijos. 2007 m. jau trečią kartą įvyko telekomunikacijų bendrovės „BITĖ Lietuva“ vykdytas projektas „BITĖS meno erdvės“. Jo metu itin akcentuota tapybos edukacinė funkcija.¹⁶² Bendraudamas su menininkais jaunimas ne tik įgyjo patirties, bet ir prasmingai leisdamas laisvalaikį galėjo daug išmokyti iš profesionalių menininkų.

Dar vienas bandymas pristatyti menų sintezę – tęstinis edukacinis ciklas jaunimui „Muzika ir dailė“, apjungęs dvi meno rūšis.¹⁶³ Jo metu, skambant gyvai muzikai, mokiniai bandė įsijausti ir perteikti savo jausmus piešinyje, interpretuodami čia pat girdimos ir suvokiamos muzikos įspūdžius. Toks projektas ne tik ugdo drąsą, pasirodant scenoje, bet ir ugdo supratimą apie menų susiliejimą, muzikinę kultūrą, supažindina su Lietuvos ir pasaulio muzikos šedevrais.

Edukacinės programos, ypač meninės, suteikia galimybę mažinti socialinę atskirtį.¹⁶⁴ Įvairūs edukaciniai projektai, netradiciniai renginiai turi kur kas daugiau galimybių sutelkti jaunimą, nei pakankamai konservatyvi mokyklos bendruomenė.¹⁶⁵ Kartu mokytis gali vaikai iš įvairių socialinių sluoksnių, taip pat įvairaus amžiaus suaugusieji.

III. V. Gamtos pažinimo formos

Pagrindinis gamtinės pakraipos edukacinių programų tikslas - nuo mažų dienų ugdyti meilę gamtai, atsakomybės jausmą, formuoti vertybines nuostatas.¹⁶⁶ Anot VPU pedagogikos ir psichologijos specialistų Violetos Laurukėnaitės bei Ritos Makarskaitės, tiek pedagogų patirtis, tiek mokslininkų tyrimai rodo, kad supratimą apie gamtą, ekologiją būtina skiepyti nuo mažų dienų, vėliau žinias praturtinant pradinėje, vidurinėje mokykloje.¹⁶⁷

Dabar galime išskirti du susipažinimo su gamtosauginėmis temomis lygmenis. Pirmas, teorinis lygmuo yra mokyklose įvestas atskiras kursas apie aplinkinį pasaulį (pavyzdžiui, kursas „Vaikas ir gamta“), siekianis priartinti vaiką prie gamtos, suprasti vykstančius procesus, ugdyti

¹⁶² http://www.culture.lt/lmenas/?st_id=10946 [žiūrėta 2008-04-24]

¹⁶³ <http://www.lmma.ku.lt/dalinames33.htm>

¹⁶⁴ <http://www.zebra.lt/svietimas/il/il.php?st=3&msgid=843> [2008-02-22]

¹⁶⁵ <http://www.zebra.lt/svietimas/il/il.php?st=3&msgid=843> [2008-02-22]

¹⁶⁶ <http://pupupedas.mir.lt/lt/programos.htm> [2008-02-18]

¹⁶⁷ http://gimtasiszodis.w3.lt/lauruk_03_2.htm [2008-02-21]

ekologinės kultūros pagrindus.¹⁶⁸ Antrasis, praktinis lygmuo, turėtų būti edukacinė programa su išvyka, specifine gamtosaugine švente.

Lietuvoje gamtos pažinimo sferoje daugiausia pasiekęs Lietuvos jūrų muziejus, Kretingos muziejus.

Lietuvos jūrų muziejaus užsiėmimų tikslas – suteikti kuo daugiau žinių apie povandeninę gamtą, ekologiją, supažindinti su jūros kultūros paveldu. Jų metu pateikiama unikali vaizdinė medžiaga, naudojami žaidybiniai elementai.¹⁶⁹ Muziejuje kasmet minima Žemės diena, kurios metu ne tik tvarkoma aplinka, bet ir vyksta viktorina gamtosaugos temomis.¹⁷⁰ Jaunoji karta ne tik susipažista su elementariausia pagarbos gamtai forma – jos tvarkymu, bet ir lavinamas intelektas. Jaunuosius lankytojus supažindinti su aštrėjančiomis ekologinėmis problemomis tampa vis aktualiau, nes norint išsaugoti Žemę ateinančioms kartoms privalu susimastyti jau dabar ir pripažinti pakankamai abejingą požiūrį į ekologines problemas.

Nuo 2006 m. 12–15 metų amžiaus moksleiviams siūlomas specializuotas edukacinis užsiėmimas „Naktis su delfiniais“, kuris prasideda 20:00 valandą ir baigiasi 8:00 valandą ryte. Moksleiviai ne tik sužino viską, ką įmanoma sužinoti apie delfinus, pabendrauja su treneriu, pamato, kaip delfinai treniruojami, bet ir turi galimybę stebėti per naktį, ką šie paslaptingi gyvūnai veikia, kai mes miegame. Naktį moksleiviai praleidžia delfinariumo fojė, kur įsitaisę atsineštuose miegmaišiuose, gali nakvoti.¹⁷¹

Kretingos muziejus 1998 m. įsteigė Kretingos dvaro parko bičiulių klubą, kurio tikslas globoti ir remti parką kaip visuomenei reikšmingą mokslo, meno, kultūros, istorijos ir gamtos objektą. Prie Kretingos muziejaus veikia gamtos būrelis. Jį lankantys vaikai susipažįsta su parku, jo augalais, mokosi pažinti, pavasarį pasitinkami sugrįžtantys paukščiai, rudenį švenčiama „Medžio šventė“.¹⁷² Tokį prioritetą gamtinei edukacijai visų pirma lemia muziejaus įsikūrimas Kretingos dvaro sodyboje bei parko priklausymas muziejui.¹⁷³ Taip ugdomos tokios vertybės, kaip estetinis skonis, augmenijos vaidmens kasdieniniame gyvenime suvokimas, augalų pažinimo džiaugsmas, darbiniai įgūdžiai.¹⁷⁴

¹⁶⁸ http://gimtasizodis.w3.lt/lauruk_03_2.htm [2008-02-21]

¹⁶⁹ <http://www.muzejus.lt/inside.php?id=edukacija> [2008-02-18]

¹⁷⁰ http://www.muzejai.lt/Informacija/juru_renginiai_2003_1.htm [2008-02-18]

¹⁷¹ http://www.muzejai.lt/Klaipeda/naktis_su_delfiniais2006.htm [2008-05-02]

¹⁷² <http://www.kretingosmuziejus.lt/index.php?pg=.000002495.000002526&lang=1> [2008-02-18]

¹⁷³ <http://www.kretingosmuziejus.lt/index.php?pg=.000002495.000002526&lang=1> [2008-02-18]

¹⁷⁴ Kretingos muziejaus edukacinės veiklos programa // Muziejininkystės biuletenis, 1998, Nr. 6. P. 30.

Didžiausio dėmesio susilaukia netradiciniai projektai. Vienas pavyzdžių – 1999 m. Kaune įvykęs žemės meno simpoziumas „Plastinė introjeksija“,¹⁷⁵ kurio metu Kauno mokiniai įvairiomis kūrybos formomis pademonstravo savo požiūrį į žemės išsaugojimo problemas.

Kartu vis didesnę pagreitį įgauna naujos edukacijos formos gamtosauginėmis bei ekologinėmis temomis, kaip „Paukščių diena“, „Gėlių šventė“, inkilų kėlimo diena. Tokios šventės dažnesnės nedideliuose, krašto muziejuose, pasitelkiant į pagalbą mokinius (Kretingos muziejus, Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejus¹⁷⁶, Druskininkų miesto muziejaus filialas - vaikų dailės galerija¹⁷⁷). Tokiomis šventėmis siekiama suburti vienminčius, šeimai bendrai veiklai. Kitas sudominimo variantas galėtų būti specialistų kvietimas į įstaigas arba keliauti tiesiai į girininkiją. Susitikimai palieka neišdildomą įspūdį, kuris skatina vaiko veiklumą, tyrinėtojo dvasią, norą pažinti nežinomą, ugdo „mokslinį“ mąstymą.¹⁷⁸ Taip taip ugdomas vaikų atsakomybės jausmas už juos supančią aplinką. Itin svarbu tokias edukacines programas populiarinti miestuose. Čia gyventojai praleidžia kur kas mažiau laiko gamtoje. Be to, taip skatinamas ne tik elementarus gamtos pažinimas, bet ir kritinis mąstymas masinės vartojimo kultūros atžvilgiu.

Dar vienas iš variantų galėtų būti supažindinimas su žaliavų perdirbimu. Tokia edukacinė tema labiau tiktų mokyklai, mokyklinei ekskursijai, bet tam tikru aspektu ji gali būti pritaikoma ir muziejaus gamtinei / ekologinei edukacinei programai.

Kita galimybė – edukacinės išvykos. Jas šiuo metu siūlo kelionių organizatorius „Kiveda“.¹⁷⁹ Visų pirma tai galimybė tiesiogiai susipažinti su gamtiniu / kraštovaizdiniu, kultūriniu bei etniniu paveldu, aplankyti kitų regionų muziejus. Kol kas tokią muziejų veikos sritį stabdo finansai ir vargu ar artimiausiu metu padėtis pasikeis. Tačiau tai galėtų būti viena iš nišų, kuri būtų daugiau skirta suaugusiems muziejų lankytojams.

Pastebėtika, kad Lietuvos muziejuose beveik nėra techninio profilio edukacinių programų. Tik pavieniai atvejai – Šiaulių „Aušros“ muziejaus filiale Dviračių muziejuje yra estetinio-techninio lavinimo pamokų bei darbo su 1940-1970 m. pagamintomis ir tebeveikiančiomis telekomunikacijos priemonėmis užsiėmimai.¹⁸⁰ Beje, ši pamoka suderinta su bendrojo lavinimo

¹⁷⁵ Jasevičiūtė Violeta. Jaunieji „žemės darbininkai“. Naujas edukacinis projektas Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje // Muziejininkystės biuletenis, 1999, Nr. (9-10). P. 32.

¹⁷⁶ <http://search.delfi.lt/cache.php?id=B1233B3369EF73FA> [2008-02-19]

¹⁷⁷ <http://www.druskininkai.lt/index.php/lt/24299/> [2008-02-19]

¹⁷⁸ www.volungele.lt/mediaga/EKOLOGINIS_UGDYMO_SISTEMA.doc [2008-02-19]

¹⁷⁹ http://www.kiveda.lt/lietuva/lietuva_educ_marsrutai_po-lietuva [2008-05-01]

¹⁸⁰ http://www.muziejai.lt/siauliai/ausros_educacija2002.htm [2008-02-30]

mokyklų fizikos mokymo programa. Šią edukacinių programų stygiaus spragą būtina ištaisyti, nes tai viena iš nišų, kurioje galima pritaikyti teorines ir praktines žinias.

Apibendrinant galima pridurti, kad, pasak edukologo Leono Jovaišos, smalsumas yra įgimta sąvybė, tuo tarpu žingeidumas – įgyta.¹⁸¹ Todėl muziejaus uždavinys ugdyti ne tik įgimtą kūrybingumą turinčius lankytojus, bet visus lankytojus paskatinti domėtis saviugdos galimybėmis, kurias gali suteikti muziejus. Muziejai turi tapti ne tik kultūrinės, edukacinės šalies sistemos neatsiejama dalimi, bet ir tapti traukos centru visų amžiaus grupių lankytojams.

¹⁸¹ Jovaiša Leonas. Edukologijos pradmenys. Ugdytinio charakteristika. –Vilnius: Vilniaus Universiteto leidykla, 1994. P. 27.

Išvados

1. Edukacinė muziejaus veikla yra laikytina neformalaus mokymosi forma, nes šiam mokymui(si) būdinga nemokyklinė aplinka, galimybė mokytis naudojant eksponatus ar jų kopijas. Muziejai, rengdami edukacines programas, orientuojasi į vertybių, gabumų bei kūrybingumo ugdymo skatinimą. Tai norima pasiekti per mokinių bei kitų edukacinių programų dalyvių aktyvią veiklą.
2. Absoliuti dauguma edukacinių programų Lietuvoje skiriamos mokiniams. Beveik nėra šeimoms, kitoms socialinėms grupėms skirtų užsiėmimų. Parengiami tik pavieniai bendro pobūdžio, pramoginiai užsiėmimai.
3. Atlikta Lietuvos muziejuose 2003-2006 m. surengtų edukacinių užsiėmimų ir dalyvių skaičiaus statistinė analizė rodo užsiėmimų dalyvių skaičiaus didėjimą, tai patvirtina, kad edukacinė veikla vis populiarėja. Parengtų naujų edukacinių užsiėmimų (temų) statistinė analizė rodo naujų temų sumažėjimą, todėl galime teigti, kad dėmesys kreipiamas į kokybę, o ne į kiekybę.
4. Tematinė statistinė analizė rodo, kad Lietuvos muziejų edukacinėse programose vyrauja etnografinė tematika. Akivaizdu, kad muziejų prioritetas tokio pobūdžio edukacinėms programoms grindžiamas tautos dvasinio paveldo išsaugojimo svarba bei pasididžiavimu tautinio atgimimo laikotarpiu (XIX a.). Daugumos muziejų turimi etnografiniai eksponatai leidžia vaizdžiai suprasti gyvenimo būdą, įvairių amatų specifiką. Meninės edukacinės programos Lietuvoje daugiausia ruošiamos specializuotuose dailės muziejuose. Išanalizavus edukacinių programų praktinės dalies įgyvendinimo sunkumas, įvairovės trūkumą, akivaizdu, kad tai lemia ne tik finansinis aspektas, bet ir tam skirtų meno centrų, klasių stygius. Atlikta tematinė apžvalga ir interviu su muziejininkais leidžia teigti, kad eksponatų pagalba muziejus turi geriausias sąlygas pristatyti istorinės tematikos edukacines programas. Edukacinėse programose akcentuojama ta pati tematika, kaip ir mokyklų mokymo programose, tai proistorė, LDK, spaudos draudimo ir knygnešių laikotarpis, holokaustas.

5. Lietuvos muziejų edukacinių programų ugdymas vertybių požiūriu skiriamas į keturias kategorijas: tautiškumo ir valstybingumo vertybės, etnografinės vertybės, meninės vertybės, gamtos pažinimo vertybės. Tautiškumo ir valstybingumo vertybės skatina pasididžiavimo savo istorija, gimtąja kalba jausmą. Jos ugdomos istorinės tematikos edukacinėse programose. Etnografinės vertybės supažindina su tautine bei kultūrine praeitimi, ugdo kritinį mąstymą. Šios vertybės ugdomos Lietuvos liaudies buities muziejuje bei krašto muziejuose. Meninės vertybės, puoselėjančios naujas estetines pažiūras, kūrybingumą, saviraišką menu, ugdo vaizduotę, meninius gebėjimus. Jos puoselėjamos pavienėse ir reguliariose meninėse programose, ypač Lietuvos dailės muziejuje bei Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje. Gamtos pažinimo vertybės supažindina su ekologine bei gamtosaugine problematika, vartotojiškos kultūros pavojais bei naujo pobūdžio šventėmis. Šios vertybės ugdomos Kretingos, Lietuvos jūrų muziejuose, pavienėse gamtinėse edukacinėse programose.

Naudotos literatūros sąrašas

1. Adomaitienė Regina. Ekspонатų vaidmuo muziejaus edukacijoje // Lietuvos muziejų rinkiniai. VI mokslinė konferencija „Ekspонатas kaip komunikacinis artefaktas“. Sud. R. Navardauskas Palaima. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2003. -86p.
2. Adomaitienė Regina. Seminaras „Škotų bendruomenė Kėdainiuose“ // Muziejininkystės biuletenis, 2000, Nr. 1.
3. Aleliūnaitė Asta. Muziejus – tik įpatingiems lankytojams? // Lietuvos muziejai. 2005, Nr. 1-2.
4. Aleknienė Violeta. Lino šviesa // Muziejininkystės biuletenis, 2002, Nr. 3-4.
5. Allon Hagit. Working with children and young people // Museum and gallery education: a manual of good practice. Edited by Hazel Moffat and Vicky Woollard. –London: The stationery office, 1999. -198p.
6. Alonderis Arūnas. Savosios vertės suvokimas ir tėvynės meilė-jaunimo pilietinio ugdymo leitmotyvas ir prasmė // Pilietiškumo samprata ir piliečių ugdymas demokratinėje visuomenėje. Mokslinio-praktinio seminaro, įvykusio 2002 m. gegužės 24 d., medžiaga. –Vilnius: generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2003. -136p.
7. Anderson David. A common wealth. Museums and learning in the United Kingdom. A report to the Department of National Heritage. -Department of National Heritage, 1997. -100p.
8. Aramavičiūtė Vanda. Auklėjimas ir dvasinė asmenybės branda. –Vilnius: Gimtasis žodis, 2005. -278p.
9. Barkauskaitė Marija, Lukauskienė Vilija. Skautija-neformalaus ugdymo institucija (valdymo aspektas) // Ugdymo teorija ir praktika. Žurnalo „Tiltai“ priedas. Nr. 35. –Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2007. -124p.
10. Blinstrubas Artūras. Jaunuolių ir jaunų suaugusiųjų bendrasis išprusimas kaip edukacinės diagnostikos objektas. Daktaro disertacijos santrauka. –Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2002. -26p.
11. Bubinaitė S. Išpūdžiai iš stažuotės Hempšyro grafystės muziejuje // Muziejininkystės biuletenis, 1998, Nr. 1.
12. Cohen Stewart. Children and adults // Developing museum exhibitions for lifelong learning. Edited by Gail Durbin. -London, Museums & Galleries commission. 1996. -250p.
13. Davies Stuarts. The museum visitor: statistical information and trends // Developing museum exhibitions for lifelong learning. Edited by Gail Durbin. –London: Museums & galleries commission, 1996. 250p.
14. Demenienė Aušra, Andriekienė Rūta Marija. Pedagogo ir vaiko sąveika taikant kūrybinį-kompleksinį ugdymo metogą // Edukologija: problemos ir perspektyvos. Žurnalo „Tiltai“ priedas. Nr. 11. –Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2002. -196p.
15. De Man Hanneke. Developing and revising an education policy. Museum and gallery education: a manual of good practice. Edited by Hazel Moffat and Vicky Woollard. –London: The stationery office, 1999. -198p.
16. Developing museum exhibitions for lifelong learning. Edited by Gail Durbin. –London: Museums & galleries commission, 1996. -248p.
17. Gillian Thomas. Children // Developing museum exhibitions for lifelong learning. Edited by Gail Durbin. –London: Museums & Galleries commission. 1996. -250p.

18. Girdzijauskienė Rūta. Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas muzikine veikla. Daktaro disertacijos santrauka. –Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2001. -34p.
19. Grinevičienė Nijolė. Vaikų žaidybinių gebėjimų ugdymas. –Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2007. -322p.
20. Jarockienė Nideta. Mokymasis *versus* švietimas // Muziejų edukacinės programos: teorija, praktika. Straipsnių rinkinys. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2005. -56p
21. Jarockienė Nideta, Rūta Katiliūtė. Mano pažinimo centro švietėjiška veikla // Lietuvos dailės muziejus. Metraštis 3. –Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2003. -420p.
22. Jarockienė Nideta. Meno pažinimo programos Lietuvos dailės muziejuje. // muziejinkystės biuletenis. 2002, Nr. 3-4.
23. Jasevičiūtė Violeta. Tarptautinė paroda „Grafika. Džiazuojantis estampas“ // Muziejinkystės biuletenis, 2002, Nr. 2.
24. Jasevičiūtė Violeta. Jaunieji „žemės darbininkai“. Naujas edukacinis projektas Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje // Muziejinkystės biuletenis, 1999, Nr. (9-10).
25. Jokūbavičienė Kristina. Meno pažinimo centras Klaipėdos paveikslų galerijoje // Muziejinkystės biuletenis, 2002, Nr. 2.
26. Jovaiša Leonas. Edukologijos pradmenys. Studijų knyga. Ketvirtasis pataisytas ir papildytas leidimas. –Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2001. -276p.
27. Jovaiša Leonas. Edukologijos pradmenys. Ugdytinio charakteristika. –Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1994. -198p
28. Juodaitytė Audronė. Socializacija ir ugdymas vaikystėje. Vadovėlis pedagogikos specialybės studentams. –Vilnius: UAB Petro ofsetas, 2003. -298p.
29. Kamarauskienė Daina. Muziejaus išoriniai ir vidiniai ryšiai // Muziejų vadyba: seminarai, teorija, praktika. –Vilnius: Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, 2002. -56p.
30. Kamarauskaitė D. Ryšių su visuomene principai muziejų vadyboje // Muziejų vadyba. Seminarai, teorija, praktika. – Vilnius: Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, 2002. -56 p.
31. Katkuvienė Danutė. Edukacinė veikla Marijampolės kraštotyros muziejuje // Muziejinkystės biuletenis, 2002, Nr. 2.
32. Kavanagh Gaynor. History curatorship. Meaning, learning and education. –London: Leicester university press, 1999. -182p.
33. Kazonienė Giedrė. Konferencija „Kultūrinių-edukacinių programų plėtra Klaipėdos apskrityje“ // Lietuvos dailės muziejus. Metraštis 7. –Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2004. -480p.
34. Keršytė Nastazija. Muziejinė edukacija ir mokymas(is) // Muziejų edukacinės programos: teorija, praktika. Straipsnių rinkinys. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2005. -56p.
35. Klimka Libertas. Pilietiškumas ir tautiškumas: laiko dimensijos ir aktualijos // Tautiškumas ir pilietiškumas. Atskirtis ar dermė? Monografija. Monografijos sudarytojas ir mokslinis redaktorius Romualdas Grigas. –Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2007. -300p
36. Kotler Neil, Kotler Philip. Museum strategy and marketing. Designing missions, building audiences, generating revenue and resources. –San Francisco: Jossey-Bass publishers. -396p.
37. Kovalczyk Danuta Marija. Aplinka kaip moksleivio asmenybės kryptingos raidos veiksnys. Habilitacinio darbo santrauka. –Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2000. -56p.

38. Kretingos muziejaus edukacinės veiklos programa // Muziejininkystės biuletenis, 1998, Nr. 6.
39. Kronika // Muziejininkystės biuletenis. 1999, Nr. 5.
40. Kronika // Muziejininkystės biuletenis. 2002, Nr. 3-4.
41. Lietuvos muziejai: vadovas/ICOM. Lietuvos nacionalinis komitetas, Lietuvos muziejų asociacija. Sudaryt. J. Lukšėnienė, L. Meškelevičienė. -Vilnius: MTL leidykla, 1996. -220p.
42. Lotužytė Kristina. Lietuvos muziejų edukacinių programų analizė // Muziejų edukacinės programos: teorija, praktika. Straipsnių rinkinys. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2005. -56p.
43. Managing museum and gallery education. –UK: Museums & galleries commission, 1996. -12p.
44. Matijkienė Dalia. Dailės dalykų integracija: meninio simbolio vaidmuo paauglių ugdymo turinio struktūroje. Daktaro disertacijos santrauka. –Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2002. -36p.
45. Maureen Matthew. Adult learners // Developing museum exhibitions for lifelong learning. Edited by Gail Durbin. –London: Museums & Galleries commission. 1996. -250p.
46. Muziejų edukacinės programos: teorija, praktika. Straipsnių rinkinys. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2005. -56p.
47. Moffat Hazel. Introduction // Working in museums & gallery. Education, career, experiences. Edited by Eileen Hooper-Greenhill. –Leicester: university of Leicester, 1992. -32p.
48. Mukienė Danutė. Lietuvos dailės muziejuje-skaitmeninių leidinių informacinis kultūros centras-skaitykla // Muziejininkystės biuletenis, 2000, Nr. 3.
49. Našutinskaitė Diana. Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus edukaciniai renginiai ir konkursai istorine tematika // Muziejų edukacinės veiklos programos: teorija, praktika. -56p.
50. Olechnovičienė Vida. Ties šeimos židiniu stabtelėjus: po jungtuvių ceremonijos-į Lietuvos liaudies buities muziejų...// Muziejininkystės biuletenis, 2002, Nr. 1.
51. Parodos ir renginiai // Muziejininkystės biuletenis. 1997, Nr. 7.
52. Parodos ir renginiai // Muziejininkystės biuletenis, 2002, Nr. 5-6.
53. Peikštenienė M. Lietuvos muziejų edukacinės programos // Muziejininkystės biuletenis, 1996, Nr. 2.
54. Peikštenienė Meilutė. Jaunas žmogus ir šeima muziejuje // Muziejininkystės biuletenis, 1999, Nr. 1 (1-2).
55. Petrikienė Zina Stanislava. Ugdymo turinio pradinėse klasėse integravimo išgalės. Daktaro disertacijos santrauka. –Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2003. -23p.
56. Petruilienė Auksė. Edukacinis eksperimentas „Mumijos išvyniojimas“ // Lietuvos muziejų rinkiniai. VI mokslinė konferencija „Ekspонатas kaip komunikacinis artefaktas“. Sud. R. Navardauskas Palaima. –Vilnius: Lietuvos muziejų asociacija, 2003. -86p.
57. Rajeckas Vladas. Ugdomasis mokymas // Lietuvos edukologija. Straipsnių rinkinys. –Vilnius: Leidybos centras, 1997. -266p.
58. Razmilavičienė Anelė. Praeitį tiesia ranką rytdienai (apie Prienų krašto muziejaus edukacinę veiklą). // Muziejininkystės biuletenis, 1999, Nr. 1.
59. Razmislavičienė Anelė. Edukacinė krašto muziejaus ir švietimo įstaigų veikla // Partnerystė, 2005 12 07.
60. Rebrova Regina. Bučiukų pynimo amatą yra kam perimti // Muziejininkystės biuletenis, 2002, Nr. 3-4.

61. Rudženskaitė Alma. Laužuose gaminti senoviniai valgiai // Muziejinkystės biuletenis, 2002, Nr. 3-4.
62. Salatkienė Birutė. Muziejų mokslinė veikla // Lietuvos muziejų rinkiniai. Mokslinių straipsnių rinkinys. Kėdainių krašto muziejus, 2002 04 26. Lietuvos muziejų asociacija. -Kėdainiai : Kėdainių krašto muz., 2002. -50p.
63. Senapėdis Romanas. Schools and museums: position of the Ministry of Culture of the republic of Lithuania School and museum. International conference. Riga. April 17-18. 1997. –Riga: Latvian museum association, 1997.
64. Stankevičienė Janina. Seminaras teatro pedagogams // Muziejinkystės biuletenis, 2002, Nr. 2.
65. Stankevičienė Kristina. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas tautodaile. Daktaro disertacijos santrauka. –Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2001. -30p.
66. The Museum of London Education Policy. –London, The Museum of London, 1994.
67. Teresevičienė Margarita. Mokymosi visą gyvenimą edukologinės dimensijos. Habilitacinio darbo santrauka. –Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2001. -34p.
68. Ušeckienė Lidija. XX a. ugdymo sistemų sklaida Lietuvoje. Habilitacijos procedūrai teikiamų mokslo darbų apžvalga. –Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2005. -30p.
69. Vaičiūnienė D. Kernavės muziejaus ekspozicijoje-viduramžių kapinynų radiniai // Lietuvos muziejai 2003’2.
70. Vaitkevičius Juozas. Istorinė (lyginamoji) didaktika. –Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2001. -190p.
71. Vasiliauskienė Aldona. Istorijos pamoka Lietuvos nacionaliniame muziejuje // Konferencijos „Vaizdumas naudojant istoriją vidurinėje ir aukštojoje mokykloje” medžiaga. –Vilnius, 1999.
72. Žemaitaitytė Irena. Neformalusis suaugusiųjų švietimas kaip besimokančios visuomenės veiksnys. Daktaro disertacijos santrauka. –Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2001. –32p.
73. Waidacher Fredrich. Bendrosios muzeologijos matmenys. –Vilnius, Lietuvos nacionalinis muziejus, 2007. -534p.
74. Ювенева Т. Ю. Музееведение: Учебник для высшей школы. - Москва: Академический Проект, 2003. – 560 с.

Internetiniai šaltiniai

1. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4555&p_d=72006&p_k=1
2. <http://www.bms.edu.lv/resources/2Muziejinimas-prancuz-LT.pdf>
http://216.239.59.104/search?q=cache:s0ftFM0ml7EJ:www.mkc.lt/dokuments/2.4.1/renginiai/20070627/6_D.Zvirdauskas.ppt+Neformalaus+pedagog%C5%B3+mokymosi+komp etencij%C5%B3+pripa%C5%BEinimo+galimyb%C4%97s%E2%80%9C&hl=lt&ct=clnk &cd=1&gl=lt
3. <http://www.muziejai.lt/statistika.htm>
4. http://www.muziejai.lt/Informacija/Kretingos_ed.htm
5. <http://www3.lrs.lt/home/ivairus/Komitetai/smmk/LTmuziejuedukaciniuprogramuanalize.pdf>
6. http://www.muziejai.lt/Informacija/Parodos_atnaujinimas.htm
7. <http://www.pasvaliomuziejus.lt/index.php?cid=156>

8. <http://www3.lrs.lt/home/ivairus/Komitetai/smmk/LTmuziejuedukaciniuprogramuanalize.pdf>
9. <http://www3.lrs.lt/home/ivairus/Komitetai/smmk/LTmuziejuedukaciniuprogramuanalize.pdf>
10. http://www.muziejai.lt/Vilkaviskis/vilkaviskio_renginiai1.htm
11. [www.klas.lt/kulturine.doc](http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/60794)
12. www.klas.lt/kulturine.doc
13. <http://www.zebra.lt/svietimas/il/il.php?st=3&msgid=843>
14. http://www.museums.lt/Lietuvos_muziejai_2003_nr3/baltrunaite.htm
15. <http://www.muziejai.lt/Rokiskis/Knygnesiai.htm>
16. <http://www.raseiniumuziejus.lt/index.php?category=31&language=4>
17. http://www.muziejai.lt/Sirvintos/Gyvoji_arheologija2003.htm
18. http://ateitis.org/ateitis/simpoziumas_tautiskumas.html
19. http://www.muziejai.lt/Vilnius/zydu_muziejus.htm
20. http://www.muziejai.lt/Vilnius/zydu_muziejus.htm
21. <http://www.kedainiumuziejus.lt/Pub/default.aspx?Page=EducationalActivityLT>
22. http://www.muziejai.lt/informacija/ana_frank.htm
23. <http://www.shoah.smm.lt/Pub/default.aspx?Page=TeachersDetailsLT&Letter=K&TypeID>
24. <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/67258>
25. http://www.museums.lt/Zurnalas_2005_pirmas/2005_1_MB_karo_muziejus.htm
26. http://www.muziejai.lt/Kaunas/karo_muziejus.htm
27. http://www.museums.lt/Zurnalas_2005_pirmas/2005_1_MB_NCDM.htm
28. <http://www.kam.lt/index.php/lt/130683/>
29. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4555&p_k=1&p_d=72006
30. <http://www.kedainiumuziejus.lt/Pub/default.aspx?Page=EducationalActivityLT>
31. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4555&p_k=1&p_d=72006
32. <http://www.panrs.lt/leidiniai/petras/2001/komarai.pdf>
33. <http://www.museums.lt/Biblioteka/kazulenas.htm>
34. <http://www.kedainiumuziejus.lt/Pub/default.aspx?Page=EducationalActivityLT>
35. <http://www.kretingosmuziejus.lt/index.php?pg=.000002495.000002527&lang=1>
36. <http://www.paneveziomuziejus.lt/index.php?cid=12>
37. http://66.102.9.104/search?q=cache:hS7b13PLdXAJ:www.smm.lt/teisine_baze/docs/projektai/et%2520%2520kult%2520%2520strategija2007-03-29.rtf+etnografinis+ugdymas&hl=lt&ct=clnk&cd=8&lr=lang_lt&client=opera
38. www.seta.lm.lt/projektai/metodinemedziaga/DZubieliauskiene.doc
39. <http://www.arkliomuziejus.lt/Edukacija/turinys.htm>
40. www.seta.lm.lt/projektai/metodinemedziaga/DZubieliauskiene.doc
41. http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=2232&p_d=30274&p_k=1
42. <http://www.pasvaliomuziejus.lt/index.php?cid=156>
43. <http://www.paneveziomuziejus.lt/index.php?cid=12>
44. <http://www.llbm.lt/index.php?Ing=lt&action=page&id=14>
45. www.pedagogika.lt/puslapis/naujienos/menugd.doc
46. www.pedagogika.lt/puslapis/naujienos/menugd.doc
47. http://www.europosparkas.lt/edukacija/anna_b.htm
48. <http://teatras.mch.mii.lt/MokslasSvietimas/MokslasSvietimas.htm>
49. http://www.muziejai.lt/Informacija/Jakaite_as_menininkas.htm
50. http://www.culture.lt/lmenas/?st_id=10946
51. <http://pupupedas.mir.lt/lt/programos.htm>
52. http://gimtasiszodis.w3.lt/lauruk_03_2.htm

53. <http://www.muziejus.lt/inside.php?id=edukacija>
54. http://www.muziejai.lt/Informacija/juru_renginiai_2003_1.htm
55. http://www.muziejai.lt/Klaipeda/naktis_su_delfiniais2006.htm
56. <http://www.kretingosmuziejus.lt/index.php?pg=.000002495.000002526&lang=1>
57. http://gimtasiszodis.w3.lt/lauruk_03_2.htm
58. <http://search.delfi.lt/cache.php?id=B1233B3369EF73FA>
59. <http://www.druskininkai.lt/index.php/lt/24299/>
60. www.volungele.lt/mediaga/EKOLOGINIS_UGDYMO_SISTEMA.doc
61. http://www.kiveda.lt/lietuva/lietuva_educ_marsrutai_po-lietuva
62. http://www.muziejai.lt/tarpt_bendradarbiavimas/muzieju_naktis.htm
63. http://www.muziejai.lt/informacija/klaip_pilies_muz.htm
64. http://www.muziejai.lt/siauliai/ausros_edukacija2002.htm

Priedai

Edukacinių programų statistika ir pobūdis pagal „Muziejininkystės biuletenį“ ir
„Lietuvos muziejai“

1992 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	Dailiųjų amatų paroda Velykinių atvirukų paroda Žaislų paroda Mokinių darbų paroda	4	Tauragės Santakos muziejus Vilkaviškio kraštotyros muziejus Lietuvos istorijos ir etnografijos muziejus Dusetų kraštotyros muziejus
Etnografinė	Velykinių papročių popietė-susitikimas	1	Lietuvos istorijos ir etnografijos muziejus
Viso		5	

1993 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	Velykinių darbų paroda-pardavimas, margučių puošimo pamokėlė Mokinių ir darželinukų paroda „Tau, Mamyte“ Mokinių poezijos šventė Jaunųjų poetų kūrybos vakaras Kauno miesto specialiųjų mokyklų mokinių darbų paroda Tarptautinė vaikų dailės paroda Dailės studijos vaikų piešinių paroda (Dariaus ir Girėno skrydžio 60-mečiui) Mokinių piešinių paroda Dariaus ir Girėno skrydžiui Popietė vaikams apie P. Mašiotą kūrybą Mokinių teatro sukūrimas Kalėdinė mokinių paroda Šventinė eglės žaislų paroda	12	Mažosios Lietuvos istorijos muziejus Rokiškio krašto muziejus Maironio lietuvių literatūros muziejus Literatūrinis A. Puškino muziejus Pedagoginis muziejus Raseinių krašto muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus Rokiškio krašto muziejus. Zanavykų krašto muziejus B. Buivydatės memorialinis muziejus Šilutės kraštotyros muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus

Etnografinė	Popietė susipažinti su miesto istorija, anykštėnų rašytojų kūryba	1	A. Buivydatės muziejus
Viso		13	

1994 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	Kūrybos popietė vaikams Vaikų piešimo akcija „Mažųjų kelias į muziejų Susitikimas su poete Z. Gaižauskaitė Vaikų piešinių paroda Lietuvos specialiųjų mokyklų meno būrelių darbų paroda	5	Vaikų literatūros muziejus M. Žilinskio galerija Vaikų literatūros muziejus Kupiškio etnografinis muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus
Istorinė	Moksleivių popietė apie knygnešių istoriją Istorinės pamokos apie pirmąją bendruomenę, Lietuvos valstybės susidarymą. Mažųjų kauniečių dienos „Prie krašto istorijos ištakų	3	Vaikų literatūros muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus
Viso		8	

1995 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	Dailės mokyklų mokinių paroda Vaikų velykinių piešinių paroda Vaikų piešinių konkursas „Jeruzalei 3000“ Popietė vaikams Vaikų dailės studijos konkursinė paroda Popietė pradinių klasių mokiniams „Pokalbiai apie meną“ Dailės būrelių piešinių paroda	8	Panevėžio kraštotyro muziejus Rokiškio krašto muziejus Kauno paveikslų galerija Vaikų literatūros muziejus M. K. Čiurlionio paveikslų galerija Maironio lietuvių literatūros muziejus Čiurlionio memorialinis muziejus Birštono muziejus
Istorinė	1991 sausio 13-ai paminėti renginys	4	Vytauto Didžiojo karo muziejus

	Istorinės pamokos-ekskursijos po Vilnių Pokalbis-disputas, „Vasario 16-oji – Lietuvos valstybės atkūrimo diena“ Disputas „Kunigaikštis Kęstutis ir jo veikla“		Valstybinis žydų muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus
Etografinė	Margučių dažymo pamokos	1	Kretingos muziejus
Viso		13	

1996 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	<p>Piešinių konkursas B. Buivydaitės kūrinių motyvais Mokinių meninio skaitymo konkursas Poezijos ir muzikos vakaronė vaikams B. Jauniškio knygelių spalvinimo konkursas Pasakų popietė mokiniams Pasakos popietė Poezijos ir muzikos vakaras, skirtas Šv. Valentino dienai Mokinių darbų paroda „Mylimų pasakų herojai-lėlės“ Mokinių piešinių paroda, skirta laisvės gynėjų dienai Dailės gimnazijos auklėtinių darbų paroda (retro) Pasakų popietė Edukacinė programa parodai „Vilniaus meno mokykla ir jos tradicijos“ Mokinės grafikos darbų paroda Mokinių kūrybo paroda Liaudies amatų mokyklos mokinių darbų paroda Studentų kūrinių paroda Mokinių darbų paroda Motinos dieni Druskininkų dailės mokyklų mokinių darbų pristatymas ir gynimas</p>	30	<p>A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus Žemaičių Alkos muziejus Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Šiaulių Aušros muziejus</p> <p>Molėtų krašto muziejus</p> <p>Kauno paveikslų galerija</p> <p>Vaikų literatūros muziejus Šiuolaikinio meno centras</p> <p>Jonavos krašto muziejus Alytaus kraštotyros muziejus Ukmergės krašto muziejus</p> <p>Mažeikių muziejus Rokiškio krašto muziejus</p> <p>M. K. Čiurlionio memorialinis muziejus</p>

	<p>Dailės mokyklų mokinių baigiamųjų darbų paroda-gynimas</p> <p>Mokinių darbų paroda</p> <p>Aukštesniųjų mokyklų mokinių darbų paroda (tekstilė, keramika)</p> <p>Vaikų dailės studijos paroda</p> <p>Studentų indų paroda-pardavimas</p> <p>Vaikų kūrybos paroda</p> <p>Jaunųjų skaitovų konkursas</p> <p>Mokinių susitikimas su poete Z. Sadauskaite</p> <p>Poezijos popietė vaikams</p> <p>Mokinių piešinių ir rašinių konkursas, skirtas S. Dariaus metams</p> <p>Jaunųjų skaitovų konkursas</p> <p>Mokinių kalėdinių atvirukų, puokščių paroda</p>		<p>Rokiškio krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Klaipėdos paveikslų galerija</p> <p>Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>Molėtų krašto muziejus</p>
Istorinė	<p>Paskaita mokiniams apie Nepriklausomybės akto signataro S. Naruševičiaus politinę veiklą</p> <p>Popietė, skirta švietėjui, politikui A. Rymui</p> <p>Istorinė viktorina</p> <p>Tradicinė darželinukų diena muziejuje</p> <p>Paskaita „Kretingos miesto istorija ir architektūros paminklai“</p> <p>Paskaita „Kretingos dvaro istorija“</p> <p>Paskaita „Žymieji Kretingos žmonės“</p> <p>Viktorina „Ar pažįsti gimtąjį kraštą“</p> <p>Mokinių konferencija „Išsaugokime žemę“</p> <p>Mokslinė ekspedicija</p> <p>Paskaitos apie Kretingą ir jos paminklus</p> <p>Darželinukų diena „Lietuvos didieji kunigaikščiai“</p> <p>Paskaitos apie Jeruzalės istoriją, gamtą, papročius</p> <p>Kauno miesto vaikų namų auklėtinių supažindinimas su</p>	16	<p>Žemaičių Alkos muziejus</p> <p>Nalšios muziejus</p> <p>Skuodo muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus Alka</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p>

	muziejaus istorija, parodomis, ekspozicijomis Šaukiamojo amžiaus jaunuolių diena Konkursas „Pažinkime Klaipėdos kraštą“		Mažosios Lietuvos istorijos muziejus
Etnografinė	Margučių dažymo pamoka Susitikimas su kraštotyrininkais Etnografinė stovykla Kraštotyrininkų stovykla Kalėdinės pasakos popietė	5	Kretingos muziejus Skuodo muziejus Nalšios muziejus Jonavos krašto muziejus Vaikų literatūros muziejus
Kita	Renginys miesto parke „Aū-ū pavasari“ Medžių puošimo šventė savo pagamintais žaislais	2	Nalšios muziejus Kretingos muziejus
Viso		53	

1997 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	Baroko savaitė vaikams Meninio skaitymo konkursas Mokinų pagamintų kaukių paroda Vaikų klubo „Molinukas“ paroda „Juodkrantė“ Filmai apie pasaulio dailininkus Velykinių piešinių ant asfalto konkursas Vaikų dailės studijos paroda „Aš piešiu savo mamą“ Margučių marginimo pamoka Piešinių konkursas „O, sporte, tu taurus“ Edukacinė programa „Vaizdinio mąstymo lavinimas“ Pažintis su M. Žilinskio kolekcija Dailė mokyklų mokinių paroda Vaikų darbų paroda motinos dieni Vaikų piešinių paroda „Kokią aš įsivaizduoju Prancūziją“ Vaikų darbų parodos	53	Vilniaus paveikslų galerija Žemaičių muziejus Alka Kretingos muziejus Birštono muziejus L. Truikio ir M. Rakauskaitės memorialinis butas Lietuvos liaudies buities muziejus Kretingos muziejus Vilniaus sporto muziejus Lietuvos dailės muziejus L. Truikio ir M. Rakauskaitės memorialinis butas Alytaus kraštotyros muziejus Znavykų krašto muziejus Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus paveikslų galerija Jonavos krašto muziejus

	<p>Mokinių rankdarbių paroda</p> <p>Mokytojų ir mokinių pavasario pleneras</p> <p>Meno mokyklų mokinių darbų paroda</p> <p>Mokinių techninių ir buitinių darbų paroda</p> <p>Meninių darbų paroda</p> <p>Mokinių piešinių paroda</p> <p>Neįgaliųjų vaikų kūrybinė stovyklą „Piešiame Birštoną“</p> <p>Jaunųjų radijo konstruktorių darbų paroda-konkursas</p> <p>Poezijos popietė</p> <p>Vaikų teatro šventė</p> <p>Poezijos vakaras Puškinui</p> <p>Mokinių vasaros plenero darbų paroda</p> <p>Išvyka į muziejų, piešimas architektūriniais motyvais</p> <p>Miesto herbo darbų paroda-konkursas</p> <p>Pleneras „Grįžimas“</p> <p>J. Vienožinskio dailės mokyklos mokinių darbų paroda</p> <p>Popietė KTU studentams</p> <p>Zenono Varnako parodos aptarimas su Jėzuitų gimnazijos mokiniais</p> <p>Poeto Jono Mačiulio-Maironio 135-ųjų gimimo metinių minėjimas</p> <p>Lietuvo vaikų dailės ir meno mokyklų mokinių kūrybos bienalė „Jaunoji dailė“</p> <p>Programa parodai „Sankt Galeno abatijos kultūra“</p> <p>Užsiėmimai V. Kirkland'o tapybos parodoje „Kas tai yra abstrakcija“</p> <p>Jaunųjų skaitovų konkursas</p> <p>Pasakos popietė</p> <p>Pasakos popietė</p> <p>Vaikų dailės mokyklos mokinių piešinių paroda</p> <p>Vaikų dailės studijos darbų</p>		<p>Juozo Paukštelio memorialinis muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Utenos kraštotyros muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Birštono muziejus</p> <p>Radijo muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Antano Žmuidzinavičiaus sodyba-muziejus</p> <p>Literatūrinis A. Puškino muziejus</p> <p>Žemaičių dailė muziejus</p> <p>Paveikslų galerija</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Lietuvos liaudies buitinių muziejus</p> <p>Utenos kraštotyros muziejus</p> <p>L. Truikio ir M. Rakauskaitės namai</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Nacionalinė galerija</p> <p>Taikomosios dailės muziejus</p> <p>M. Žilinskio dailės galerija</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p>
--	--	--	--

	<p>paroda „Rudens palydos“ Renginys „Mes pasakų pasaulyje“ Rašinių konkursas, skirtas J. Basanavičiaus gimimo 146-osioms ir Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 80-osioms metinėms Vaikų ir jaunimo kūrybos centro „Dailės kalba“ piešinių paroda Edukacinė programa apie Baroką Edukacinė programa „Popieriaus gamyba“ Pažintinė programa moksleiviams „Apie Lietuvos mokslą ir meną“ (konkursai, viktorinos, kelionių programa) Muziejaus vaikų dailės studijos paroda-konkursas „Kalėdų eglės žaislas“ Kalėdinė Panevėžio vaikų dailės mokyklos mokinių piešinių paroda Popietė „Svečiuose pas Vienuolį“</p>		<p>Prienų krašto muziejus Vilkaviškio krašto muziejus Lietuvos nacionalinis muziejus Lietuvos dailės muziejus Respublikinis pedagoginis muziejus Kretingos muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus</p>
Etnografinė	<p>Pusiaužiemio šventė Liaudies meno savaitė Audimo staklėmis pamokos Etnografinė viktorina „Bėrą žirgelį pabalnojau“ Sekminių šventė Teatralizuota ekskursija „Senolių kaimo gryčioj“ „Utenos krašto liaudies meno pažinimo savaitė“ „Lino kelias iki staklių“ „Kaimo seklyčios paslaptys“ Etnokultūros pamokos</p>	10	<p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus Kretingos muziejus Raseinių krašto muziejus Lietuvos liaudies buitės muziejus Šiaulių Aušros muziejus Utenos kraštotyros muziejus Prienų krašto muziejus Ukmergės kraštotyros muziejus</p>
Istorinė	<p>Renginiai pirmosios lietuviškos knygos 450 metų jubiliejui Trumpas dailės istorijos kursas gimnazistams Paroda laisvės gynėjų dienai „Vasaro 16-ta ir pilietiškumas“ „Vytauto Didžiojo valstybė ir valstybingumo tąsa“ „Vasario 16-ta –</p>	21	<p>Vaikų literatūros muziejus Kėdainių krašto muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus</p>

	<p>Nepriklausomybės diena“ Kovo 11-tosios renginiai Diena darželinukams „Lietuvos didieji kunigaikščiai“ Pamokos apie spaudos draudimo metus ir knygnešių veiklą Renginys apie Leoną Sapiegą Mokslinė konferencija, paroda ir viktorina „Krašto archeologiniai paminklai ir lobiai Renginys „Kovoje už lietuvišką žodį ir spaudą“ Mokomoji programa apie archeologiją Vytauto Didžiojo karūnavimo dienes minėjimas „Istorinės holokausto pamokos“ Mokomoji programa „Iš ginklų istorijos“ Kauno žydų žūties Didžiosios Akcijos 56-ųjų metinių minėjimas Paskaita „Kaunas XIXa.“ Viktorina Kauno miesto ir rajono 9-12 kl.mokiniams „Ką žinai apie Lietuvos kariuomenę“ „Ižymūs Prienų krašto žmonės“ Viktorina „Ką žinai apie Lietuvos kariuomenę“ Lietuvos kariuomenės diena</p>		<p>Raseinių krašto muziejus Jonavos krašto muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Kauno IX forto muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus Kauno IX forto muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Prienų krašto muziejus Skuodo muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p>
Kita	<p>Mokslinė konferencija Renginys mokiniams Šv. Valentino dienai Edukacinės programos trečiokams pristatymas Gandro šventė Mokomoji programa apie B. Buračo fotografiją Edukacinė programa apie restauraciją Ruonių ir pingvinų vardynos Rajono mokyklų kraštotyros konferencija Archeologinė stovykla</p> <p>Kaliningrado srities lietuvių vaikų pažintis su Kretinga, muziejumi, žiemos sodu</p>	17	<p>Jonavos krašto muziejus Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>Kretingos muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus Vilniaus paveikslų galerija</p> <p>Lietuvos jūrų muziejus Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Valstybinis Kernavės archeologijos ir istorijos muziejus-rezervatas Kretingos muziejus</p>

	<p>Kūrybinė akcija „Krikštas“ (dainavo liaudies dainas, aiškino meno ir ekologijos problemas, apjuosė savo piešiniais ir laiškais ažuolus, bendravo su dailininkais)</p> <p>Susitikimų ciklas „Mokytojai ir jų mokiniai“</p> <p>Paskaita apie muziejų ir ekskurijų vadovų darbą</p> <p>Mokytojų ir mokinių susitikimas</p> <p>Popietė „Prasmingo gyvenimo puslapiai“</p> <p>Fotoparoda „Paukščiai“</p> <p>Kraštotyros būrelių šventė-seminaras</p>		<p>Respublikinis pedagoginis muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Respublikinis pedagoginis muziejus</p> <p>Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p> <p>Utenos kraštotyros muziejus</p> <p>Skuodo muziejus</p>
Viso		101	

1998 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	<p>Paroda „Grįžimas iš plenero Rumšiškėse“</p> <p>Geriausio A. Matučio eilių skaitovo, literatūrinės kompozicijos, geriausiojo jaunojo kompozitoriaus, poeto konkursas</p> <p>Teatralizuota pasakos popietė: „Kuriu ir iliustruju“</p> <p>Vaikų dailės studijos mokinių piešinių paroda: „Kuriu ir iliustruju“</p> <p>Žemės ūkio hidromelioracijos mokyklos mokinių darbai</p> <p>Literatūriniai skaitymai</p> <p>Piešinių konkursas</p> <p>Dailės mokyklos mokinių vasaros praktikos darbų paroda</p> <p>VDA magistrantų darbų paroda „Prisiminimai“</p> <p>Vaikų dailės studijos kaukių paroda</p>	52	<p>Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus paveikslų galerija</p> <p>Alytaus kraštotyros muziejaus padalinys Anzelmo Matučio vaikų literatūra muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>I. Simonaitytės memorialinis muziejus</p> <p>Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p> <p>Utenos kraštotyros muziejus</p> <p>Lietuvos nacionalinis muziejus</p> <p>A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus</p>

	<p>Astridos Lindrgen kūrybos popietė Poezijos ir muzikos vakaras Šv. Valentino dienai A. Vienuolio vaikystė (pagal Onos Sedelskytės knygą „Užuožerių Antanukas“) „Anykščių šilelis“ -himnas Lietuvos gamtai“ Vaikų piešinių paroda „Piešiu gimtinę“ Piešinių paroda „Lituanikos“ skrydžio per Atlantą 65-osioms metinėms Vaikų dailės studijos mokinių paroda Darželinukų piešinių paroda</p> <p>Rajono dailės mokytojų ir mokinių daikės darbų paroda Pažintinė-kūrybinė stovykla „M. K. Čiurlionio kalias“ Klaipėdos vaikų dailės mokyklos mokinių darbų paroda, skirta Europos paveldo dienoms Z. Gaižauskatės kūrybos popietė Pasakos popietė Mokytojų ir mokinių dailės darbų paroda Mokinių piešinių konkursas „Mūsų gimtinė“ J. Vilkutaičio kūrybos pristatymas Muziejaus kinas jaunimui „Menapolis“ Viktorina apie Adomą Mickevičių Poezijos ir muzikos popietė Pasakos popietė Susitikimas su poete Janina Brazauskiene Mokinės tapybos paroda Vaikų piešinių paroda „Policija vaikų akimis“ Mokinių paroda Respublikinis mokinių skaitovų konkursas</p>		<p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Respublikinis pedagoginis muziejus Šiaulių „Aušros“ muziejaus Aušros alėjos rūmai Mažeikių muziejus</p> <p>Žemaičių dailės muziejus</p> <p>Klaipėdos paveikslų galerija</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Mažeikių muziejus</p> <p>Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p> <p>Prienų krašto muziejus</p> <p>M. Žilinskio dailės galerija</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p> <p>Utenos kraštotyros muziejus Maironio lietuvių literatūros muziejus</p>
--	--	--	---

	<p>Literatūrinė pamoka-viktorina „K. Kubilinskas-pasakų karalius“ Pasakos popietė darželinukams Popietė S. Nėries gimtadieniui Popietė J. Degutytės 70-osioms gimimo metinėms Mokinių rankdarbių paroda Edukacinis projektas „Septynios meilės postmodernizmui dienos“ Adomo Mickevičiaus eilių skaitymai Pasakos popietė Edukacinė programa „Pranui Mašiotui-135“ Susitikimas su poete D. Teišerskyte Kalėdinės pasakos popietė Kaledinis spektaklis Muziejaus vaikų dailės studijos paroda-konkursas „Kalėdų eglėtės žaislas“ Kalėdinė paroda Kalėdinė paroda Kalėdinė paroda</p>		<p>Vaikų literatūros muziejus Biržų krašto „Sėlos“ muziejus Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus Respublikinis pedagoginis muziejus Vaikų literatūros muziejus Kretingos muziejus Mažosios Lietuvos istorijos muziejus Molėtų krašto muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus</p>
Etnografinė	<p>Renginys „Atsisveikinimas su Kalėdų eglute“ Etnokultūros pamokos „Klėtelė-liaudies architekūros paminklas“ Ilgiausios Lietuvoje vytinės juostos audimo akcija Žiemos palydos Popietė vaikams „Lino kelias“ Popietė vaikams „Prie močiutės verpstės“ Popietė vaikams „Duona brangesnė už auksą“ Popietė vaikams „Kaip pasigaminti sodą“ Advento vakaras: supažindinta su Advento papročiais, tradicijomis Advento popietė: „Neužmirškime to, ką senoliai paliko“</p>	11	<p>Vaikų literatūros muziejus Ukmergės kraštotyros muziejus A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus Raseinių krašto istorijos muziejus Vilkaviškio krašto muziejus Švenčionių „Nalšios“ muziejus Marijampolės kraštotyros muziejus Raseinių krašto istorijos muziejus</p>
Istorinė	Lietuvos valstybės atkūrimo 80-	13	Vytauto Didžiojo karo muziejus

	<p>mečiui renginys</p> <p>Paskaita „Lietuvos kariuomenės sunaikinimas po 1940 m. okupacijos“</p> <p>Lietuvos valstybės atkūrimo 80-mečio minėjimas</p> <p>„Tremties daiktai-patirtų kančių liudijimai“</p> <p>„Vorutos pilis“</p> <p>Paskaitos „Nepriklausomybės kronika“</p> <p>Pamokos apie Lietuvos valstybės simboliką</p> <p>Paskaita „Mindaugo sukurta valstybė-mūsų valstybingumo pagrindas“</p> <p>Teatralizuota ekskursija: „Kalba istorinės asmenybės muziejaus saleje“</p> <p>Eksperimentinė programa apie Kauną, jo išžybybes, istorines vietas</p> <p>Paskaita „Vytauto Didžiojo karūnacijos klausimas“</p> <p>Teminės ekskursijos: „Lietuvos Respublikos kariuomenei-80“</p> <p>Viktorina „Ką žinai apie Lietuvos kariuomenę“</p>		<p>M. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus Jonavos krašto muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Respublikinis pedagoginis muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p>
Kita	<p>Jaunųjų kraštotyrininkų paroda „Mano gimtoji vietovė“</p> <p>„Ką archeologiniai radiniai pasakoja apie Anykščių krašto senovę“</p> <p>Muziejaus paroda mokykloje Archeologinė stovykla</p> <p>Pedagoginė popietė</p> <p>Akcija „Atstatykime Kauno pilį“</p> <p>Nemokamas muziejaus lankymas</p> <p>Vaikų dailės studijos naujųjų mokslo metų atidarymas</p> <p>Muziejaus paroda mokykloje</p> <p>Mokinių supažindinimas su policijos ginkluote ir apsaugine apranga</p> <p>Šaukiamojo amžiaus jaunuolių diena</p> <p>Edukacinių programų pristatymas</p>	14	<p>Kretingos muziejus</p> <p>A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus</p> <p>Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p> <p>Valstybinis Kernavės archeologijos ir istorijos muziejus-rezervatas</p> <p>M. ir J. Šlapelių namas-muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Biržų krašto „Sėlos“ muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Rokiškio krašto muziejus</p> <p>Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejaus</p>

	Edukacinių programų pristatymas Jaunųjų kraštotyrininkų konferencija		Aušros alėjos rūmai Alytaus kraštotyros muziejus Skuodo muziejus
Viso		90	

1999 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	<p>Tarptautinė vaikų piešinių ir plakatų konkurso „Gamtos pasaka 1999. Upė, jūra, vandenynas“ darbų paroda</p> <p>Edukacinė programa-viktorina „B. Sruogos gyvenimas ir kūryba“</p> <p>Edukacinė programa: „P. Cvirkos kūryba vaikams“</p> <p>Pasakos popietė „Pepė Ilgakojinė“</p> <p>Edukacinė programa: „Pr. Mašiotas-vaikų rašytojas“</p> <p>Pasakos popietė „Raganiukės gimtadienis“</p> <p>Muzikos popietė</p> <p>Muzikinė-literatūrinė popietė</p> <p>Vakaras: „Klykianti žuvedra“</p> <p>Vaikų dailės studijos lankytojų darbų paroda: „Lietuva, šalele mano“</p> <p>Kretingos meno mokyklos mokinių darbų paroda</p> <p>Vaikų dailės studijos lankytojų darbų paroda motinos dienai</p> <p>„Tau gražiausi žiedai“</p> <p>Mokinių darbų paroda</p> <p>Pavasarinis jaunųjų dailininkų akademijos turas</p> <p>Rajono mokinių dailės kūrinių paroda</p> <p>Edukacinė programa „Puodeliai anksčiau ir dabar“</p> <p>Muzikos šventė „Kanklės mano rankose“</p> <p>Mokinių darbų paroda</p>	64	<p>Nacionalinė galerija</p> <p>Balio ir Vandos Sruogų namai-muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Molėtų krašto muziejus</p> <p>Skuodo muziejus</p> <p>Šilutės muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p>

	<p>„Velykiniai rankdarbiai ir piešiniai“ Vaikų piešinių paroda motinos dienos „Gyvenimo saule esi tik viena“ Rusų meilės lyrikos popietė „menu akimirką žavingą...“ Susitikimas su mokiniais P. Vaičiūno literatūrinis konkursas Muziejaus vaikų dailės studijos akcija „Laiškas Žilinskui“ Edukacinė programa: „Matas Grigonis-pirmosios lietuviškos poezijos knygelės autorius“ Edukacinė programa E. Mieželeičio 80-osioms gimimo metinėms Poezijos popietė Susitikimas su vaikų rašytoja iš JAV D. Lipčiūte-Augiene Mokinių darbų paroda</p> <p>Biržų rajono mokinių rankdarbių paroda Biržų dailės mokyklos vasaros plenero „Astravas 99“ darbų paroda Mokinių piešinių paroda „2000-uosius pasitinkant“ Kėdainių dailės mokyklos mokinių piešinių paroda, skirta senajam Kėdainių parkui Kretingos rajono mokinių piešinių paroda „Mano mylimas medis“ Kupiškio rajono mokytojų ir mokinių tapybos bei drožybos darbų paroda Mokinių ir studentų darbų paroda Utenos jaunimo mokyklos mokinių ir mokytojų darbų paroda Telšių vaikų dailės mokyklos mokinių darbų paroda Edukacinė akcija-paroda: „2000-asis gimtadienio vainikas Kristui“ (vaikų grupių spektakliai, tapyba, grafika,</p>		<p>Zanavykų krašto muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Respublikinis pedagoginis muziejus Biržų krašto „Sėlos“ muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Kupiškio etnografijos muziejus</p> <p>M. ir J. Šlapelių namas-muziejus Utenos kraštotyros muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p> <p>Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus padalinys Kauno paveikslų galerija</p>
--	---	--	---

	<p>skulptūra, kompiuterinė grafika, sceninės improvizacijos, giesmės, šokis)</p> <p>Respublikinis jaunųjų skaitovų konkursas I turas</p> <p>Edukacinė programa „Lietuvių literatūros istorijos apžvalga“ Edukacinis renginys „Pas Maironį“</p> <p>Respublikinis jaunųjų skaitovų konkursas II turas</p> <p>Literatūrinė pamoka-ekskursija „Balio ir Vandos Sruogų gyvenimas, kūryba, veikla“ Poezijos vakaras</p> <p>Edukacinė programa E. Mieželeičio 80-osioms gimimo metinėms Kalėdiniai renginiai</p> <p>Poezijos ir muzikos vakaras</p> <p>Rajono mokinių piešinių paroda „Ant trečio tūkstantmečio slenksčio“</p> <p>Kėdainių dailės mokyklos mokinių piešinių paroda, skirta senajam Kėdainių parkui</p> <p>Kėdainių dailės mokyklos mokinių darbų paroda „Diena su daina“</p> <p>Drožimo pamokos-praktikumai</p> <p>Dailės mokyklos mokinių darbų paroda</p> <p>Kalėdinė paroda</p> <p>Kalėdinių žaisliukų gaminimo pamokos</p> <p>Popietė vaikams „Aš savo eglutę papuošiu kitaip“</p> <p>„Mamos mokykla“ -mamos mokėsi lopšinių ir žaidimų</p> <p>Panevėžio dailės mokyklos mokinių darbų paroda</p> <p>Fotoparoda-konkursas „Fotografuoju gamtos ir kultūros vertybes“</p> <p>Vaikų piešinių paroda</p> <p>Muzikos ir poezijos vakaras</p> <p>Tauragės mokinių kūrybos centro darbų paroda</p>		<p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>B. ir V. Sruogų namai-muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Rašytojo Tomo Mano memorialinis muziejus Kelmės krašto muziejus</p> <p>Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Marijampolės krašto muziejus Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Šilutės krašto muziejus</p> <p>Tauragės „Santakos“ muziejus</p>
--	---	--	---

	Mokinių darbų paroda Mokinių darbų paroda		Vilkaviškio krašto muziejus Zanavykų krašto muziejus
Etnografinė	<p>Velykų šventė Atvelykis Jurginės Margučių marginimo pamokėlės Amatų dienos Velykinių margučių ridenimo varžybos Mokinių folklorinių kolektyvų šventė „Žaliū žuolynėle“ Mokinių margučių dažymo mokyklėlė Renginiai Klaipėdos krašto Velykinėms tradicijoms ir papročiams Edukacinė programa „Velykų kiaušiniai: dažymo būdai, simbolika, žaidimai“ Šv. Velykų paroda Mokinių Velykinių darbų paroda Velykų šventė</p> <p>Etnopamoka „Velykinių margučių raštai“ Edukacinė programa „Viskas iš grūdo, iš sėklos“ Edukacinė programa „Lenkiuosi Tau, Žeme, už grūdą“ Edukacinė programa „Nuraisyti linelius nuo padirvėlės“ Edukacinė programa parodai „Senasis baltų ornamentas“ Edukacinė programa „Lino kelias“ Keramikos ir lipdymo pamokos Kalėdinė ir Naujųjų metų sutikimo popietė Švietimo valandėlės Advento papročiams Edukacinė programa: „Nuo mažo grūdelio iki duonos kepalėlio“ Edukacinė programa: „Nuraisyti linelius nuo padirvėlės“ Edukacinė programa „Suverps mus sesulės, išaus, prikraus kraičio skryneles“ Renginys „Prie Švento Kūčių stalo“</p>	30	<p>Lietuvos liaudies buities muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus Kelmės krašto muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Molėtų krašto muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus Raseinių krašto istorijos muziejus Zanavykų krašto muziejus Jonavos krašto muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>M. ir J. Šlapelių namas-muziejus Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p>

	<p>Advento popietės Etnokultūrinė konferencija: „Senosios baltų kultūros pažinimo šaltiniai“ Advento popietės Paskaita „Senoji liaudies skulptūra“</p>		<p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus Žemaičių muziejus „Alka“</p>
Istorinė	<p>Teatralizuotas LDK istorinių personažų vaidinimas Knygnešio dienos paminėjimas 4 renginių ciklas: „Kaunas istorinių įvykių verpetuose“ Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo 9-nių metų sukakties minėjimas Knygnešio diena Teatralizuota ekskursija: „Be mūs kalbos-ne mūs tauta“ Išvyka į Didžiulių muziejų- knygnešystės centrą</p> <p>Respublikinė mokinių istorikų olimpiada Knygnešių diena Knygnešių diena Žydų mokinių specializuotų grupių ekskursijos muziejuje Mokinių teatralizuotas LDK istorinių personažų vaidinimas Edukacinė programa: „Lietuvos istorija piniguose“ Ekskursijos į rajono dvarus bei parkus Lietuvos kariuomenės 81-osios metinės Viktorina-konkursas apie Lietuvos kariuomenę Teatralizuotos gyvosios istorijos pamokos: „Istorinės asmenybės apie LDK valstybę ir jos kovas su priešais“ Renginių ciklas „Gyvoji mokykla“ Edukacinė programa „Gimtinė“ Lietuvos kariuomenės 81-osios metinės Istorijos pamoka: „Ekspozitai, liudijantys Lietuvos žmonių likimus amžių sandūroje“</p>	26	<p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejus</p> <p>A. Baranausko ir V. Vienuolio- Žukausko memorialinis muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Skuodo muziejus Vilkaviškio krašto muziejus Kauno IX forto muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Respublikinis pedagoginis muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p>

	<p>Popietė Šaukėnuose gyvenusiems knygnešiams</p> <p>Mokinių susitikimas su Pasvalio krašto tremtiniais, politiniais lakiniiais, rezistencijos dalyviais</p> <p>Lietuvos kariuomenės dienos paminėjimas</p> <p>Prevencinė programa: „Per krašto praeities žinojimą į sąmoningą pilietį“</p> <p>Paskaita „1926 m. gruodžio 17-osios perversmas“</p>		<p>Kelmės krašto muziejaus filialas</p> <p>Šaukėnų kraštotyros muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Šilutės krašto muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p>
Kita	<p>Muziejaus paroda mokykloje</p> <p>Jaunųjų kraštotyrininkų viktorina</p> <p>„Ar pažįsti gimtąjį kraštą“</p> <p>„Parskridusios pempės šventė“</p> <p>Vaikų kolekcijų parodėdė „Mano hobis“</p> <p>Gamtos pamokėlės</p> <p>Jaunųjų kraštotyrininkų konferencija</p> <p>Muziejaus paroda mokykloje</p> <p>Muziejaus paroda mokykloje</p> <p>Edukacinės veiklos pristatymas</p> <p>Kretingos muziejaus ir Klaipėdos Universiteto bendradarbiavimo sutartis</p> <p>Seminaras muziejaus ir mokyklos ryšių palaikymo klausimais</p> <p>Konferencija apie muziejinių vertybių sunkią padėtį</p> <p>Kalėdinės eglės įžiebimas</p> <p>Muziejaus paroda mokykloje</p>	14	<p>A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p>
Viso		134	

2000 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	<p>Programa apie baldžiaus amato paslaptis</p> <p>V. K. Jonyno vaikų dailės mokyklos mokinių sukurti ekslibrisai</p> <p>„Raganiukės“ teatro spektaklis</p> <p>Poezijos valanda</p> <p>Vaikų kiemo teatro šventė</p> <p>Poezijos pavasarėlis</p> <p>Anykščių dailės mokyklos mokinių darbų paroda</p> <p>Utenos apskrities gimnazijų poezijos skaitymai „Ties poezijos slenksčiu“</p> <p>Studentų darbų paroda</p> <p>Alytaus miesto mokyklų jaųjų poetų kūrybos vakaras</p> <p>„Pavasario balsai“</p> <p>Meno projektas: „Kiekviename žmoguje slypi menininkas“</p> <p>Paskaita apie krikščionškąjį meną</p> <p>Renginių ciklas jubiliejiniais šventiesiems 2000-iesiems metams</p> <p>„Muziejaus žinių“ priedas-lankstinukas-„Pas Jonelį“</p> <p>Mokinių piešinių paroda sausio 13-ai</p> <p>Mokinių pagamintų Užgavėnių kaukių paroda</p> <p>Mokinių kūrybinių darbų paroda</p> <p>Paroda-konkursas: „Užgavėnių kaukės“</p> <p>Mokinių darbų paroda</p> <p>„Velykinis margutis ir Velykinė puokštė“</p> <p>Mokinių darbų paroda</p> <p>Mokinių piešinių, fotografijų, dailiųjų amatų paroda „Mano pasaulis“</p> <p>Knygos „J. Lindė-Dobilas. Laiškai“ pristatymas</p>	84	<p>Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus paveikslų galerija</p> <p>V. K. Jonyno galerija</p> <p>Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Poeto Jovaro namas</p> <p>A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus</p> <p>A. Jonyno memorialinis muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Rotušės dailės galerija</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Mažeikių muziejus</p> <p>Molėtų krašto muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p>

	<p>Kūrybinė laboratorija „Aš ir žemė“</p> <p>Pasvalio muzikos mokyklos dailės skyriaus mokinių darbų paroda</p> <p>Mokinių medžių drožinių paroda: „Zodiako ženklai“</p> <p>Šventė „Vaikystės žiedai“</p> <p>Pasakos popietė</p> <p>Vilniaus Šalom-Aleichemo vaikų dailės studijos darbų paroda</p> <p>Paroda „Kauno mokiniai piešia“</p> <p>Literatūrinis renginys</p> <p>Muzikinis spektaklis motinos dieni</p> <p>Vaikų darbų paroda</p> <p>Kauno taikomosios dailės mokyklos mokinių darbų paroda</p> <p>Mokinių piešinių paroda „Tau, mamyte, dovanuju“</p> <p>Dailės mokyklos absolventų baigiamųjų darbų paroda</p> <p>Meno mokyklos mokinių darbų paroda „Kiekviename žmoguje slypi menininkas“</p> <p>Vaikų darbų paroda (Kelmės barokinio dvaro)</p> <p>Žemaitės gimimo 155-osios ir P. Višonskio 125-osios gimimo metinės</p> <p>Jaunųjų dailininkų darbų paroda</p> <p>Miesto mokyklų vaikų darbų paroda</p> <p>Dailės mokyklos diplomantų darbų paroda</p> <p>VDA dizaino katedros dienos</p> <p>Jaunimo (iki 30 metų) juodosios keramikos seminaras</p> <p>Jaunimo (iki 30 metų) juodosios keramikos seminaro darbų paroda</p> <p>Panevėžio prekybos ir paslaugų verslo mokyklos mokinių darbų paroda „Virpančios tikrovės spalvos“</p> <p>Mokinių darbų paroda</p> <p>VDA tekstilės katedros studentų siuvinėtų miniatiūrų paroda</p> <p>Edukacinė paroda „Prie M. K.</p>		<p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Skuodo muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Druskininkų filialas</p> <p>Respublikinis pedagoginis muziejus</p> <p>Rumšiškių J. Aisčio muziejus</p> <p>Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus</p> <p>Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kelmės krašto muziejus</p> <p>Kelmės krašto muziejaus filialas P. Višonskio memorialinis muziejus</p> <p>Urbanistikos muziejus</p> <p>Mažeikių muziejus</p> <p>Motėtų krašto muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Rokiškio krašto muziejus</p> <p>Lietuvos nacionalinis muziejus</p> <p>Lietuvos dailės muziejaus</p>
--	--	--	--

	<p>Čiurlionio kūrybos aukuro’’ Muzikinė popietė Muzikos ir poezijos popietė Kalėdinių žaisliukų gaminimo pamokėlė Popietė Maironio 138-osioms gimimo metinėms Resublikinis mokinių skaitovų konkursas. I turas Resublikinis mokinių skaitovų konkursas. II turas Kalėdinis poezijos ir muzikos vakaras Edukacinis renginys: „Išseivių literatūros apžvalga“ Edukacinis renginys „Mūsų dainos ir eilės Maironiui“ Edukacinis renginys „Svečiuose pas Maironį“ Edukacinis renginys „Literatūrinė ekspozicija- ekskursija (V. Krėvė)“ Edukacinis renginys „Jaunasis gidas“ Edukacinis renginys „Literatūrinė ekspozicija- ekskursija (Vaižgantas)“ Kalėdų pasakos popietė Viktorina Edukacinis renginys Literatūrinė pamoka „Balio ir Vandos Sruogų gyvenimas“ Popietė mokiniams Pamoka apie M. Buivydaitės kūrybą Dailės studijos mokinių darbų paroda Mokinių lipdinių „Mano pasaulis“ paroda Edukacinė programa „Renesansas“ Pleneras „Biržai-2000“ Valandėlė „Rudenėlis lapais lyja“ Valandėlė „Lygus ažuolėlis, ant viršūnės gurguolėlis“ Mokinių Kalėdinių puokščių</p>		<p>Vilniaus paveikslų galerija A. ir P. Galaunių namai M. K. Čiurlionio memorialinis muziejus V. K. Jonyno galerija Maironio lietuvių literatūros muziejus Maironio lietuvių literatūros muziejus Vaikų literatūros muziejus S. Nėries memorialinis muziejus Balio ir Vandos Sruogų namai- muziejus A. Baranausko ir V. Vienuolio- Žukausko memorialinis muziejus Bronės Buivydainės namelis Vincio Grybo memorialinis muziejus M. ir J. Šlapelių namas-muziejus Alytaus kraštotyros muziejus Biržų krašto „Sėlos“ muziejus Jonavos krašto muziejus</p>
--	--	--	--

	<p>paroda</p> <p>Mokinių natiurmortų paroda-konkursas</p> <p>Kalėdinė mokinių darbų paroda</p> <p>Dailės mokyklos mokinių darbų paroda „Beldžiasi Kalėdos ir Naujieji...“</p> <p>Mokinių darbų paroda</p> <p>Literatūrinė kompozicija</p> <p>Vaikų meno mokyklos mokinių darbų paroda</p> <p>Darbelių valandėlė „Eglutė be pirktinių žaisliukų“</p> <p>Vakaras Vinco Pietario 150-osioms gimimo metinėms</p> <p>Mokytojų ir mokinių medžio darbų paroda</p> <p>Zarasų rajono mokinių darbų paroda</p>		<p>Kupiškio etnografijos muziejus</p> <p>Molėtų krašto muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Rokiškio krašto muziejus</p> <p>Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Zanavykų krašto muziejus</p>
Etnografinė	<p>Velykinis renginys „Ridu ridu margučiai“</p> <p>Velykų šventė</p> <p>Atvelykis</p> <p>Etnokultūrinė viktorina „Linas“</p> <p>Vaikų ir jaunimo folkloro šventė „Vėlungis 2000“</p> <p>Kiaušinių marginimo pamokėlės mokiniams</p> <p>Švietimo valandėlės Užgavėnėms</p> <p>Švietimo valandėlės Velykoms</p> <p>Amatų diena</p> <p>Pamokėlės „Užgavėnių papročiai“</p> <p>„Užgavėnių tradicijos, papročiai, valgiai“</p> <p>Margučių marginimo pamoka „Mamos mokykla“ (mokosi lopšinių, žaidimų, kykavimų)</p> <p>Viktorina lietuvių tautos kančių ir kovos už laisvę tematika</p> <p>Mokomoji programėlė: „Pažinkime savo kraštą“</p> <p>Edukacinė programa „Lino kelias“</p> <p>Atvelykio šventė</p> <p>Vaikams skirtos pratybos: „Velykų margučiai ir verbos“</p> <p>Atvelykio susibūrimas vaikams</p> <p>Užgavėnių persirengėlių šventė</p>	37	<p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Lietuvos liaudies buities muziejus</p> <p>Lietuvos jūrų muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejaus Aušros alėjos rūmai</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Skuodo muziejus</p> <p>Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p>

	<p>Etnopamokėlė „Velykinių margučių raštai”</p> <p>Šventė „Velykų bobutė margučių šalyje”</p> <p>Edukacinė pamoka „Gimtosios kalbos kelias”</p> <p>Paskaita Telšių mažosios kunigų seminarijos mokiniams „Žemaitiški ornamentai”</p> <p>Muziejaus diena mokykloje (etnografinė)</p> <p>Sekminių papročių šventė</p> <p>Pamoka „Vaikų tautosaka”</p> <p>Valandėlė „Duonos riekelėje-žiemkenčio kelias“</p> <p>Valandėlė „Nukirsti rugeliai, grūdelius surinko mėlyni karveliai“</p> <p>Adventinė švietimo valandėlė „Leiskis, saule, tekėk, mėnuo, duok man šventą vakarėlį“</p> <p>Edukacinė programėlė: „Molėtų krašto Kūčių vakaro burtai“</p> <p>Edukacinė programa „Senojo kaimo darbai ir pramogos“</p> <p>Vakaronė „Prie Advento žvakės“</p> <p>Vaikų popietė „Kad neprailgtų Advento vakarai“</p> <p>Kalėdinių žaisliukų gaminimo pamokėlės</p> <p>Vaikų Kalėdinė šventė</p> <p>Programa „Piemenėlių Sekminės”</p>		<p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Zanavykų krašto muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka”</p> <p>Lietuvos liaudies buities muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Molėtų krašto muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Zanavykų krašto muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka”</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p>
Istorinė	<p>Viktorina „Lietuvos istorija“</p> <p>Paskaita „Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas“</p> <p>Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dienos paminėjimas</p> <p>Teatralizuotos istorijos pamokos „Prisilieskime prie gyvos istorijos“</p> <p>Viktorina apie J. T. Vaižgantą</p> <p>Viktorina „Ar pažįsti gimtąjį kraštą“</p> <p>Švietimo valandėlė „Valanda su Jonu ir Joniene senojoje arklių</p>	20	<p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>J. Tumo-Vaižganto memorialinis muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p>

	<p>pašto stotyje“ Renginys knygnešiams Nepriklausomybės 10-mečio renginys Edukacinė pamoka mokiniams „Žemaitijos partizanų kova 1944- 1953“ Žalgirio mūšio dienos paminėjimas Sovietinės okupacijos paminėjimas Renginys darželinukams: „Vytautas Didysis ir jo palyda“ Renginys mokiniams „Kalba Vytautas Didysis ir jo palyda“ Viktorina-konkursas „Ką žinote apie Lietuvos kariuomenę“ Renginys Didžiajai Akcijai atminti (apie holokaustą) Renginys 82-osioms Lietuvos kariuomenės įkūrimo metinėms Rizikos grupės vaikams programa „Tautos kultūra ir istorija“ Renginiai Lietuvos kariuomenės dienai pažymėti Edukacinė programa „Telšių senamiesčio archeologiniai tyrinėjimai“</p>		<p>Skuodo muziejus Vilkaviškio krašto muziejus Žemaičių muziejus „Alka“ Vytauto Didžiojo karo muziejus Vilkaviškio krašto muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus Kauno IX forto muziejus Kretingos muziejus Vilkaviškio krašto muziejus Žemaičių muziejus „Alka“</p>
Kita	<p>Muziejaus mokyklėlės „Pažinimas“ mokslo metų pabaigos šventė Muziejaus paroda mokykloje 4-osios respublikinės studentų lituanistų konferencijos uždarymas Edukacinė programa „Per jūras- banginių keliais“ Edukacinė programa „Pas senąjį žveją“ 3-ioji respublikinė jaunųjų radijo konstruktorių paroda-konkursas Pažintis su muziejaus ekspozicijomis Mokinių turistinis maršrutas Mokinių ir muziejininkų susitikimas Ekskursijos „Ką byloja eksponatas“</p>	12	<p>Lietuvos nacionalinis muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus Maironio lietuvių literatūros muziejus Lietuvos jūrų muziejus Šiaulių „Aušros“ muziejus M. ir K. Petrauskų muzikos muziejus Biržų krašto „Sėlos“ muziejus</p>

	<p>Kelionė po Biržų rajoną Pavasario šventė Pasaulinė Žemės diena Paukščių sugrižtuvų šventė- konkursas Paukščių diena Respublikinė kompleksinė kraštotyros ekspedicija Spektaklis muziejuje Konferencija „Ekspedicija į atkampų Lietuvos kaimą“ Gidų kursai Edukacinės veiklos pristatymas Seminaras jaunimui „Mokomės rašyti projektus“ Muziejaus paroda mokykloje</p>		<p>Kelmės krašto muziejus Raseinių krašto istorijos muziejus Švenčionių „Nalšios“ muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus Jonavos krašto muziejus</p> <p>Taikomosios dailės muziejus Šiaulių „Aušros“ muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus Kretingos muziejus Tauragės „Santakos“ muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p>
Viso		153	

2001 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	<p>Edukacinis renginys „Svečiuose pas Maironį“ Edukacinis renginys „Literatūrinė ekspozicija-ekskursija (V. Krėvė)“ Edukacinis renginys „Literatūrinė ekspozicija-ekskursija (Vaižgantas)“ Edukacinis renginys „Viešnagė Maironio namuose“ Vaikų darbų paroda „Lėlės iš viso pasaulio“ M. Valančiaus 200-ųjų gimimo metinių minėjimas Zitos Gaižauskaitės 50-ųjų gimimo metinių minėjimas Edukacinė programa „Vaižganto portretas, tekstų mozaika“ Stepono Dariaus 105-ųjų gimimo metinių minėjimas Piešinių S. Dariaus tema konkursas Stepono Dariaus 105-ųjų gimimo metinių minėjimas</p>	102	<p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Juozo Tumo-Vaižganto memorialinis muziejus Lietuvos aviacijos muziejus</p>

	<p>Susitikimas su J. Kairiu Poeto Anzelmo Matučio 78-ųjų gimimo metinių minėjimas Laisvės gynėjų dienos 10-mečio minėjimas Mokinių naujametinių puokščių paroda Švietimo valandėlės Ekskursijos Vaikų meninių darbų paroda Meninio skaitymo konkursas Menų gimnazijos dizaino skyriaus mokinių madų šou „Aš tokia, tokia...“ Mokinių parengtų drabužių eskizų paroda Rajono mokinių skaitovų konkursas Piešinių paroda Sausio 13-ajai Gimnazistės tapybos darbų paroda Konkursas Jurgio Pabrėžos 230- osios gimimo metinėms Zarasų meno mokyklos dailės skyriaus mokinių darbų paroda Edukacinė programa „Nuo raižinio iki...“ Studentų diplominių darbų paroda Studentų diplominių darbų paroda Poezijos ir muzikos renginys „Sodų žydėjimo šventė“ Edukacinis projektas V. K. Jonyno 94-osioms gimimo metinėms Mokinių darbų paroda Viktorina „Balio Sruogos gyvenimas ir kūryba“ Anykščių dailės mokyklų mokinių darbų paroda Mokinių piešinių ir erdvinių kompozicijų paroda „Vorutos pilis“ Mokinių meninio skaitymo konkursas „Po gimtinės dangumi“ Mokinių darbų paroda „Velykos atėjo“</p>		<p>Alytaus kraštotyros muziejus Biržų krašto „Sėlos“ muziejus Jonavos krašto muziejus Kretingos muziejus Pasvalio krašto muziejus Raseinių krašto istorijos muziejus Skuodo muziejus Zarasų krašto muziejus Kauno paveikslų galerija M. K. Čiurlionio memorialinis muziejus V. K. Jonyno galerija Balio ir Vandos Sruogų namai- muziejus A. Baranausko ir V. Vienuolio- Žukausko memorialinis muziejus Biržų krašto „Sėlos“ muziejus</p>
--	--	--	--

	<p>Vaikų ir jaunimo menų dienos „Žiogas stiklinėje“ Mokinių rištinių kilimų paroda Mokinių darbų paroda „Vaikai piešia ateities musų“ Mokinių literatūrinė-muzikinė kompozicija Pradinių klasių mokinių skaitovų konkursas „Sveikas, pavasari“ Akcija „Vaikai piešia ateities muziejų“ Vaikų darbų paroda Mokinių dailių amatų, tapybos darbų ir fotografijų paroda Mokinių akcija „Sveikinu Bitę“, skirta G. Petkevičaitės-Bitės 140- osioms gimimo metinėms Paroda „Vaikai piešia ateities muziejų“ Mokinių darbų paroda: „Akvarelės technika“ Mokytojų ir mokinių darbų paroda Mokinių darbų paroda motinos dienai Vaikų meno dirbinių respublikinė paroda-konkursas „Fantazijos pasaulyje“ Paroda-konkursas „Vaikai piešia ateities muziejų“ Vaikų piešinių tremties tema parodėlė Mokinių darbų paroda Vaikų tapybos darbų paroda Vaikų tapybos darbų paroda: „Pasaulis pagal mus“ Projektas-spektaklis „Nauja senojo pasaulio pradžia“ Mokinių darbų paroda Mokinių fotografijų paroda Dailės mokyklos mokinių darbų paroda „Formos ir metamorfozės“ Lietuvos mokinių projektų „Knyga I“ paroda (mokinių sukurtos knygos) Akcija „Vaikai piešia ateities muziejų“ Vaikų darbų paroda</p>		<p>Jonavos krašto muziejus Jurbarko krašto istorijos muziejus Kretinos muziejus Marijampolės kraštotyros muziejus Molėtų krašto muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus Raseinių krašto muziejus Skuodo muziejus Šilalės krašto muziejus Tauragės „Santakos“ muziejus Vilkaviškio krašto muziejus Lietuvos liaudies buitės muziejus Kauno IX forto muziejus Birštono muziejus Kelmės krašto muziejus Marijampolės kraštotyros muziejus Mažosios Lietuvos istorijos muziejus Pasvalio krašto muziejus</p>
--	--	--	---

	<p>Akcija „Vaikai piešia ateities muziejų“ Mokinių darbų paroda Vaikų piešinių paroda: „Vaikai piešia ateities muziejų“ Paroda „Vaikai piešia ateities muziejų“ Klaipėdos dailės klubo „Guboją“ pleneras Liaudies amatų mokyklos mokinių darbų paroda „Tradicija ir dabartis“ Vaižganto 132-ųjų gimimo metinių minėjimas Jurgio Jankaus 95-ųjų gimimo metinių minėjimas Maironio 139-ųjų gimimo metinių minėjimas Mokinių kūrybos konkursas Literatūrinė popietė „Kelionė po literatūrinį Kauną“ Mokinių skaitovų konkursas I turas Viktorina „Juozui Grušui-100“ Mokinių skaitovų konkursas II turas Kūrybinė popietė vaikams „Muzka ir dailė“ Koncertai pamokėlės vaikams apie muziką ir instrumentus Popietė vaikams Mokinių darbų paroda Renginys mokiniams Raimundo Samulevičiaus 64-osioms gimimo metinėms Vaikų darbų paroda „Su Naujais metais“ Kalbos šventė Rusų kalbos ir literatūros diena Edukaciniai renginiai apie keramiką Mokinių darbų paroda Mokinių darbų paroda Mokinių darbų paroda Pamokos „Senieji kuršių, žemaičių ir lietuvininkų amatai ir buitės“ Mokinių darbų paroda Mokinių darbų paroda</p>		<p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Skuodo muziejus</p> <p>Zanavykų krašto muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p> <p>Kauno paveikslų galerija</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejus P. Stulgos Lietuvos tautinės muzikos muziejus A. Jonyno memorialinis muziejus</p> <p>Biržų krašto muziejus „Sėla“ Samulevičių sodyba</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Mažeikių muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus Pasvalio krašto muziejus</p>
--	---	--	--

	<p>Kalėdinė mokinių darbų paroda Teatro spektaklis-educacinė programa „Kalvarijos“ apie P. Vileišį. Mokinių darbų paroda Dailės pamoka muziejuje Rašytojo minėjimas Rašytojo minėjimas Seminaras „Karpiniai, aplikacijos“ Spektaklis darželinukams Vaikų kiemo teatro šventė Seminaras mokytojams: „Užgavėnių kaukių drožyba“</p>		<p>Šilalės krašto muziejus Utenos kraštotyros muziejus Vilkaviškio krašto muziejus Zanavykų krašto muziejus Vaikų literatūros muziejus Kelmės krašto muziejus</p>
Etnografinė	<p>Atsisveikinimo su eglute šventė Renginiai „Tradiciniai Užgavėnių šventės papročiai“ Paskaita-praktikumai „Senieji linų apdirbimo įrankiai“ Užgavėnių kaukių karnavalas Senovinių Kalėdinių žaislų eskpozicija „Mano senolių Kalėdų eglutė“ Kalėdinė popietė Kiaušinių marginimo pamokėlės Mažoji Kaziuko mugė Amatų dienos Kalėdinė švietimo valandėlė: „Žemėj ir danguj aukštai skamba pavasario balsai“ Jurginių šventė Paskojimai apie margučių skutinėjimo meną Švietimo valandėlė Sekminių šventei „Ralio, ralio, karvytės, ralio“ Edukacinis renginys „Lino kelias“ Edukacinis renginys „Piemenėlių Sekminės“ Margučių marginimo mokyklėlė Teminė ekskursija „Drabužių nešiosenos raida Lietuvos žemėse“ Edukacinės audimo pamokos „Duona ne vėju ateina“ „Lino kelias“ „Šiek tek apie lietuvių liaudies</p>	57	<p>Vaikų literatūros muziejus Kelmės krašto muziejus Kretingos muziejus Prienu krašto muziejus Šiaulių „Aušros“ muziejus Jonavos krašto muziejus Marijampolės kraštotyros muziejus Mažosios Lietuvos istorijos muziejus Raseinių krašto muziejus Vilkaviškio krašto muziejus Lietuvos liaudies buities muziejus</p>

	<p>skulptūrą“ „Kalėdų pasaka“ Gyvosios istorijos pamokos genocido tema Programa vestuvininkams apie papročius Užgavėnės Velykos Velykėlė Jurginės Rajono etnografinė viktorina Vaikų diena-pažintis su amatais Sekminės Joninės Edukacinės pamokėlės Sekminių šventei „Ralio, ralio, karvytės, ralio“ Žemaitiško etnomuzikavimo ir liaudies amatų vasaros kursai Renginys „Molis prabyla kaip muzika“ Sekminių šventė Edukacinis projektas „Linas lietuvių buityje“ Amatų diena Edukacinė programa-pinimas iš vytelių Pragrama „Kalvystė“ Pragrama „Žvejyba“ Pragrama „Senoviniai matai ir saikai“ Pragrama „Žemdirbystė“ Adventinis vakaras „Atbėga elnelis devynragis“ Projektas „Amatai ir amatininkai“ Švietėjiška valandėlė: „Nurausiu linelius nuo padirvėlės“ Švietėjiška valandėlė: „Duonos riekelėje-žiemkenčio kelias“ Paskaita mokiniams: „Ornamentai ir spalvos lietuvių liaudies mene ir buityje“ Adventinės valandėlės Senųjų amatų diena Seminaras „Žiemos ciklo kalendorinės šventės“ Adventinė vakaronė Advento vakarai</p>		<p>Jonavos krašto muziejus Kelmės krašto muziejus V. Valiušio keramikos muziejus Zanavykų krašto muziejus Zarasų krašto muziejus Lietuvos liaudies buities muziejus Šiaulių „Aušros“ muziejus Alytaus kraštotyros muziejus A. Jonyno memorialinis muziejus Jonavos krašto muziejus Joniškio istorijos ir kultūros muziejus Kretingos muziejus Marijampolės kraštotyros</p>
--	--	--	--

	<p>Paskaita „Žiemos švenčių ciklas: Kūčios, Kalėdos, Trys karaliai, Užgavėnės“</p> <p>Pamokos apie audimą</p> <p>Kalėdinė savaitė vaikams</p> <p>Archeologijos šventė „Senujų amatų dienos“</p>		<p>muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Utenos kraštotyros muziejus</p> <p>Žemaitijos kaimo muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejus</p>
Istorinė	<p>1991 m. sausio 13 d. įvykių minėjimas</p> <p>3-jų inscenuotų renginių ciklas mokiniams sausio 13-ai atminti: „Tiek amžių Tėvynę auginom“</p> <p>„Kovos už Lietuvos nepriklausomybę įvairiu istoriniu laikotarpiu“</p> <p>„Tas laisvės nevertas, kas negina jos“</p> <p>Sausio 13-osios minėjimas</p> <p>Kino filmas apie Sausio 13-ąją</p> <p>Viktorina „Lietuvos kovų ir kančių istorija“</p> <p>Vaizdajuostės „Lietuvos kronika 1918-1940 metais“ pristatymas mokiniams</p> <p>„Atminties valanda“ Sausio 13-ajai</p> <p>Pilietinio ir meninio ugdymo projektas „Matau Lietuvą“</p> <p>Konferencija Sausio 13-ajai</p> <p>Viktorina-konkursas: „Lietuvos kovų už laisvę, kariuomenės bei netekčių istorija“</p> <p>Paskaita mokiniams „Grafų Tiškevičių samdinių ir kumečių gyvenimas“</p> <p>Būrelio „Žemaitoka muziejėnoka mokyklėlė“ renginys: „Narsiųjų žemaičių kovos“</p> <p>Konkursas-viktorina: „Lietuvos kovų už laisvę, kariuomenės kūrimo bei netekčių istorija“</p> <p>Renginys Sausio 13-ajai</p> <p>Pranešimas „Vasario 16-oji – Lietuvos valstybės atkūrimo diena“</p> <p>Mokinių viktorina „Išėję sugrįšti“</p> <p>Edukacinė programa „Vaižganto</p>	70	<p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Kelmės krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>Juozo Tumo-Vaižganto</p>

	<p>portretas, tekstų mozaika“ Teatralizuotas renginys Barborai Radvilaitei paminėti Paskaita „Partizaninis karas Lietuvoje 1944-1953 metais“ Mokytojų ir mokinių seminaras „Ana Frank-istorija šiandienai Lietuvoje ir Latvijoje“ Istorinė holokausto pamoka mokiniams iš Sankt Peterburgo Vokietijos jaunimo dienos muziejuje Istorinė holokausto pamoka mokiniams iš Maskvos Istorinė holokausto pamoka mokiniams iš Sankt Peterburgo, Rygos ir Lietuvos Istorinė miesto mokyklų šventė „Gyvosios Vorutos istorija“ Viktorina „Ar pažįsti gimtąjį kraštą“ Viktorina „Ką žinai apie Kėdainių miestą“ Švietėjiškas projektas „Archeologija ir istorijos pažinimas“ Istorijos pamoka „Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas“ Knygnešio savaitė Edukacinė programa: „Raseinių krašto piliakalniai“ Edukacinis renginys „Knygų gabenimo gadynė“ Renginys Sausio 13-ajai Renginys Kovo 11-ajai Popietė Vinco Basanavičiaus atminimui Edukacinis renginys: „Akmens amžiaus paminklai ir jų kultūrinis palikimas Žemaitijoje“ Paskaita jaunimui „Žydų gelbėjimas Lietuvoje“ Paskaita „Pirmieji lietuviški laikraščiai ir mokykla“ Paskaita „Draudimas Lietuvos švietime“ Paskaita „Daraktorinė mokykla“ Pilietinio ugdymo akcija „Gimtinė“</p>		<p>memorialinis muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Molėtų krašto muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Raseinių krašto muziejus</p> <p>Rokiškio krašto muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p> <p>Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Druskininkų filialas Respublikinis pedagoginis muziejus</p>
--	---	--	---

	<p>Istorinė holokausto pamoka studentams iš Vokietijos</p> <p>Teatralizuotas renginys darželinukams „Pabūkime kunigaikščiais ir kungaiškystėmis. Pastatykime pilis ir jas apginkime“</p> <p>Teatralizuotas renginys mokomajame pulke apie didįjį Lietuvos etmoną Jonušą Radvilą</p> <p>Vasaros stovykla vaikams apie krašto istoriją ir kultūrą</p> <p>Renginiai tremčiai paminėti Dviračių žygis „Karaliaus Mindaugo tako vados keliais“</p> <p>Popietė Vinco Basanavčiaus 140-osioms gimimo metinėms</p> <p>Renginiai tremčiai paminėti</p> <p>Renginys „Didžiai akcijai“</p> <p>Renginių ciklas Tarptautinei dienai prieš fašizmą ir antiseemitizmą</p> <p>Filmas apie holokaustą</p> <p>Atminimo renginys 64-ųjų kalinių pabėgimui</p> <p>Dariaus ir Girėno skrydžio paminėjimas</p> <p>Istorijos pamoka</p> <p>Renginys „Krištolinei nakčiai“ pažymėti</p> <p>Teatralizuotas renginys</p> <p>Istorinė pamoka „Knygnešių galdynė“</p> <p>Viktorina „Ką žinote apie Lietuvos kariuomenę“</p> <p>Paskaita kariams apie žydų genocidą</p> <p>Mokinių ekskursija į Užupės senuosius gynybinius įtvirtinimus</p> <p>Paskaita mokiniams „Jonavos krašto architektūros paminklai ir lobių vietos“</p> <p>Renginiai vaikams „Tavo gimtinė“</p> <p>Renginiai „Tavo gimtinė“</p> <p>Renginys „Ką byloja archeologiniai radiniai“</p> <p>Lietuvos karių dienos šventė</p> <p>Edukacinė pamoka mokytojams</p>		<p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Zarasų krašto muziejus</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Lietuvos aviacijos muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejus</p> <p>Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p>
--	---	--	--

	„Telsių miesto istorija“		
Kita	<p>Muziejaus paroda mokykloje</p> <p>Pilietinio ugdymo dienos renginiai</p> <p>Seminaras Užgavėnių renginių organizatoriams</p> <p>Supažindinimas su metalo specialybės sudentų darbo procesu</p> <p>„Meno kūrinių restauravimo dienos“</p> <p>Teatralizuoja jumoro šventę „Cha cha cha“</p> <p>Renginio su istoriniais LDK personažais įrašymas ir rodymas per televiziją</p> <p>Bėgimas „Lietuvos aviacijos muziejus-S. Dariaus ir S. Girėno paminklas“</p> <p>Lietuvos karinių oro pajėgų įkūrimo 82-osios metinės</p> <p>Renginys „Balionai ir oreivystė“</p> <p>Respublikinė jaunųjų radijo konstruktorių darbų paroda-konkursas</p> <p>Seminaras-praktikumai „V. Barkausko kūriniai fortepijonui pedagoginiame repertuare“</p> <p>Minėjimas-koncertas Vlodo Motiekaičio 105-osioms gimimo metinėms</p> <p>Susitikimas su studentais</p> <p>Akcija „Padėkime paukščiams“</p> <p>Žaidimas-viktorina „Kelionė po Sėlos muziejų“</p> <p>Filmas apie žaisliukų kūrėją ir jos paroda</p> <p>Anglų kalbos diena</p> <p>Kretingos muziejaus ir Klaipėdos aukštesniosios technikos mokyklos bendradarbiavimo sutartis</p> <p>Kursai gidams</p> <p>Akcija „Muziejus-vaikų darželiams“</p> <p>Mokytojų-dramos būrelių vadovų</p>	46	<p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Biržų krašto „Sėlos“ muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p> <p>Taikomosios dailės muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Lietuvos aviacijos muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejus</p> <p>M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejus</p> <p>Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus</p> <p>A. Jonyno memorialinis muziejus</p> <p>Biržų krašto „Sėlos“ muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kretinos muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p>

	<p>seminaras Fotoparoda „Kwa Zulu natal“ ir paskaita mokiniams ir mokytojams Paukščių diena Edukacinis renginys: „Muziejaus dienos mokykloje“ Akcija „Fondų eksponatai-mokykloms“, jos metu mokyklose surengtos parodėlės Šventė „Vaikystės šypsena“ Konferencija „Alytaus miestui-420“ Seminaras „Muziejaus edukacinė veikla“ Akcija „Padovanok muziejui eksponatą“ Mokinių kraštotyros darbų gynimas Pasvalio muzikos mokyklos dailės skyriaus mokinių darbų gynimas Jaunųjų kraštotyrininkų darbų paroda-konkursas Puškino gimtadienio šventė Kultūros vakaras „Kauno arkivyskupija metropolija. Istorija ir dabartis“ Klaipėdos krašto skautų stovykla Spektaklis „Kalėdų dovana“ Paroda mokykloje Edukacinės programos pristatymas mokytojams Edukacinės veiklos pristatymas Muziejaus dienos mokykloje Renginys mokiniams „Pakeliaukime po Prancūziją“ Ekskursija „Mano studijų miestas“ Keramikos seminaras Mokslo diena mokykloje Rudenėlio šventė</p>		<p>Vilkaviškio krašto muziejus Žemaičių muziejus „Alka“ Respublikinis pedagoginis muziejus Vaikų literatūros muziejus Alytaus kraštotyros muziejus Kretinos muziejus Mažosios Lietuvos istorijos muziejus Pasvalio krašto muziejus Literatūrinis A. Puškino muziejus Taikomosios dailės muziejus Lietuvos aviacijos muziejus Balio ir Vandos Sruogų namai-muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus Alytaus kraštotyros muziejus Jonavos krašto muziejus Kretingos muziejus Mažosios Lietuvos istorijos muziejus Molėtų krašto muziejus Vilkaviškio krašto muziejus Žemaitijos kaimo muziejus</p>
Viso		275	

2002 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	<p>Kūrybinė popietė „Muzika ir dailė“</p> <p>Muzikos pamokos mokiniams</p> <p>Skaitovų konkursas mokykloje</p> <p>Koncertas rašytojo atminimui</p> <p>Vaikų darbų paroda</p> <p>Meno mokyklos vaikų darbų paroda</p> <p>Vaikų darbų paroda</p> <p>Rusų kalbos šventė „Kalba atveria duris“</p> <p>Mokinių Užgavėnių kaukių paroda-konkursas</p> <p>Skaitovų konkursas</p> <p>Vaikų darbų paroda</p> <p>Vaikų darbų paroda</p> <p>Mokinių skaitovų konkursas</p> <p>Mokinių karpinių paroda</p> <p>Literatūros ir meno popietė</p> <p>Mokinių darbų paroda</p> <p>Abiturienės paroda</p> <p>Edukacinė programa „Grafika. Džiazuojantis estampas“</p> <p>Videoprojektas „VHSefektas 02“</p> <p>Mokinių piešinių paroda</p> <p>Velykinių darbų paroda</p> <p>Mokinių kūrybos konkursas</p> <p>Pokalbio valanda mokiniams: „Juozo Grušo novelės ir mes“</p> <p>Edukacinė programa „Ar pažįstu Vienuolį“</p> <p>Viktorina „120-asis Vienuolio balandis“</p> <p>Popietė vaikams</p> <p>Mokinių rankdarbių paroda</p> <p>Mokinių rankdarbių paroda</p> <p>Jaunųjų kraštotyrininkų ir kolekcininkų paroda</p>	58	<p>M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejus</p> <p>I. Simonaitytės memorialinis muziejus</p> <p>Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus</p> <p>Birštono sakralinis muziejus</p> <p>Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Mažeikių muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Prienų krašto muziejus</p> <p>Zanavykų krašto muziejus</p> <p>Zarasų krašto muziejus</p> <p>Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus</p> <p>M. Žilinskio dailės galerija</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Lietuvos liaudies buities muziejus</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>J. Grušo memorialinis muziejus</p> <p>A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus</p> <p>Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus</p> <p>Biržų krašto „Sėlos“ muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p>

	<p>Mokinių darbų paroda</p> <p>Studentų darbų paroda</p> <p>Studentų darbų paroda</p> <p>Mokinių darbų paroda</p> <p>Literatūrinė muzikinė kompozicija</p> <p>Mokinių Velykinių darbų paroda</p> <p>Mokinių darbų paroda</p> <p>Studentų darbų paroda</p> <p>Mokinių darbų paroda</p> <p>Mokinių Velykinių darbų paroda</p> <p>Studentų darbų paroda</p> <p>Šiuolaikinio meno projektas „Dienos sapnai“, skirtas neregiamis</p> <p>Festivalis šeimoms „Meno piknikas“</p> <p>Muzikos ir poezijos popietė</p> <p>Jaunųjų kudirkiečių kūrybos konkursas „Mano širdies balsas“</p> <p>Vaikų kiemo teatro šventė</p> <p>Diskusija apie meną (PROF. Jonas Gudmanas ir plenero „Biržai-2002“ dalyviai</p> <p>Projektas „Muzika ir dailė“, skirtas vaikų kompleksiniam meniniam ugymui</p> <p>Edukacinis projektas „Aš-menininkas“</p> <p>Kūrybiniai užsiėmimai „Meno laboratorijoje“</p> <p>Respublininis skaitovų konkursas I turas</p> <p>Respublininis skaitovų konkursas II turas</p> <p>Konferencija „Maironis, jo epocha ir sąsajos su šiandiena“</p> <p>Dailininkės Vitos Voverienės vadovaujamų mokinių piešinių parodos aptarimas</p> <p>8-ni edukacinės programos „Paliesk, pajusk ir pavaizduok“ renginiai</p> <p>Kūrybinė popietė „Muzika ir</p>		<p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Mažeikių muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Prienų krašto muziejus</p> <p>Šilalės krašto muziejus</p> <p>Tauragės „Santakos“ muziejus</p> <p>Utenos kraštotyros muziejus</p> <p>V. Valiušio keramikos muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Zarasų krašto muziejus</p> <p>M. Žilinskio dailės galerija</p> <p>A. ir P. Galaunių namai</p> <p>J. Grušo memorialinis muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Biržų krašto muziejus „Sėla“</p> <p>M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejus</p> <p>Janinos Monkutės-Marks muziejus</p> <p>Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>M. ir K. Petrauskų lietuvių</p>
--	--	--	--

	<p>dailė“kompleksiniam meniniam ugdymui</p> <p>Edukacinis renginys „Lėlių siuvimas“ (mokėsi siūti lėles)</p> <p>Edukacinis renginys „Baltiškas ornamentas“</p> <p>Edukacinis renginys „Telšių senojo miesto tyrinėjimai</p>		<p>muzikos muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p>
Etnografinė	<p>Etnokultūros pamoka: „Vakarojimas“</p> <p>Užgavėnės</p> <p>Etnokultūros pamokos Užgavėniu tema</p> <p>Švietėjiška valandėlė: „Archajiška medžioklė“</p> <p>Projektas „Amatai ir amatininkai“</p> <p>Prektiniai renginiai vaikams: „Kaip švęsti Užgavėnes“</p> <p>Edukacinis renginys apie Užgavėnes</p> <p>Edukacinė programa „Močiutės seklyčia“</p> <p>Užgavėnių šventė</p> <p>Užgavėnių šventė</p> <p>Pamoka „Mūsų senelių ir prosenelių naudoti daiktai“</p> <p>Edukacinis renginys „Senoji medžio dražyba taikomajame mene ir skulptūroje“</p> <p>Edukacinis renginys „Telšių miesto ir apylinkių archeologinė medžiaga, Telšių senamiesčio archeologiniai kasinėjimai“</p> <p>Velykos</p> <p>Atvelykis</p> <p>Jurginių papročių pristatymas</p> <p>Paskaita „Archeologinis kostiumas“</p> <p>„Amatai ir amatininkai“</p> <p>„Archajiška medžioklė“</p> <p>Švietėjiška velykinė valandėlė „Šeimininke, negailėk, į krepšėlį man įdėki“</p> <p>Velykinis edukacinis renginys</p> <p>Margučių marginimo mokyklėlė</p> <p>Velykinis „Močiutės seklyčios</p>	52	<p>Lietuvos liaudies buities muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kelmės krašto muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Prienų krašto muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Žemaitijos kaimo muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p> <p>Lietuvos liaudies buities muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Prienų krašto muziejus</p>

	<p>renginys“</p> <p>Pamokos apie Advento, Velykų papročius ir tradicijas</p> <p>Atvelykio šventė</p> <p>Seminaras „Velykinės tradicijos:naujų idėjų paieška“</p> <p>Amatų diena</p> <p>Popietė Verbų Sekmadieniui ir Velykų šventėms</p> <p>Tradicinė kultūros viktorina: „Vaikų ir jaunimo žaidimai“</p> <p>Sekminės (žaisti žaidimai)</p> <p>Amatų dienos, skirtos tarptautinei vaikų gynimo dienai</p> <p>Joninės (Rasų šventė) su visais papročiais</p> <p>Šeimai skirta šventė „Šeimininkų diena“</p> <p>Amatų dienos</p> <p>Projektas „Amatai ir amatininkai“</p> <p>Mokinių projektas „Linas vaikų meninėje raiškoje“</p> <p>Vakaronė „Gyvosios etninės kultūros tradicijos Vėžalių, Tolučių, Gerbeniškės, Jurgoniškių kaimuose“</p> <p>Pynimo iš vytelių seminaras</p> <p>Piemenėlių diena-Sekminės su žaidimais</p> <p>Amatų dienos</p> <p>Renginių ciklas„ O kai aš pas promočiutę buvau“</p> <p>Renginys apie senovines Kalėdas</p> <p>Advento vakarai mokiniams</p> <p>Juostų audimo pamokos</p> <p>„Senųjų amatų ir valgių“šventė</p> <p>Programa „Duona buityje, papročiuose ir tikėjimuose“</p> <p>„Lietuvių liaudies pasaka lėlių teatre“</p> <p>Edukacinė programa „Ausk, močiute, drobeles, o aš jaunuosteles“</p> <p>Advento popietė „Šilti jausmai baltais žodeliais sninga“ (prisiminti papročiai)</p>		<p>Šilalės krašto muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Zanavykų krašto muziejus</p> <p>Lietuvos liaudies buities muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kupiškio etnografijos muziejus</p> <p>Kelmės krašto muziejaus filialas Šaukėnų kraštotyros muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Zanavykų krašto muziejus</p> <p>Lietuvos liaudies buities muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p>
--	---	--	--

	<p>Projektas „Jaunimo tarpusavio santykių stiprinimas per etninius pagrindus“ (piešė zanavykiškus ornamentus, zudinių raštus, senivinius daiktus, aptarė muziejaus ekspozicijas Akcija: „Senieji valgiai ir paruošimo būdai“ Ekskursija „Rajono medinė architektūra“</p>		<p>Zanavykų krašto muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus Jonavos krašto muziejus</p>
Istorinė	<p>Ciklas „Knygnešių gadyne“ Renginys kariams: „Pasukime Lietuvos istorijos ratą“ Renginys kariams: „Neužmirštamos istorijos datos“ Viktorina-konkursas „Ką žinai apie Lietuvos kariuomenę“ Istorijos pamoka „Ką byloja 1795-1956 m.istoriniai dokumentai“ Atminties valanda Laisvės gynėjų dienai Edukacinė programa „Miestas“ Pamoka „Miesto simboliai“ Pamoka „Dingęs miestas“ Edukacinė programa vasario 16-ajai Mokinių konkursas „Lietuvos kovų už laisvę, kariuomenės bei netekčių istorija“ Edukacinė programa-spektaklis „Kalvarijos apie P.Vileišį“ Mokinių konkursas „Lietuvos kovų už laisvę, kariuomenės bei netekčių istorija“ Paskaita „Prasmegusi Ariškių pilis“ Sausio 13-osios minėjimas Pranešimas Vasario 16-ajai Holokausto pamoka Renginių ciklas studentams Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienai Edukacinė programa: „Žalvariniai laiškai“ Teatralizuotas vaidinimas: „Iš paveikslų ir litografijų nuženge istoriniai personažai“</p>	69	<p>Vaikų literatūros muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus Joniškio kultūros istorijos muziejus Kelmės krašto muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Rokiškio krašto muziejus</p> <p>Tauragės „Santakos“ muziejus Zarasų krašto muziejus Žemaičių muziejus „Alka“ Kauno IX forto muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus</p>

	<p>Knygnešio diena</p> <p>Minėjimas-koncertas 1861 m. sukilimui</p> <p>Knygnešio diena</p> <p>Mokinių konkursas „Klaipėdos istorijos žinovas“</p> <p>Mokinių istorijos olimpiada</p> <p>Edukacinė programa „Raseinių krašto piliakalniai“</p> <p>Pamokos apie vėliavos istoriją</p> <p>Pamokos: „Aukštaičių regiono tautiniai drabužiai“</p> <p>Pamokos: „LDK vėliavos“</p> <p>Pamokos: „Magdeburgo teisės ir Ukmergė“</p> <p>Pamokos: „Ukmergė 19-20a.“</p> <p>Knygnešių diena</p> <p>Istorinė holokausto pamoka</p> <p>3-jų teatralizuotų renginių ciklas: „Senovės lietuvių kasdieninis gyvenimas ir jų apsigynimo nuo priešų būdai“</p> <p>Viktorina „Pažinkime Lietuvos istoriją“</p> <p>Viduramžių šventė Trakuose</p> <p>Eksperimentinės archeologijos festivalis</p> <p>8-nių radijo laidų ciklas (projektas) „Alytaus istorijos trio“, kuriame bus pristatyta Alytaus miesto istorija</p> <p>Teatralizuota programa: „Žvilgsnis į XIX ir XX amžius.“</p> <p>Viktorina „Ar pažįsti gimtąjį kraštą“</p> <p>Ekspedicija pagal projektą: „Medžiagos apie kryždirbystę ir kalvystę Joniškio krašte“ rinkimas</p> <p>Edukacinis projektas „Atrandu praeities miestą.</p> <p>Ekskursija-seminaras istorijos mokytojams: „Žymiausios Kelmės rajono pokario rezistencijos vietos“</p> <p>Ekspedicija „Tytuvėnų</p>		<p>Didžiulių sodyba</p> <p>Griežionėlėse</p> <p>M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejus</p> <p>Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Trakų istorijos muziejus</p> <p>Valstybinis Kernavės archeologijos ir istorijos muziejus-rezervatas</p> <p>Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>Biržų krašto muziejus „Sėla“</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Joniškio kultūros ir istorijos muziejus</p> <p>Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Kelmės krašto muziejus</p>
--	--	--	--

	<p>seniūnijos dvarai“ Tradiciniai Žemaičių etnomuzikavimo ir liaudies amatų vasaros kursai Projektas „Renesanso palikimas Europai, Lietuvai, Kretingai“ Renginys „Viduramžių turgus Edukacinis renginys rezistencine tema ir išvyka į Dievo krėslo mišką Pamoka mokiniams: „Senoji medinė skulptūra „Alkos“ muziejuje“ Pamoka mokiniams: „Lietuva amžių glūdumoje“ Renginys: „Tradiciniai žemaičių amatai ir darbo dainos“ Lietuvos medalių kūrėjų stovykla ir sukurtų medalių paroda Teatralizuotas renginys: „Vytautas Didysis ir jo palyda“ Renginys „Senovės žmonių buities ir gynybos reikmenys (Lietuvos priešistorė) Renginys „Lietuvos didysis kunigaikštis, jo kariuomenės ginkluotė ir rikiuotė“ Renginys „Lietuvos Respublikos kariuomenės ginkluotė 1918- 1940 metais“ Edukacinė programa „Žalvariniai laiškai“ Edukacinė programa „Napoleonas ir Lietuva“ Teatralizuotas renginys „Vytautas Didysis ir jo palyda: apie save, laimėjimus ir pralaimėjimus“ „Pasukime Lietuvos istoriją ratų“ Darželinukų diena „LDK kunigaikščiai“ Ciklas „Tavo gimtasis kraštas“ Edukacinis renginys „Tautos dvasia“ Pamokėlė „Ką pasakoja muziejaus eksponatai“ „Kai Panėvežyje lietuviybė budo</p>		<p>Kretingos muziejus Mažosios Lietuvos istorijos muziejus Žemaičių muziejus „Alka“ Vytauto Didžiojo karo muziejus Kretingos muziejus Marijampolės kraštotyros muziejus Panevėžio kraštotyros</p>
--	---	--	--

	<p>(1864-1918 metai)“ Paskaita mokiniams „Panevėžio krašto tautinės mažumos“ Edukacinė programa „Pinigai Lietuvoje“ Ekskursijos po Vilkaviškio rajono medinės architektūros paveldo paminklus Renginys „Lietuvos kariuomenė-patriotizmo mokykla“</p>		<p>muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p>
Kita	<p>Edukacinių programų pristatymas Seminaras mokytojams: „Muziejus ir mokykla“ Projektas „Kaimo ir miesto kultūrinės sąsajos“ Muziejaus diena mokykloje Kraštotyros konferencija</p> <p>„Mamos mokykla“</p> <p>Konferencija apie P. Vileišį Mokinių konkursas „Jaunieji talentai“ Konferencija „Lietuvių kryždirbystė“ Konferencija apie šaulius Pokalbis-disputas „Muziejų veiklos kryptys“ Pokalbis-disputas „Edukacinių programų kūrimas panaudojant muziejaus eksponatus“ Pokalbis-disputas „Edukacinė programa mokyklos muziejuje“ Mokinių konferencija „Žydai mūsų tėvų ir senelių atsiminimuose“ Siauruko atgimimo šventė</p> <p>Šventė „Paukštelių giesmių poezija“ Mokytojų seminaras „Mokykla ir muziejus“ Žemės diena Metai ir žmonės „Gyvosios gamtos turtai Ukmergės regione“</p>	39	<p>Maironio lietuvių literatūros muziejus Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Joniškio kultūros istorijos muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Lietuvos nacionalinis muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus Antano Jonyno memorialinis muziejus Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus Kretingos muziejus Ukmergės kraštotyros muziejus</p>

	<p>Pavasario šventė-paukštelių diena</p> <p>Retro dainų ir poezijos vakaras</p> <p>Renginys „Mokslas ir aviacija“ Aviacijos šventė</p> <p>Jaunųjų radijo konstruktorių darbų konkursas-paroda</p> <p>Muziejaus paroda mokykloje: „Knygnešių gadyne“</p> <p>Muziejaus ir „Tutučio“ studijos darbuotojai bei vaikai sodino gėles mamai</p> <p>Muziejaus didžiojo kanklių orkestro darbo ir poilsio stovykla</p> <p>Būsimų mokytojų susitikimas, kuriame susipažinta su muziejaus edukacine veikla</p> <p>Motinos dienos paminėjimas su etnografinė veikla</p> <p>Mokslinė konferencija „Skuodo miesto savivaldai-430“, siekiama supažindinti su Skuodo krašto istorija ir savivalda</p> <p>Tarptautinis seminaras „Muziejų edukacinės programos regos negalės žmonėms. Prancūzijos patirtis“</p> <p>Paskaita mokiniams „Mūsų kaimynai visuomenėje, kaimynai mūsų tikėjime: Lietuvos žydai“</p> <p>Tarptautinis plenaras-simpoziumas „Biržai 2002“</p> <p>Mokslinė konferencija: „Žiemgalos akademija 2. Senosios Žiemgalos istorinis ir etnokultūrinis palikimas“</p> <p>Kraštotyriminkų konferencija „Kryždirbystė Lietuvoje“</p> <p>Pamokos-ekskursijos prie astronominio kalendoriaus su saulės laikrodžiu</p> <p>Konferencija „Etninė kultūra. Sampratos“</p> <p>Tradicinis mažasis festivalis: „Molis prabyla kaip muzika“</p>	218	<p>Vaikaviškio krašto muziejus</p> <p>Zarasų krašto muziejus</p> <p>Lietuvos aviacijos muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>P. Stulgos tautinės muzikos muziejus</p> <p>Marijos ir Jurgio Šlapelių namas-muziejus</p> <p>Prienų krašto muziejus</p> <p>Skuodo muziejus</p> <p>Taikomosios dailės muziejus</p> <p>Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus</p> <p>Biržų krašto muziejus „Sėla“</p> <p>Joniškio kultūros istorijos muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Utenos kraštotyros muziejaus padalinys, V. Valiušio keramikos muziejus</p>
Viso			

2003 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	<p>Kūrybinė popietė „Dailė ir muzika“</p> <p>Šiuolaikinis meno projektas „Vandenių ir akmenų akimis žvelgianti Kuba“</p> <p>Edukacinė programa „Sukurkime naują pasaulį“</p> <p>Popietė „Vaikai teatro dienai“</p> <p>Kūrybinė popietė „Barokas muzikoje ir dailėje“</p> <p>Literatūrinė pamoka apie tragišką žemininkų kartą</p> <p>Edukacinė akcija „Išplukdytas menas“</p> <p>Vaikų kiemo teatro šventė</p> <p>Vaikų kūrybos šventė</p> <p>Edukacinis projektas „Mano Aleksandras Puškinas“</p> <p>Akcija „Vilniaus teatro „Lėlė“ spektakliai Trakų pilies Didžiojoje menėje“</p> <p>Paroda-piešimo pamoka „Vaikų dovana A. Matučiu“</p> <p>Renginys rusų kultūros dienai</p> <p>Vaikų vasaros stovykla „Pailsėk kurdamas“</p> <p>Projektas „Menas + menas bendrauti. Tapyba“</p> <p>Popietė „Juozo Grušo-poeto ir žmogaus etika“</p> <p>K. Kubilinsko pasakų popietė</p> <p>Edukacinė programa-spektaklis „Kelio brolis“</p> <p>Piešinių konkursas</p> <p>Pokalbis „Kas man yra Putinas“</p> <p>Mokinių šventė „Melpomenės šipsnys“</p> <p>Kūrybinė akcija „Gyvosios skulptūros“</p> <p>Kūrybinė akcija „Įdėjų voratinklis“</p>	29	<p>M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejus</p> <p>Kauno paveikslų galerija</p> <p>Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus</p> <p>M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejus</p> <p>E. ir L. Matuzevičių memorialinis muziejus</p> <p>Lietuvos jūrų muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Literatūrinis A. Puškino muziejus</p> <p>Trakų istorijos muziejus</p> <p>A. Matučio memorialinis muziejus</p> <p>Mažeikių muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus</p> <p>J. Grušo memorialinis muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>V. Mykolaičio-Putino memorialinis muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Europos centro skulptūrų muziejus</p>

	<p>Kūrybinė akcija „Potencialus augimas“</p> <p>Kūrybinė akcija „Atpažinto nykimo erdvė“</p> <p>Kultūrinis vakaras „LDM ir jo bičiuliai“</p> <p>Paskaita „Vasaros religinių švenčių siužetai mane“</p> <p>Poezijos ir muzikos popietė: „Himnas meilei“</p> <p>Renginys „Knyga istorijos mokytoja ir šviesos šaltinis“</p>		<p>Vilniaus paveikslų galerija</p> <p>Birštono sakralinis muziejus</p> <p>J. Grušo memorialinis muziejus</p> <p>Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus</p>
Etnografinė	<p>Užgavėnių kaukių gamtinimo pamokėlės</p> <p>Užgavėnės</p> <p>Edukacinė programa „Marginkime Velykinius kiaušinius drauge“</p> <p>Projektas „Amatai ir amatininkai“</p> <p>Švietėjiška valandėlė „Linas, vilna, audimas, verpimas“</p> <p>Švietėjiška valandėlė „Nurausiu linelius nuo padirvėlės“</p> <p>Švietėjiška valandėlė „Šeima, papročiai, relikvijos“</p> <p>Švietėjiška valandėlė „Žiema, žiema, bėk iš kiemo“</p> <p>Amatų diena</p> <p>Kaziuko mugė</p> <p>Etnografinė šventė-viktorina „Kraičio skrynią atvėrus“</p> <p>Užgavėnės</p> <p>Projektas mokiniams „Velykinės apeigos ir papročiai“</p> <p>Etnokultūrinis projektas „Kūrėno sugrįžimas“</p> <p>Suvalkijos diena</p> <p>Edukacinės Velykinių kiaušinių marginimo pamokėlės</p> <p>Popietė „Paparčio žiedo ieškojimas“</p> <p>Pavasario sugrįžimo šventė</p>	50	<p>Šiaulių „Aušros“ muziejus</p> <p>Birštono sakralinis muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Jurbarko krašto muziejus</p> <p>J. Grušo memorialinis muziejus</p> <p>A. ir P. Galaunių namai</p> <p>Lietuvos jūrų muziejus</p> <p>Lietuvos liaudies buitės muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros“ muziejus</p> <p>M. ir J. Šlapelių memorialinis muziejus</p> <p>A. Jonyno memorialinis memorialinis muziejus</p>

	<p>Gandro šventė</p> <p>Amatų dienos</p> <p>Švietėjiškos Velykinės valandėlės „Žemėj ir danguj aukštai, skamba pavasario varpai”</p> <p>Švietėjiškos Velykinės valandėlės „Gaspadine, negailėk, man margutį tu įdėki”</p> <p>Jurginių šventė mokiniams</p> <p>Senųjų liaudies amatų pristatymas</p> <p>Edukacinė programa „Indėnų buitis ir žaidimai”</p> <p>Jurginės</p> <p>Edukacinė pamoka „Velykų margučiai, dažymo ir puošimo būdai, simbolika, žaidimai”</p> <p>Velykų popietė</p> <p>Paukščių diena „Pasitikime grįstančius paukščius”</p> <p>Tradicinių amatų diena</p> <p>Edukacinis renginys „Tradicinės lietuvių šventės”</p> <p>Pynimo iš vytelių seminaras</p> <p>Oninės</p> <p>Projektas „Amatai ir amatininkai”</p> <p>Aukštaičių dienos</p> <p>Dzūkų dienos</p> <p>Suvalkiečių dienos</p> <p>Adventiniai vakarai „Kalėdų stebuklo belaukiant”</p> <p>Edukacinis renginys „Senieji suvalkiečių vestuvių papročiai”</p> <p>Edukacinis renginys „Vaiko gyvenimas ir jo auklėjimas senajame kaime”</p> <p>Adventinės popietės</p> <p>Vakaronė „Kūčių vakarienė”</p> <p>Konkursas „Klaipėdos krašto kalvystės menas”</p> <p>Edukacinė programa projektui</p>		<p>Biržų krašto muziejus „Sėla”</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Samulevičių sodyba</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Kelmės krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus</p> <p>Molėtų krašto muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Zanavykų krašto muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Švenčionių muziejus „Nalšia”</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Lietuvos liaudies buities muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p>
--	---	--	---

	<p>„Kaliausė-trumpaamžis liaudies meno kūrinys” Edukacinė programa „Puošiu Kalėdinę eglutę” Edukacinė programa „Močiutės seklyčia” Kalėdinės pamokos Advento popietė „Šviesos diena Kalėdų belaukiant” Pažintinio-mokomojo pobūdžio projektas „Jaunimo užimtumas ir tarpusavio santykių stiprinimas per etninius pagrindus” Tautosakos rinkimo ekspedicija Tautosakos pamokos</p>		<p>Panevėžio kraštotyros muziejus Prienu krašto muziejus</p> <p>Šilalės krašto muziejus Zanavykų krašto muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p>
Istorinė	<p>Knygnešio dienos minėjimas Teatralizuotos istorijos pamokos „Karalius Mindaugas-Lietuvos valstybės įkūrėjas” Renginys „O buvo ne šimtas” Popietė knygnešio dienai Edukacinis užsiėmimas „Tavo gimtasis kraštas” Edukacinis renginys „Mano senasis kaimas” Pamoka Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos 80-mečiui Renginys holokaustui paminėti „Gyvenimo kelias” Holokausto pamoka Renginys „Nepriklausoma Lietuva pasaulio žemėlapyje” Pranešimas „Vasario 16-osios šventimo genezė” Teatralizuotas renginys „Lietuvių kova už Lietuvos valstybės vardo išsaugojimą pasaulio žemėlapiuose” Paskaita „Atmintis gyva, kol tauta gyva” Konkursas „Lietuvos kovų už laisvę, kariuomenės bei netekčių istorija” Istorijos pamoka „Šviesoraščio labirintuose”</p>	72	<p>Šiaulių „Aušros” muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Alytaus kraštotyros muziejus Kretingos muziejus</p> <p>Partizanų tremties ir rezistencijos muziejus Šilutės muziejus</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p>

	<p>Paskaita „Lietuvos Nepriklausomybės aktai. Signatarai”</p> <p>Gyvosios istorijos diena Viduramžių šventė Gyvosios archeologijos dienos</p> <p>Teatralizuotas renginys „Didikų Radvilų giminės istorija ir jų giminės medis”</p> <p>Gyvosios istorijos pamoka „Lietuvos valstybės susidarymas”</p> <p>Gyvosios istorijos pamoka „Lietuvos kovos su vokiečių ordinais”</p> <p>Gyvosios istorijos pamoka „Karalius Mindaugas- Lietuvos valstybės įkūrėjas”</p> <p>Gyvosios istorijos pamoka „Kauno miestas ir Lietuvos didieji kunigaikščiai”</p> <p>Gyvosios istorijos pamoka „Pabūkime kunigaikščiais ir kunigaikštystėmis. Pastatykime pilis ir jas apginkime”</p> <p>Pranešimas „Karalius Mindaugas. Mindaugo šeima”</p> <p>Edukacinis renginys „Vėl Vilniui džiaugias mūsų akys”</p> <p>Viktorina „Ar pažįsti gimtąjį kraštą”</p> <p>Edukacinė pamoka „Kelmės dvaro baudžiavinis kalėjimas”</p> <p>Ekspedicijos „Kelmės rajono žydų bendruomenės istorija”</p> <p>Vaikų šventė „Mano gimtinė- Kretinga”</p> <p>Edukacinė pamoka „Pilies istorija”</p> <p>Edukacinė pamoka „Viduramžių ginkluotė ir karyba”</p> <p>Archoelgijos diena Pamoka „Spaudos draudimas</p>		<p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros” muziejus Trakų istorijos muziejus Valstybinis Kernavės archeologijos ir istorijos muziejus-rezervatas Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>M. ir J. Šlapelių memorialinis muziejus Jonavos krašto muziejus Kelmės krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus Pilies muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus Ukmergės kraštotyros</p>
--	---	--	--

	<p>Lietuvosje. Knygnešiai'' Pamoka „XIX a.-XX a. Ukmergė''</p> <p>Renginys „Kopgalio tvirtovės paslaptys''</p> <p>Istorinė holokausto pamoka mokiniam iš Izraelio Edukacinė ekspozicija „Šiaulių žydija „XX a. I p.''</p> <p>Renginys „Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto vidaus ir užsienio politika''</p> <p>Teatralizuotas renginys „Vytautas Didysis ir jo palyda: apie save, laimėjimus ir pralaimėjimus''</p> <p>Žygis „Radvilų keliais'' Švietėjiška programa</p> <p>„Nusifotografuok su senove'' Gyvosios istorijos projektas „Senieji amatai''</p> <p>Renginys „Senoji Vilkmėgė gatvė XIX a. pab-XX a. pr. Amatai ir prekyba''</p> <p>Viktorina „Raseiniams-750''</p> <p>Projektas „Kėdainių istorija atraktyviai''</p> <p>Projektas „Praeities pamokos ateičiai''</p> <p>Projektas „Spaudos draudimo laikotarpio slaptoji mokykla'' Sostinės istorijai ir tradicijoms skirti vakarai</p> <p>Teatralizuotas renginys „LDK istorinės asmenybės, svarbesnių įvykių epizodai VDKM paveiksluose, litografijose ir kituose meno kūriniuose''</p> <p>„Mūsų seniausieji protėviai: jų buitis ir gyvenimo būdas''</p> <p>Renginys „Lietuvos didieji kunigaikščiai lietuvių literatūroje''</p> <p>Užsiėmimai „Papuosalai senovėje ir jų gamybos būdai''</p> <p>Užsiėmimai „Ginklų gamybos</p>		<p>muziejus</p> <p>Lietuvos jūrų muziejus</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros'' muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Biržų krašto muziejus „Sėla''</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Kėdainių istorijos muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Lietuvos nacionalinis muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p>
--	--	--	--

	<p>technologija ir jų puošimo elementai”</p> <p>Renginys „Lietuvos kovų už laisvę ir netekties istorija”</p> <p>Projektas „Vilniaus gatvės istorija”</p> <p>Edukacinė programa „Kupiškio žydų bendruomenės dvasinis ir materialinis paveldas”</p> <p>4-rių renginių ciklas sausio 13-ajai</p> <p>Vakaras „Tarp legendų ir tiesos“</p> <p>Paskaita „Skalvių pėdsakai Lauksargių krašte“</p> <p>Paskaita „Naujausi LDK gotikinės skulptūros atradimai“</p> <p>Paskaita „Litvakų dalyvavimas Lietuvos sporto sąjūdyje 1918-1940 metais“</p> <p>Paskaita „Senosios žiemgalių gyvenamosios vietos Joniškio krašte“</p> <p>Ekspedicija „Nykstantys Šaukėnų seniūnijos kaimai“</p> <p>Paskaita „Stanislovo Augusto numizmatikos kolekcija ir jos likimas“</p> <p>Renginys „Nepabuvenus kareivėliu...“</p> <p>Paskaita „Savanorystės principas Lietuvos kariuomenėje“</p> <p>Diskusija „Kauno pilies ir Kauno tvirtovės išsaugojimo ir ateities vizijos“</p> <p>Pranešimas „Vilniaus gvardija 1794 metais“</p> <p>Paskaita „Vilniaus žydų bendruomenė tarpukaryje“</p> <p>Ekskursija „Žemaičių piliakalniai“</p>		<p>Biržų krašto muziejus „Sėla”</p> <p>Kupiškio etnografinis muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>Tauragės „Santakos“ muziejus</p> <p>M. Žilinskio dailės galerija</p> <p>Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus</p> <p>Joniškio istorijos ir kultūros muziejus</p> <p>Šaukėnų kraštotyros muziejus</p> <p>Lietuvos nacionalinis muziejus</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Lietuvos sporto muziejus</p> <p>Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“</p>
Kita	<p>Programa jaunimui „A human story on a historic site”</p> <p>Žemės diena</p> <p>Edukacinis renginys „Ką byloja muziejaus eksponatai”</p>	15	<p>Šiaulių „Aušros” muziejus</p> <p>Lietuvos jūrų muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p>

	<p>Tautinė popietė „Graži tu mano, brangi Tėvyne”</p> <p>Japonų edukacinių kino filmų pristatymas</p> <p>Pilietinio ugdymo programa „Gimtinė”</p> <p>Akcija „Mes kuriame muziejų”</p> <p>Popietė „Pas Didįjį Moną”</p> <p>Žygis-ekskursija „Po Europą”</p> <p>Edukacinė paroda „Ilgio, tūrio ir svorio matai”</p> <p>Akcija „Padovanok muziejui eksponatą”</p> <p>Renginys „J. T. Vaižgantas ir Vilnius”</p> <p>Projektas „Dabinkimės šviesa”</p> <p>Projektas „Viskas iš atliekų”</p> <p>Žygis „Radvilų keliais”</p>		<p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p> <p>M. Žilinskio dailės galerija</p> <p>Kauno apskrities pedagoginis muziejus</p> <p>Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>A. Jonyno memorialinis memorialinis muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Mažeikių muziejus</p> <p>Pilies muziejus</p> <p>M. ir J. Šlapelių namai-muziejus</p> <p>A. Jonyno memorialinis memorialinis muziejus</p> <p>Kupiškio etnografinis muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p>
Viso		166	

2004 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	<p>Edukacinis projektas „Šėimos savaitgalis su meno ekspertu”</p> <p>Muziejininkų parengtas spektaklis</p> <p>Muziejus kanklių mokyklos pamokos</p> <p>Akcija „Išplukdytas menas. Laiškas . 2004”</p> <p>„Šėimos savaitgalis su meno ekspertu”</p> <p>Edukacinė programa lietuvių liaudies pasakos „Du broliai” motyvais</p> <p>Literatūrinė popietė „Laimingasis-tai aš”</p> <p>Vaikų kiemo teatro šventė</p> <p>Edukacinis projektas „Jaunųjų menininkų klubas”</p>	31	<p>Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus</p> <p>Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Nacionalinis M. K. Čiurlionio muziejus</p> <p>Kauno paveikslų galerija</p> <p>Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus</p> <p>J. Grušo memorialinis muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>J. Monkutės-Marks muziejus</p>

	<p>Mokinių kūrybos simpoziumas „Kitas laikas”</p> <p>Jaunųjų medžio drožėjų stovykla</p> <p>Edukacinė paroda „Liečiūmatau”</p> <p>Edukacinė programa „Pažinkime meną pojūčiais”</p> <p>Edukacinė paroda „Menas + menas bendrauti. TEKSTilė, 2004”</p> <p>Meno projektas „Mano jaunystės miestas”</p> <p>Edukacinė programa „Pažink, charakterizuok, nupiešk”</p> <p>Mokinių Kalėdų, Advento žodinių, vaizdinių, meninių projektų pristatymas”</p> <p>Pamoka „Kuriame pasaką”</p> <p>Paskaita „Lietuvių mitologija tapyboje“</p> <p>Muziejaus teatro spektaklis</p> <p>Muziejaus teatro spektaklis vaikams</p> <p>Muzikos ir poezijos vakaras</p> <p>Eilėraščių apie jūrą konkursas</p> <p>Vaikų vizualiųjų menų konkursas „Jūros pasaulis“</p> <p>Paskaita „Salomėjos Nėries gyvenimo momentai jos poezijoje“</p> <p>Muzikos ir poezijos vakaras</p> <p>Mokinių kūrybos šventė „Prie šaltinio“</p> <p>Renginys „Pavasario balsai“</p> <p>Atviras diskusijų vakaras „Menotyrininkas ir žiniasklaida“</p> <p>Rudenėlio šventė</p> <p>Vaikų ir jaunimo šventė „Kalėdų žvaigždės“</p>		<p>Molėtų krašto muziejus</p> <p>Prienų krašto muziejus</p> <p>Lietuvos dailės muziejus</p> <p>M. Žilinskio dailės galerija</p> <p>Šiaulių „Aušros” muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p> <p>A. Baranausko ir V. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>M. ir K. Petrauskų memorialinis muziejus</p> <p>Lietuvos jūrų muziejus</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p> <p>J. Grušo memorialinis muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Lietuvos dailės muziejus</p> <p>Vaikų literatūros muziejus</p> <p>Rokiškio krašto muziejus</p>
Etnografinė	<p>Pirmosios pavasario žalumos šventė „Jorė”</p> <p>Užgavėnės</p>	66	<p>Molėtų krašto muziejus</p> <p>Druskininkų miesto muziejus</p>

	<p>Edukacinė valandėlė „Žiema, žiema, bėk iš kiemo“ Mažoji Kaziuko mugė Amatų dienos Pamoka apie keramiką ir jos technologijas Edukacinis renginys „Senoliai-išminties lobynas“ Edukacinis renginys „Užgavėnių papročiai“ Tautosakos pamokos Užgavėnių šventė</p> <p>Užgavėnės Užgavėnės Velykų popietė Edukacinė popietė „Duona ne vėju ateina“ Edukacinis renginys „Senoji tradicinė medinė skulptūra“ Užgavėnių šventė Edukacinis renginys „Senieji žemaičių rūbai“ Edukacinis renginys „Gimtoji kalba-didžiausias mūsų turtas. Spaudos draudimas ir kova už gimtąją kalbą“ Paukščių sugrįštuvės Etnokultūrinė viktorina „Žirgas, arklys valstiečių butyje ir papročiuose“ Sekminės Joninės Suvalkijos regiono diena Žolinė Užgavėnės</p> <p>Šventė „Miestelio amatai“ Edukacinis renginys „Marginkime Velykinius kiaušinius drauge“ Atvelykio šventė „Vaikų Velykėlės“ Liaudies meno dienos Renginių ciklas „Pavasarinės piemenėlių pramogos“ Sekminių šventė Vaikų tautosakos būrelis Edukacinis renginys „Velykų</p>		<p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Lazdijų krašto muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus Pasvalio krašto muziejus Prienu krašto muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka“ Žemaitijos kaimo muziejus</p> <p>Kretingos muziejus Lietuvos liaudies buities muziejus</p> <p>Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>Druskininkų muziejus</p> <p>Jurbarko krašto muziejus Kelmės krašto muziejus</p> <p>Kretingos muziejus Marijampolės kraštotyros muziejus</p>
--	---	--	--

	<p>švenčių tradicijas prisimenant'' Edukacinis renginys „Rugio kelias'' Atvelykio popietė Praktinis mokomasis seminaras „Žilvičio pynimas'' Edukacinė programa „Margučių ridenimo šventė'' Žvejo dienos šventė-seminaras „Muzika ir dainos žvejo gyvenime'' Edukacinis-kultūrinis pažintinis renginys „Duona liaudies papročiuose'' Jurginių papročių pristatymas Joninės Oninės Velykėlės Edukacinė programa apie žvejų gyvenimą Kalėdinis renginys „Žiemos išdaigos'' Edukacinė valandėlė „Viskas iš grūdo, iš sėklos'' Edukacinė valandėlė „Kalėdų stebuklo belaukiant senajame Jonavos dvare'' Adventinė edukacinė valandėlė „Kalėdu pasakos vedini'' Kalėdinių papročių mokymo savaitė Advento vakaronė Abonentas „Tavo gimtasis kraštas'' Edukacinis renginys „Susitikimas su šauniais senolėmis'' Edukacinis renginys „Kad neprailgtų Advento vakarai'' Edukacinis renginys „Kalėdų švenčių belaukiant'' Edukacinė programa apie kūčių vakaro burtus „Senųjų amatų, valgių ir žaidimų'' šventė Edukacinė programa „Kryždirbystė Panevėžio krašte'' Vakaronė „Kūčių ir Kalėdų</p>		<p>Tauto apygardos partizanų ir tremties muziejus Prienu krašto muziejus Raseinių krašto istorijos muziejus Šilutės muziejus Zanavykų krašto muziejus Žemaičių muziejus „Alka'' Ryšių istorijos muziejus Lietuvos jūrų muziejus Druskininkų miesto muziejus Jonavos krašto muziejus Kelmės krašto muziejus Kretingos muziejus Marijampolės kraštotyros muziejus Molėtų krašto muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus</p>
--	--	--	---

	<p>burtai'' Edukacinė programa „Advento, Kūčių, Kalėdų papročiai'' Advento edukacinė programa „Vidury dvaro meška karą'' Advento vakarai Pamoka „Lino kelias'' Popietė „Advento ir Šv. Kalėdų papročiai'' Pamoka „Kraičio skrynią pravėrus'' Advento popietė</p>		<p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Šilutės muziejus Ukmergės kraštotyros muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p>
Istorinė	<p>Viduramžių šventė Gyvosios archeologijos šventė</p> <p>Renginys „Sausio įvykius prisiminus'' Teatralizuotas vaidinimas „Tiek amžių Tėvynę auginom'' „Lietuvos Respublika-1918 m. vasario 16-osios įvykiuose'' Teorinis-praktinis estetikos renginys „Mūsų protėviai: jų būtis ir gyvenimo būdas'' Teorinis-praktinis estetikos renginys „Gyventojų apranga ir jų buities reikmenys'' Edukacinis renginys „Vargo mokykla'' Konkursas-olimpiada „Lietuvos kovų ir netekčių, kariuomenės istorija'' Edukacinė programa „Slaptoji lietuviška mokykla'' Edukacinis renginys „Senieji spaudiniai muziejuje ir spaudos draudimo metai'' Edukacinė programa „Kelionė iš Vilniaus Žemutinės pilies Senjojo arsenalo į Valdovų rūmus'' Edukacinė programa „Lietuvos valdovų rūmai: klestėjimas, gyvensenos įdomybės'' Edukacinė programa</p>	69	<p>Trakų istorijos muziejus Valstybinis Kernavės archeologijos ir istorijos muziejus-rezervatas Vytauto didžiojo karo muziejus</p> <p>Istorinė Lietuvos Respublikos prezidentūra Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Žemaičių muziejus „Alka</p> <p>Lietuvos dailės muziejus</p>

	<p>„Žemutinės pilies rūmai-meno ir amatų centras”</p> <p>Mokinių kūrybinė vasaros stovykla „Aš gyvenu Valdovų rūmuose”</p> <p>Projektas „Archeologija ir istorijos pažinimas”</p> <p>Edukacinė viktorina „Spaudos draudimas Lietuvoje”</p> <p>Edukacinė programa spaudos atgavimo 100-mečiui</p> <p>Istorijos pamoka</p> <p>Projektas „Gyvoji žydų istorija”</p> <p>Edukacinė istorijos pamoka „Kauno getas 1941-1944 m.”</p> <p>Gyvosios istorijos projektas „Kūrėno sugrįžimas”</p> <p>Gyvosios istorijos šventė „Senujų amatų dienos”</p> <p>Švietimo projektas „Žydų gyvenimas Lietuvoje”</p> <p>Teatralizuotas žaidimas „Pabūkime kunigaikščiais ir kunigaikštėmis. Pastatykime pilis ir jas apginkime”</p> <p>Renginys „Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas, jo aplinka, butis ir apranga”</p> <p>Amatų dienos</p> <p>Viktorina „Ką žinai apie krašto muziejų”</p> <p>Mokinių vasaros stovykla „Gimtinės keliais”</p> <p>Projektas „Gyvoji archeologija, senieji krašto amatai”</p> <p>Amatų diena</p> <p>Viktorina „Kėdainių miesto paslaptys”</p> <p>Projektas „Praeitės pamokos ateičiai”</p> <p>Amatų mugė „Gyvosios istorija aukštaičių ir žemaičių mieste”</p> <p>Gyvieji amatai</p> <p>Edukacinis renginys mamos mokykla</p> <p>Edukacinis renginys „Seni daiktai prabyla”</p>		<p>Valdovų rūmų paramos fondas</p> <p>Lietuvos etnokosmologijos muziejus</p> <p>Lietuvos nacionalinis muziejus</p> <p>Nacionalinis M. K. Čiurlionio muziejus</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Lietuvos jūrų muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros” muziejus</p> <p>Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Jurbarko krašto muziejus</p> <p>Kėdainių krašto muziejus</p> <p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Tauto apygardos partizanų ir tremties muziejus</p>
--	--	--	--

	<p>Viktorina apie knygnešius „Knyga, kuri panaši į duoną“ Kiamo šventė apie amatus Senųjų amatų dienos Viktorina spaudos atgavimo 100-mečiui Projektas „Senieji amatai“ Amatų miestelis Viktorina „Lietuvos kovų už laisvę, kariuomenės ir netekčių istorija“ Edukacinė programa „Spaudos draudimas Lietuvoje. Raseinių krašto knygnešiai“ Paskaitų ciklas „Įžymios Lietuvos moterys“ Teatralizuota istorijos pamoka „Rankomis ir širdimi prisilieskime prie gilios senovės“ Edukacinė programa „Kauno praeities fragmentai iki LDK žlugimo“ Teatralizuota istorijos pamoka „Lietuvių kova su kalavijuočių ir Kryžiuočių ordinais“ Mokomoji viktorina-pažintinė ekskursija „Senaisiais žiemgalių keliais“ Viktorina „Senosios kalvystės tradicijos“ Vakaronė „Klaipėdiškių moterų darbai ir darbo įrankiai“ Projektas „Litvakų gyvenimas Lietuvoje iki karo“ Projektas „Chaimas Kaplanskis-ženkliausias XIX a. pab.-XX a. vid.Telšių fotografas“ Edukacinis renginys „Dingę senieji Telšiai“ Edukacinis renginys „Kultūros palikimas muziejuje“ Renginys „Šimtmečiuose dingę Telšiai“ Paskaitų ciklas „Žymios Lietuvos moterys“ Projektas „Mėnuo su žvaigžde“</p>		<p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Neringos istorijos muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus G. Petkevičaitės Bitės memorialinis butas Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>A. ir P. Galaunių namai</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Joniškio istorijos ir kultūros muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus Žemaičių muziejus „Alka“</p> <p>Maironio lietuvių literatūros muziejus</p>
--	---	--	---

	<p>čia būti norėjo“ (apie Tiškevičių giminę) Projektas apie Oginskių giminę Konkursas „Lietuviško žodžio pėdomis“ Paskaita „Moteris lietuvių tautiniame atgimime“ Paskaita „Lietuvos mylėtoja ir darbininkė apie Liudviką Didžiulienę“ Pranešimas „Antanas Smetona ir Lietuvos valstybės kūrimasis“ Paskaitų ciklas „Ižymios Lietuvos moterys“ Paskaita „Gedimino ir Kęstučio dukterys“ Paskaita „Sofija Alšėniškė-Jogailienė“ Pamoka „Sustokime ir pamastykime muziejuje ir muziejaus sodelyje“ Pranešimas „Lietuvos kariuomenės atkūrimo problemos XX a. 10 deš.“ Popietė Tilžės akto dienai</p>		<p>Savivaldybių muziejų direktorių bendrija Lietuvos nacionalinis muziejus A. ir P. Galaunių namai Lietuvos dailės muziejus A. ir P. Galaunių namai Vytauto Didžiojo karo muziejus Šilutės muziejus</p>
Kita	<p>Medžio šventė Projektas „Kultūros paveldo mokymai jaunimui“ Pilietinio ugdymo programa „Pažinimas“ Trimetė mokyklėlė Jaunojo muziejininko mokykla „Mokykla ir muziejus“ Projektas „Dieninė vasaros stovykla muziejuje“ Popietė pasaulinei žemės dienai Jaunųjų gidų mokymai Renginys „Gyvoji laikraščio istorija“ Edukacinis projektas „Kitos tautos šalia mūsų“ Edukacinis projektas „Restauravimo paslaptys“ Edukacinis renginys „Mokyklos dienos muziejuje“ Edukacinis projektas „Dviračio</p>	18	<p>Kretingos muziejus Lietuvos etnokosmologijos muziejus Lietuvos nacionalinis muziejus Šiaulių „Aušros“ muziejus Alytaus kraštotyros muziejus Jurbarko krašto muziejus Kėdainių krašto muziejus G. Petkevičaitės Bitės memorialinis butas Žemaičių muziejus „Alka“ Šiaulių „Aušros“ muziejus</p>

	konstrukcija ir elementarus jo taisymas'' Edukacinis projektas „Ar moki saugiai važiuoti dviračiu?'' Praktinis teorinis renginys „Konservavimo ir restauravimo darbai muziejuose'' Pirmokų dienos Ekskursija „Jonavos Europa'' Ekskursija „Meilės kelias Jonavoje''		Vytauto Didžiojo karo muziejus Šiaulių „Aušros'' muziejus Jonavos krašto muziejus
Viso		174	

2005 m.

Edukacinės veiklos pobūdis	Edukacinė veikla	Skaičius	Muziejus
Meninė	Edukacinė paroda „Menas + menas bendrauti. Skulptūra, 2005'' Renginys jaunimui „Pietums- poezija'' Renginių ciklas „Vaidiname Andersoną'' Vaikų kiemo teatro šventė Poezijos ir muzikos popietė Edukacinis renginys „Tapk iliustratoriumi'' Edukacinis renginys „Būk kūrėju'' Akcija „Gelbėkime ir puoselėkime gimtąją kalbą'' Edukacinė programa „Literatų takais'' Edukacinė programa „Iliustruojame A. Matučio knygeles'' Literatūrinė-muzikinė popietė Edukacinis projektas „Poeto A. Strazdo gyvenimo ir kūrybos keliais'' Pranešimas „Keturi Salomėjos Nėries poezijos veidai'' „Laimiuko'' ir muziejaus šventė	25	Paveikslų galerija Maironio lietuvių literatūros muziejus Vaikų literatūros muziejus S. Nėries memorialinis muziejus Šiaulių „Aušros'' muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus A. Jonyno memorialinis muziejus A. Matučio memorialinis muziejus Kupiškio etnografinis muziejus Dr. V. Kudirkos muziejus Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus

	<p>Paskaita „Vokiečiakalbė vaikų ir jaunimo literatūra Poezijos ir muzikos popietė Inscenizacija „Meilė, velnias ir džiazas“ Literatūrinė popietė: „Salomėjos Nėries gyvenimo takais“ Multikultūrinis renginys: „Šviesos naktyje“ Estetinis seminaras „Istorinių įvykių atspindžiai muziejaus paveiksluose ir kituose meno kūriniuose Muzikos ir poezijos vakaras Tarptautinis festivalis „Pienių vynas“ Lietuviškos edukacinės meno plokštelės išleidimas („Virtuali kelionė po Europos parką“ Vaikų teatro šventė Teatralizuotas renginys „Muzikiniai vakarai pas dr. Hugo Sojų“ Renginys „Modernusis menas“</p>		<p>Vaikų literatūros muziejus J. Grušo memorialinis muziejus S. Nėries memorialinis muziejus Šiaulių „Aušros“ muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus M. ir K. Petrauskų memorialinis muziejus Kupiškio etnografinis muziejus Europos parko muziejus Pasvalio krašto muziejus Ukmergės kraštotyros muziejus</p>
Etnografinė	<p>Velykų renginys Užgavėnių renginys „Žiema, žiema, bėk iš kiemo“ Edukacinis renginys „Kiaušinių marginimas karštu vašku“ Užgavėnės Vaikų dieninė etninės muzikos stovykla „Tututis“ Etnografinių papročių pamoka Popietė „Puodininkystė“ Pavasario šventė Renginys „Vikrosios Užgavėnės“ „Vaikų Velykėlės“ Švietimo valandėlė „Lino kelias“ Švietimo valandėlė „Žemėj ir danguj aukštai skamba pavasario balsai“ Švietimo valandėlė</p>	51	<p>Vaikų literatūros muziejus Šiaulių „Aušros“ muziejus P. Stulgos lietuvių tautinės muzikos instrumentų muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus Alytaus kraštotyros muziejus Biržų krašto muziejus „Sėla“ Druskininkų miesto muziejus Jonavos krašto muziejus</p>

	<p>„Gaspadine, negailėk, tu margutį man įdėki” Muziejaus naktis su senoviniais šokiais ir piešimu Joninės su senoviniais amatais Užgavėnių edukacinis renginys Velykinių papročių ir žaidimų popietė Edukacinis projektas „Gimtojo krašto pažinimas” Edukacinis renginys „Gavėnios sapnai” Praktinis seminaras „Velykų papročiai ir tradicijos” Edukacinis renginys „Piemenėlių Sekminės” Edukacinis renginys „Darbo tradicijos senajame Sūduvos kaime” Pamokėlės apie Užgavėnių istoriją, tradicijas Edukacinė programa „Užgavėnių papročiai” Edukacinė programa „Velykų papročiai ir tradicijos” Edukacinė programa „Velykos-gamtos atgimimas” Edukacinė programa „Paukštis-dangaus ir žemės tarpininkas” Edukacinė programa „Kaimo buitis, darbai ir etiketas” Edukacinė programa „Kryždirbystė Panevėžio krašte” Pamoka „Velykų džiaugsmas” Edukacinis projektas „Lino kančia” Edukacinė programa „Paukštelis lietuvių kultūroje” Tarptautinė vaikų edukacinė bučiukų pynimo stovykla „Atrask save” Užgavėnių vakaronė Velykinė popietė Pamoka „Velykų margučiai” Pamoka „Lino kelias” Pamoka „Kraičio skrynios turtai”</p>		<p>Kelmės krašto muziejus Adomo Petrausko muziejus Marijampolės kraštotyros muziejus Mažosios Lietuvos istorijos muziejus Panevėžio kraštotyros muziejus Pasvalio krašto muziejus Raseinių krašto istorijos muziejus Šilutės muziejus Ukmergės kraštotyros muziejus</p>
--	---	--	---

	<p>Etnografinė popietė „Aš pasėjau du lineliu“ Renginiai žemės dienai Sūduvių amatų šventė Užgavėnių kaukių eitynės Tradicinių amatų diena Edukacinė programa „Kas gyvena šventųjų sodybėlėse“ Žemės dienos šventė Užgavėnės Inkilų kėlimo šventė Edukacinis renginys „Jurginės“ Edukacinis renginys „Žemaitijos amatai ir amatininkai“ Vasarvidžio šventė Etninės kultūros vakaras</p>		<p>Vilkaviškio krašto muziejus Zanavykų krašto muziejus Žemaičių dailės muziejus Žemaitijos kaimo muziejus Europos parko muziejus Lietuvos dailės muziejus</p>
Istorinė	<p>Mokinių projektas „Valdovų rūmų mugė“ Kultūros istorijos vakarai Paskaitų ciklas „Ižymios LDK moterys“ Viktorina „S. Dariaus gyvenimas ir veikla“ Kultūros projektas „Renesanso sapnai“ Gyvosios istorijos šventė Edukacinė programa „Jie buvo tarp mūsų“ Paskaita apie holokaustą Teatralizuota istorijos pamoka „Rankomis ir širdimi prisilieskime prie gilios sevovės“ Teatralizuotas žaidimas „Pabūkime kunigaikščiais ir kunigaikštėmis. Pastatykime pilis ir jas apginkime“ „Vytautas Didysis ir jo kova su priešu“ Renginys „Atstatykime kauno pilį“ Amatų popietė šeimoms Edukacinė programa „Popieriaus gamyba“ Švietimo valandėlė „Svečiuose pas senelę“</p>	49	<p>Valdovų rūmų paramos fondas Lietuvos nacionalinis muziejus A. ir P. Galaunių namai Lietuvos aviacijos muziejus J. Grušo memorialinis muziejus Šiaulių „Aušros“ muziejus Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus Vytauto Didžiojo karo muziejus Alytaus kraštotyros muziejus Jonavos krašto muziejus</p>

	<p>Švietėjiškas renginys „Dvarininkų Kosakovskių gyvenimo istorijos”</p> <p>Viktorina „Ar pažįsti gimtinę?”</p> <p>Edukacinė valandėlė „Jurginės, jų papročiai ir tradicijos”</p> <p>Edukacinis renginys „Kaip gyveno mūsų senelės ir prosenelės”</p> <p>Gyvųjų amatų šventė</p> <p>Edukacinis renginys „Mamos mokyklą prisiminus”</p> <p>Konkursas „Jaunasis Klaipėdos istorijos žinovas”</p> <p>Pilies kiemo šventė</p> <p>Edukacinė programa „Svarbiausia diena Lietuvos istorijoje”</p> <p>Edukacinė programa „Laisvės kovoje”</p> <p>Edukacinė programa „Amžino įšalo žemėje”</p> <p>Edukacinė programa „Kelias į nepriklausomybę”</p> <p>Edukacinė programa „Pradinė mokykla Lietuvoje XIX a.pab.”</p> <p>Edukacinė programa „Kovoje už tėvynės laisvę”</p> <p>Projektas „Išgyventi padėjo viltis”</p> <p>Viktorina „Ką žinai apie Lietuvos kariuomenę“</p> <p>Knygnešio dienos šventė</p> <p>Amatų diena</p> <p>Stovykla „Senoji Pasvalio namų pramonė ir amatai vaikams”</p> <p>Istorijos pamoka</p> <p>Edukacinė programa „Knygnešių ir daraktorių keliais”</p> <p>Renginys „Seniausia fonuotrauka mūsų šeimos albume”</p> <p>Renginys apie tremtį „Išgyventi padėjo viltis”</p> <p>Renginys „Telšiai ir jo</p>		<p>Marijampolės kraštotyros muziejus</p> <p>Mažosios Lietuvos istorijos muziejus</p> <p>Panevėžio kraštotyros muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Raseinių krašto istorijos muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p> <p>Žemaitijos kaimo muziejus</p>
--	--	--	--

	<p>žmonės”</p> <p>Paskaita „Ona Vytautienė ir Sofija Vytautaitė“</p> <p>Paskaita „Karalienė Bona“</p> <p>Paskaita „Barbora Radvilaitė“</p> <p>Paskaita „Karalienės Bonos ir Žygimanto Senojo dukterys“</p> <p>Renginys Sausio 13-ajai</p> <p>Paskaita: „Lietuvos piliečiai žydų gelbėtojai“</p> <p>Pranešimas „Generolas J. Bulata. Karys ir visuomenininkas“</p> <p>Paskaita diskusija: „Paslaptingas 19 a. Druskininkų miestas“</p> <p>Paskaita „Jonavos nepriklausomybės laikotarpio gyvenimo kronika (1918-1940 metais)“</p> <p>Paskaita „Vasario 16-oji“</p>		<p>A. ir P. Galauniu namai</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus</p> <p>Vytauto Didžiojo karo muziejus</p> <p>Druskininkų miesto muziejus</p> <p>Jonavos krašto muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros muziejus</p>
Kita	<p>Akcija-atraktivija „SOS kultūros paveldui”</p> <p>Diemedžių sodinimo šventė</p> <p>Muziejų akcija „Papildykime muziejų rinkinius šiandienos medžiaga”</p> <p>Edukacinis renginys „Kaip įsirengti akvariumą”</p> <p>Edukacinė popietė-ekskursija „Suvalkų gubernijos miestai ir miesteliai”</p> <p>Edukacinis projektas „Paukšteliai po namelį”</p> <p>Ekskursija į knygnešystės muziejų</p> <p>Pokalbis susitikimas apie ginklus</p> <p>Muziejų naktis</p> <p>Muziejų naktis</p> <p>Ruoniukų vardynos</p> <p>Akcija „Muziejaus bičiuliai“</p> <p>Muziejų naktis</p> <p>Paskaita „Kultūros įstaiga ir bendruomenė“</p> <p>Paskaita „Bendravimo kultūra.</p>	16	<p>Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus</p> <p>S. Nėries memorialinis muziejus</p> <p>Šiaulių „Aušros” muziejus</p> <p>Alytaus kraštotyros muziejus</p> <p>Adomo Petrausko muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Vilkaviškio krašto muziejus</p> <p>M. Žilinskio dailės galerija</p> <p>Kauno IX forto muziejus</p> <p>Lietuvos jūrų muziejus</p> <p>A. Matučio memorialinis muziejus</p> <p>Europos parko muziejus</p> <p>Pasvalio krašto muziejus</p> <p>Ukmergės kraštotyros</p>

	Skirtingos žmonių vertybinės orientacijos“ Projektas „Saugomos ir saugotinos teritorijos Ukmergės krašte“		muziejus
Viso		141	